

Verdal kommune

Årsberetning 2018

Rådmannen - 2. april 2019

Foto: Grethe Norum Fornes

INNHold

1	INNLEDNING.....	3
2	MÅLTALL OG MÅLOPPNÅELSE.....	4
2.1	Formålet med årsberetningen.....	4
2.2	Året 2018.....	5
2.3	Historikk.....	8
2.4	Utfordringsbilde – Sammendrag av årsberetningen	9
3	ORGANISASJONSKART	13
4	ØKONOMI	15
4.1	Innledning – Om kommuneøkonomi og regnskap	15
4.2	Kommunens totaløkonomi – Med regnskapsoversikter	16
4.3	Driftsregnskap – Inntekter og utgifter	20
4.4	Balanseregnskap – Eiendeler, gjeld og egenkapital	34
4.5	Investeringsregnskapet – Investeringer med finansiering	44
4.6	Finansområdet.....	45
4.7	Selvkost.....	47
4.8	Virksomhetenes økonomi – Drift regnskapsskjema 1A og 1B.....	49
4.9	Investeringsprosjekter – Regnskapsskjema 2A og 2B	68
5	ARBEIDSGIVERANSVARET	73
5.1	Status og planer for internkontroll og kvalitet på arbeidsgiverområdet	73
5.2	Årsverk.....	74
5.3	Sykefravær	75
5.4	Diskriminering og likestilling.....	78
5.5	Etikk	79
6	INTERNKONTROLL	80
6.1	Rutiner for internkontroll	80
6.2	Håndtering av avvik, varsler og klagesaker	81
7	VEDLEGG – UNDERLAGSMATERIALE BRUKT I ÅRSBERETNINGEN	84
7.1	Til kap 2.2: Året 2018 – oversikt budsjettjusteringer	84
7.2	Til kap 4.3.1: Metode brukt i beregning av underliggende drift	85
7.3	Årsberetning § 27 samarbeid: Kemner, IKT og Jus	88
7.4	Årsberetning § 27 Brann og Redning.....	93

1 INNLEDNING

Etter avvikling av Innherred samkommune i 2017 er Verdal kommune relativt godt etablert med ny organisering i 2018. Nye medarbeidere har funnet sine roller, og nye samarbeidsrelasjoner er etablert med Levanger kommune for å ivareta flere av de faglige fellesskap samkommunen hadde.

Midt-Trøndelag regionråd er også utvidet til å favne flere kommuner, og dette er også et uttrykk for at det foregår samarbeidsutvikling og tilpasninger til nytt Trøndelag. Utvikling av nettverk og samarbeidsløsninger vil fortsette i årene framover også, som vi nå ser ved etablering av innkjøpsfellesskap mellom Verdal og fem andre kommuner ved årsskiftet.

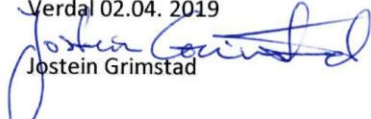
Fødselstallene i Verdal har vært markant lavere de siste årene enn hva vi historisk har vært vant til. Slik er det også i 2018, med 142 fødte. I motsetning til de fleste år var det ikke vekst, men flat utvikling for innbyggertallet i Verdal.

Regnskapet for 2018 gjøres opp med et regnskapsmessig mindreforbruk på 9,5 mill. kroner, mens netto driftsresultat er negativt. I likhet med de siste par årene ble også den nasjonale skatteinngangen større enn kommuneopplegget og prognosene tilsa. I motsetning til de tidligere år med slik vekst har vi i 2018 ikke klart at denne merinntekten genererer tilsvarende positivt resultat. Dette fordi flere av virksomhetsområdene har forbruk over kommunestyrets bevilgede rammer. Merforbruk kan finne sin forklaring i både aktivitetsnivå og kostnadsutvikling. Økonomien i kommunen er så vidt sårbar at det er svært krevende å håndtere svingninger og merforbruk, og drift innenfor vedtatte rammer blir fortsatt særdeles viktig og nødvendig.

I årsberetningen for 2018 er det lagt stor vekt på å utvikle analyser av kommunens hovedtall, både for inntekter og kostnader, og vurderinger av ulike balanseposter er viet økt oppmerksomhet. I dette er det også lagt mye arbeid i å forklare sammenhenger m.v., også ut over den rene rapporteringen om virksomheten i 2018, slik at årsberetningen blir en kommunaløkonomisk kunnskapsbase også. Den videre utviklingen av rapportering vil ha fokus på aktivitetsanalyser og driftsøkonomi innen de ulike virksomheter, og også å utvide neste års beretning med mer aktivitetsrapportering til en utvidet årsrapport.

Kommunesektoren oppleves å være stadig mer innrammet med normer, politiske forventninger knyttet til bevilgninger, reguleringer, rettighetslovgivning m.v. Dette betyr at det fortsatt vil være arbeidet med endring og utvikling som må stå i fokus for å søke å skape handlingsrom for lokalpolitiske prioriteringer. Vi vet ikke alltid hva vi skal møte, men vi vet vi må endre oss – og da er endringskompetansen gjennomgående nødvendig.

Takk for innsatsen og mange gode resultater og opplevelser i Verdal i 2018.

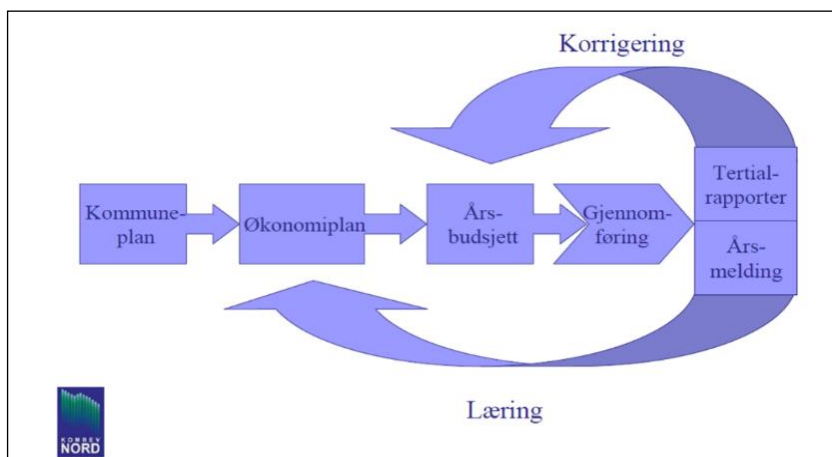
Verdal 02.04. 2019

Jostein Grimstad

2 MÅLTALL OG MÅLOPPNÅELSE

2.1 Formålet med årsberetningen

Årsberetningen for kommunene er definert i kommunelov med tilhørende bestemmelser i regnskapsforskrift og anbefalinger i regnskapsstandard. Årsberetningen for Verdal kommune for året 2018 er skrevet med utgangspunkt i kravene i bestemmelsene om årsberetning.

Årsberetningens fremste oppgave er å gi en analyse av regnskapet, om det er samsvar mellom inntekter og aktivitetsnivå, om driften av kommunen er økonomisk bærekraftig mv. I tillegg er det en del pliktige tema som skal omtales. Dette er internkontroll, etikk, likestilling osv. Årsberetningen skal gi grunnleggende og vesentlig informasjon om hvorvidt kommunen lykkes med styring, og bidra til at læring og erfaringer fra arbeidet med å utarbeide årsberetning tas med videre inn i arbeidet med nytt budsjett. Årsberetningen vil således inngå i en styrings- og læringssløyfe som binder sammen kommunens styringsdokumenter.

Figur: Styrings- og læringssløyfe i hht Plan og Bygningslov og Kommune lov

Som det fremgår av figuren er årsberetningen (årsmelding) det dokumentet som oppsummerer læring og erfaring og bringer dette fram til forbedringer i økonomisk planlegging (budsjett og økonomiplan.)

Kommuneloven § 48:

I årsberetningen skal det gis opplysninger om forhold som er viktige for å bedømme kommunens [...] økonomiske stilling og resultatet av virksomheten, som ikke fremgår av årsregnskapet, samt om andre forhold av vesentlig betydning for kommunen [...]. Det skal også redegjøres for tiltak som er iverksatt og tiltak som planlegges iverksatt for å sikre betryggende kontroll og en høy etisk standard i virksomheten. Det skal redegjøres for den faktiske tilstanden når det gjelder likestilling i [...] kommunen. Det skal også redegjøres for tiltak som er iverksatt, og tiltak som planlegges iverksatt for å fremme likestilling og for å hindre forskjellsbehandling i strid med likestillings- og diskrimineringsloven, samt for å fremme formålene i likestillings- og diskrimineringsloven når det gjelder etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. [vår uth.]

2.2 Året 2018

Verdal kommune har i 2018 et regnskapsresultat i pluss med 9,6 mill kr. Samtidig er driftsmarginen (netto driftsresultat) negativt med 8,6 mill kr. Uten endret periodisering av lønn ville driftsmarginen blitt omtrent null. Disposisjonsfond øker, men med et beløp som er langt lavere enn årsresultatet for 2017. Vekst i inntekter i 2018 er god. Med langt høyere inntekter enn budsjettet skulle dette tilsi et bedre regnskapsresultat enn det som fremgår av regnskapet. Dette motsvares i at veksten i utgifter også er høy i 2018. Nedenfor er opplistet en del momenter som kan forklare dette.

- Driftsøkonomien i året preges av svake tall for den underliggende drift. Når årsresultatet likevel blir positivt, er en stor del av forklaringen knyttet til planlagt bruk av fondsmidler. Altså er regnskapet forbedret med bruk av oppsparte midler fra tidligere år.
- Det er ikke budsjettet med driftsmarginer i det opprinnelige budsjettet. Kommunen har i løpet av året mottatt store ekstraintekter, som har medgått uten å gi overskudd i regnskapet. Dette er merskatteinntekter (11,3 mill kr), bruk av premiefond, premieavvik, mv. En del av inntektsøkningen er også knyttet til utgifter. Dette er eksempelvis lønnsrefusjoner for fravær og prosjektinntekter.
- Det er flere virksomheter som har brukt mer enn budsjettet. De er store avvik i skole, NAV og i hjemmetjenesten. Det er større spredning i resultatene i 2018 enn i 2017.
- I løpet av året er det innført rutiner for månedlig budsjettoppfølging. Sannsynlig merforbruk ble varslet tidlig i året.
- Finansutgiftene i første del av året har vært lavere enn budsjettet. Dette skyldes forsiktighet i anslagene og økte renteinntekter ved en mer aktiv plassering av overskuddslikviditet.
- Pensjonsutgifter ble lavere enn anslagene. Dette skyldes premieavvik og bruk av pensjonsfond. Kommunen kan ikke påvirke disse tallstørrelsene, og budsjettet er basert på grove anslag etter et forsiktighetsprinsipp. Nettovirkning av premieavvik og amortisering er redusert utgift på ca 1,7 mill kr.
- Det er gjort budsjettjusteringer gjennom året som har gitt virksomhetene lavere budsjetttrammer. Merforbruk hos flere virksomheter tyder på at det har vært vanskelig å tilpasse seg de vedtatte budsjettreduksjonene
- Kunnskapsgrunnlaget i årsberetningen bekrefter i grove trekk konklusjoner fra kvartalsrapportering i 2018. Økonomiplan 2019-2022 bygger da på samme kunnskapsgrunnlag. I avsnittet nedenfor gis en oversikt over noen nye forhold som har kommet til i ettertid.

Nye forhold etter at økonomiplanen ble lagt fram og oppdateringer:

Dette er forhold som kommunen har blitt kjent med etter avslutning av arbeidet med økonomiplan 2019-2022 og/eller forhold som vil påvirke økonomien fremover.

Eiendomsskatt: Loven er endret og flere endringer kommer. Begrensninger i eiendomsskatt og takseringer. Større utslag enn tidligere lagt til grunn. Kommer tilbake i kvartalsrapporten med mer info.

Bortfall av distriktstilskudd: Årsberetningen for 2017 meldte at kommunen trolig ville miste inntekten. I 2018 ble endringen satt på vent, og kommunen beholder tilskuddet for 2019. Det er fortsatt uavklart om tilskuddet forsvinner for årene etter 2019.

Økning i avdrag: Det er i 2018 funnet feil i avskrivningsgrunnlag. Korrekt avskrivningsgrunnlag gir økning i avdrag. Dette forsterkes av bestemmelsene i ny kommunelov om ny beregningsmetode for minimum avdrag.

Ressurskrevende tjenester: I endelig vedtak av statsbudsjettet ble foreslåtte innstramminger i ordningen reversert.

Justeringer av budsjettet for 2018 - Politiske vedtak:

Budsjettet er justert i flere omganger i 2018. Dette har medført noe trangere budsjetttrammer for de fleste. En samlet oversikt over budsjettjusteringene finnes i vedleggsdelen kapittel 7.

Her er de endringene som i størst grad har påvirket virksomhetenes drift gjennom året:

- Under budsjettbehandlingen 2018 ble forslag om økning av eiendomsskatt reversert. Bortfallet av inntekt medførte en underbalanse i budsjettet på 10,5 mill kr, som ble finansiert ved å vedta et innsparingskrav på utvalgte virksomhetsområder. Innsparingskravet ble lagt inn i budsjettet som inntektsposter. I nytt kommunestyrevedtak på nyåret ble innsparingskravet halvert til 5,25 mill pga økning av eiendomsskattesats. Til delvis finansiering av gjenstående innsparingskrav på 5,25 mill ble 3,1 mill hentet fra reduksjon av innkjøpskostnader og vakanser i stab utvikling og virksomhetsstøtte. Det gjestod da fortsatt et restbeløp som krevde ny budsjettjustering senere i året.
- Etter sommeren ble det vedtatt et rammenedtrekk på 5 mill fordelt på alle virksomheter. Rammenedtrekket finansierer gjenstående innsparingskrav og økte rammer på barnevern. Nedtrekk ble fordelt på virksomhetene etter fordelingsnøkkel basert på lønnsmasse.
- Vedtak om dekning av utgift som følge av krav om endring av praksis for periodisering av variabel lønn. Økt lønnsutgift på 8,715 mill ble finansiert av disposisjonsfondet. Utgiftsøkningen var en engangskorreksjon og påvirker bare regnskapet for 2018.

Utviklingen i 2018 sett opp mot 2017

Tendensene fra 2017 har forsterket seg i 2018. Budsjettet for 2018 ble lagt ut fra et mål om konsolidering. Budsjettet ga derfor svake incentiver til store reelle endringer for bedre driftsbalanse. Budsjettet for 2018 er preget av at historiske rammer i stor grad ble videreført og at avviklingen av samkommunen skulle skje på en mest mulig budsjettneutryal måte. Gjennom året er det vedtatt flere budsjettjusteringer som har gitt reduserte driftsrammer for virksomhetene. Det er variabelt i hvor stor grad virksomhetene har klart å innrette driften i samsvar med reduserte rammer. Dette viser både at budsjettjusteringer gjennom året så langt mulig bør unngås og at justeringer bør gjøres tidlig i året for å få ønsket effekt. Virksomhetenes behov for tid til å tilpasse seg nye rammevilkår, tyder på at det er et stort behov for å jobbe enda mer med endringer i årene som kommer. Utviklingen i 2018 er dermed sterkt sammenfallende med utfordringsbildet som beskrives i økonomiplan 2018-2022. Det betyr også at de viktigste læringspunktet i årsberetningen 2018 er omsatt til styringsmål for årene 2019-2022. Det er en stor utfordring at deler av virksomheten har høyere aktivitetsnivå (budsjettoverskridelser) enn budsjettet for 2018, og dermed har kommet på etterskudd i fht endringsbanen som er beskrevet i

økonomiplan 2019-2022. Dette betyr et større omstillingstrykk i organisasjonen enn det som fremkommer av økonomiplanen.

Behov for å endre praksis på anslag investeringsprosjekter:

Arbeidet med utredning av kostnadsbildet for nye skolebygg og helsebygg viser at det oppstår relativt store endringer i investeringsbeløp underveis fra førstegangs kostnadsanslag til investeringene planlegges og realiseres. Det er behov for å sette en fastere praksis for hvordan anslag skal gjøres, hvilke kostnadselementer som skal være med, rutine for prisjusteringer, ambisjonsjusteringer osv. Det må tas høyde for Investeringskostnader som kommer i tillegg til byggekostnaden. Dette er elementer som gebyrer, kunst, bruk av egne ansatte til å følge byggeprosjektet, byggelånsrenter, kostnader til forprosjekt, konsulenter osv. Den endelige byggekostnaden vil dermed avgjøres av antall kvadratmeter, byggets utforming, oppnådd kvadratmeterpris på byggekostnader og av kostnader som kommer i tillegg til byggekostnadene.

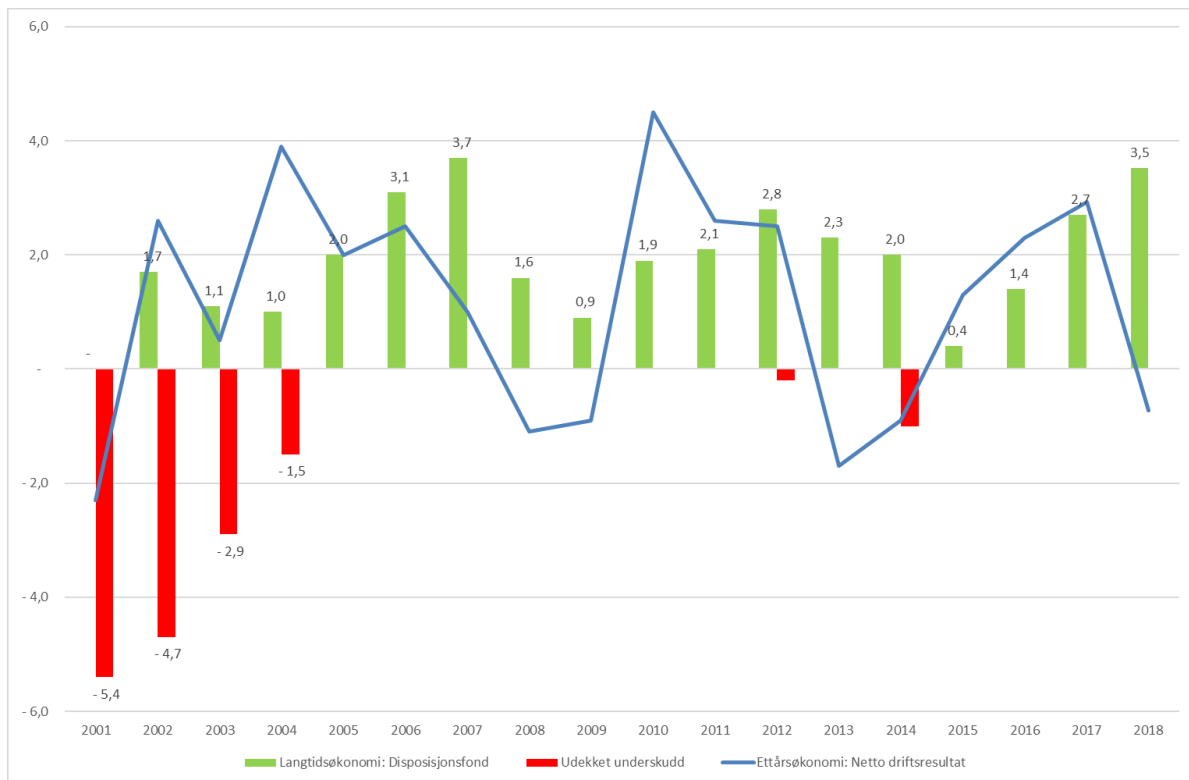
I de tilfeller bygget realiseres raskt etter at det er ført opp i investeringsbudsjett, vil det kunne forventes at estimert byggekostnad og faktisk byggekostnad er noenlunde samme beløp. Hvis det går flere år, er det grunn til å forvente større feil i anslaget. Anslag på byggekostnad vil måtte være grove skjønnsmessige vurderinger fram til det foreligger konkrete byggeplaner og pristilbud. Det er viktig å være klar over at en god kalkyle ikke er noen garanti for at anslaget treffer endelig investeringskostnad, men det gir likvel tallene en bedre teoretisk forankring og øker sannsynligheten for at anslaget er realistisk.

Et læringspunkt fra 2018 er derfor at det etableres nye rutiner for kostnadsanslag og oppdatering av kostnadsanslagene i investeringdelen av økonomiplanen. Det legges påslag for kostnader utover ren byggekostnad, estimert byggekostnad prisjusteres årlig og vesentlige endringer i premissene for byggeprosjektet kostnadsberegnes i form av anslag.

2.3 Historikk

I dette kapitlet beskrives de langsiktige utfordringene og endringene i kommunens økonomi. Kommunens langsiktige økonomi vil i langt sterkere grad enn et enkelt årsresultat kunne sin noe om utfordringer og handlingsrommet for årene som kommer.

Figur: Utvikling i kommunens økonomi fra 2001-2018

Figuren viser hvordan kommunens langsiktige økonomi (målt med disposisjonsfond og udekket underskudd) og kortsiktige driftsbalanse (målt ved netto driftsresultat) har endret seg fra år 2001 til år 2018. Yttergrensene for en kritisk svak økonomi er satt til 2% eller mer i samlet regnskapsunderskudd. Minimumsmålet for en god og robust økonomi er satt til disposisjonsfond på minimum 6%. Anbefalt årlig driftsmargin (netto driftsresultat) er satt til 2%. Referansestørrelsene 2% netto driftsresultat og 6% disposisjonsfond er innarbeidet i økonomiplan 2019-2022 som kommunens egne måltall for god økonomistyring.

Tallene viser at kommunen hadde en sterk forbedring av økonomien fra 2001 til 2007. Dette var også helt nødvendig for å komme ut av Robek (Kommuneloven § 60). I flere av årene 2007 til 2014 var netto driftsresultat høyt nok i fht kommunens mål (2%), men uten at dette medførte at disposisjonsfondet økte videre til et robust nivå (6%). I 2016 og 2017 var de regnskapsresultatene gode, men årsberetningen for 2017 viste at den underliggende drift i realiteten var svakere enn tallene viste. Først og fremst fordi resultatet i stor grad var påvirket av ekstraordinært høye skatteinntekter.

Korttidsøkonomi: Netto driftsresultat (NDR) viser en negativ utvikling i 2018. NDR er på mange måter en varselampe som nå viser at den underliggende drift er svak. Samtidig ser vi at tallene for

langtidsøkonomien (disposisjonsfondet) viser en svak positiv utvikling i 2018. Det skyldes alene ettervirkningene av gode årsresultat i 2016 og 2017.

Bildet ved utgangen av 2018 er dermed at den positive utviklingen i driftsmaginer og disposisjonsfond i årene 2014-2017 har bremsset opp, og at utviklingen er på vei inn i en fase som samsvarer med det bildet som er tegnet i økonomiplan for 2019-2022.

Fjorårets versjon av ovenstående figur viste at det kunne være realisme i å nærme seg målet om 6% disposisjonsfond etter 2019. Det bygde på forutsetninger om økning i fondet i 2018. Årsresultat 2017 ble satt av til fond, men det ble også disponert midler fra fondet. Økonomiplan 2019-2022 bygger på forutsetninger om relativt stor bruk av disposisjonsfond til å skape mykere overgang til lavere driftsrammer. Dermed er forutsetningene for å nå et mål om 6% fond ved utgangen av 2019 ikke lenger til stede. Økonomiplanen gir samtidig en retningsendring som vil kunne gjøre det mulig å nå målet et senere år.

Rådmannen er fortsatt av den mening at referansemålene i økonomiplanen er mulige å nå. Det er ingen krise i økonomien med 42 mill kr på disposisjonsfondet pr 31.12.18, men driftsnivået må tilpasses bedre til de økonomiske realiteter.

2.4 Utfordringsbilde – Sammendrag av årsberetningen

I dette kapitlet oppsummeres de viktigste funn og konklusjoner i årsberetningen. Disse punktene følges opp i arbeidet med budsjett og økonomiplan.

2.4.1 Oppsummering av årsberetning kapittel 4 - Økonomi

I hovedsak videreføres konklusjoner i årsberetning 2017 til årsberetning 2018. Begge år viser svake tall for den underliggende drift, men tydeligere i 2018. De svake driftstallene i 2018 må ses i sammenheng med budsjettavvik hos flere virksomhetsområder og en lavere økning av disposisjonsfond. Budsjettet for 2018 ble lagt ut fra en strategi om konsolidering av økonomien i forkant av store endringer som måtte komme. Budsjettjusteringer gjennom året har gitt noe lavere driftsrammer, men ikke i så stor grad at ambisjonsnivået for omstilling ble vesentlig hevet i 2018. Det er med andre ord ikke lagt et budsjett som styrer mot gode driftsmarginer og gode avsetning til disposisjonsfond. Året 2018 var slik sett et godt utgangspunkt for å vise kommunens utgangspunkt (endringsbehov) før oppstart av de endringer som beskrives i økonomiplanen.

Kommunen har i 2018 hatt relativt store ekstrainntekter i form av høyere nasjonal skattevekst, lavere pensjonsutgifter som følge av forsiktig budsjettering av premiefond, premieavvik osv. Dersom alle virksomhetsområder hadde levert på budsjettnivå, skulle det dermed vært vesentlig bedre tall på bunnlinjene. Altså bedre driftsmargin og årsresultat. I stedet går inntektsvekst og utgiftsreduksjoner på anslagsposter med til å finansiere et aktivitetsnivå som er høyere eller dyrere enn planlagt. Dette

samtidig som driften tilføres midler fra disposisjonsfondet. I sum blir effekten at kommunen riktig nok slipper unna underskudd i 2018, men sårt tiltenkte fondsmidler som kunne gitt finansiell kraft inn i perioden 2019 – 2022 er for en stor del tapt underveis i 2018. Dette er utgangspunktet for at det konkluderes med et svakt regnskapsresultat for 2018, selv om kommunen til tross for svake marginer kommer ut med 9,6 mill kroner i regnskapsmessig overskudd.

Vurderinger av underliggende drift er gjennomgått i kapittel 4.3.1. Tallene gir indikasjoner på at kommunens basisdrift ikke er tilstrekkelig tilpasset utfordringene i et normalår. De korrigerte tallene indikerer at det er et endringsbehov som må følges opp videre i arbeidet med budsjett og økonomiplan.

Det er viktig at aktivitet ikke legges etter de gode årene, men etter nøkterne inntektsprognoser for normalår. En slik strategi vil gjøre det mulig å utnytte de gode årene til å bygge opp nødvendige reserver. Et hovedprinsipp i kommunelovens økonomibestemmelse er at løpende driftsutgifter skal finansieres med løpende driftsinntekter. Konsekvensen av prinsippet er at ekstraintekter styres mot fond, og at upåregnelige ekstraavgifter kan finansieres ved å hente midler fra fond.

Det er varslet endringer i regelverket for eiendomsskatt som kan påvirke kommunens inntektsnivå fra 2020. Dette er nærmere beskrevet i kap. 4.3.2 inntekstposter under overskrift eiendomsskatt.

Deler av disposisjonsfondet på 42 mill kr er allerede disponert til tiltak i 2019. Det forventes et disposisjonsfond på 25 mill kr ved neste årsskifte. Dette er nærmere omtalt i kap 4.4.3.

Styringsdata:

Det er over flere år pekt på behov for forbedring av styringsdata. Det er satt i gang arbeid på flere plan for å få til dette i 2018.

- Kostraanalysen (sak 71/18) og kommunebarometer.
- Generell forbedring av økonomidokumentene og metodikk. Fokus på driftsøkonomi i 2018 og utvidet til investeringsdelen i 2019.
- Prosjekt for bedre styringsdata i hjemmetjenesten er i gang.
- Rydding og forbedringer i kontoplan og regnskapsrapporter. Bedre økonomirapporter og opplæring av ledere.
- Årsprognose for budsjettavvik som kan kjøres månedlig
- Anskaffe nye moderne nettbaserte verktøy for analyse og formidling av økonomikompetanse
- Kartlegge styringsdata for lønn, ressursforbruk osv. Skal gi mer presise data for ressursbruk i årsverk og timer og gi mere kunnskap om både nærvær og fravær.

For 2019 vil dette bli supplert med en sterk satsing og fokus på arbeidsgiverpolitikk, ledelse og styringsprinsipper.

I kapittel 4.6 er det sett nærmere på analyse av finansområdet. Ut fra varsler om økt rente fra høsten 2018 og gjennom 2019, er det naturlig at behovet for tiltak på finansområdet tas inn i arbeidet med nytt budsjett og økonomiplan.

Hvor står Verdal kommunes økonomi ved utgangen av 2018:

Finansielle og økonomiske indikatorer gir grunnlag for å sjekke status på kommunens økonomiske og finansielle situasjon.

Fem indikatorer kan sammen indikere din kommunes økonomiske tilstand (se figur til venstre).

En solid økonomisk tilstand kan fort endres ved at det fattes beslutninger uten å ha innsikt i beslutningenes virkninger.

Figur hentet fra veileder i økonomistyring, Fylkesmannen i Nordland

Denne metodikken er overført på tallene for Verdal. I tabellen nedenfor gis vurderinger på alle fem vurderingspunktene.

Alle måltallene som er brukt i tabellen er omtalt andre steder i årsberetningen, og vil derfor ikke bli kommentert nærmere her.

Mål	Dagens drift	Framtid
Netto driftsresultat - ukorrigert	Svak	ØP 2019-2022 baseres på saldering av drift via disposisjonsfond. Behov for å bedre dette i kommende ØP-perioder.
Netto driftsresultat i normalåret	Svak	Svak
Gjeldsbelastning	Stigende. Både renter og avdrag er økende	Mer krevende
Renteeksponering	Ok	Mer krevende
Likviditet	Bedret i 2015-2017. Fortsatt ok.	Må styrkes
Robek	Ok	Ikke de nærmeste år.

2.4.2 Oppsummering av årsberetning kapittel 5 -Arbeidsgiveransvaret.

Sykefraværet i 2018 er på 7,3 %, og det viser at vi har en nedgang fra året før. Den beste sammenligningen over år er at vi sammenligner oss med oss selv. Fraværet er fortsatt for høyt, og det er faktisk hele 80 ansatte som er borte fra jobb hver dag.

Vi skal ha et sterkere fokus på nærvær og utvikling av helsefremmende arbeidsplasser i vår nye arbeidsgiverpolitikk.

Det er avgjørende å utvikle bedre kommunale måltall for styring av forbruk av årsverk i kommunen. Det er behov for å forbedre rutiner og system. Området egner seg godt for arbeid med digitalisering, da bedre systemer vil kunne gi både tidsbesparelser og bedre data for analyse.

Gjennom året har støtteresurser på økonomi og personal blitt etablert og videreutviklet. En vurdering av HMS- arbeidet viser at det fremdeles er potensiale for forbedring. System for melding av avvik viser at avvik blir meldt, men det er noe ujevn praksis for melding og håndtering av avvik. I tillegg er det mulighet for å melde forbedringstiltak i kvalitetssystemet vårt, men dette blir benyttet i liten grad. Vi har satt i gang et arbeid med fokus på lærende organisasjon, der vi skal benytte kunnskapen fra de avvikene og forbedringsmeldingene vi melder selv, den kunnskapen vi får fra internrevisjoner (kontrollutvalg og revisjon) samt den kunnskapen vi får fra eksterne tilsyn. Kvalitetssystemet vil fremstå i «ny drakt» i løpet av året, og vi setter i gang en arbeidsgruppe som ser på forenkling i bruken av programvaren for å gjøre det mer brukervennlig både for leder og medarbeidere.

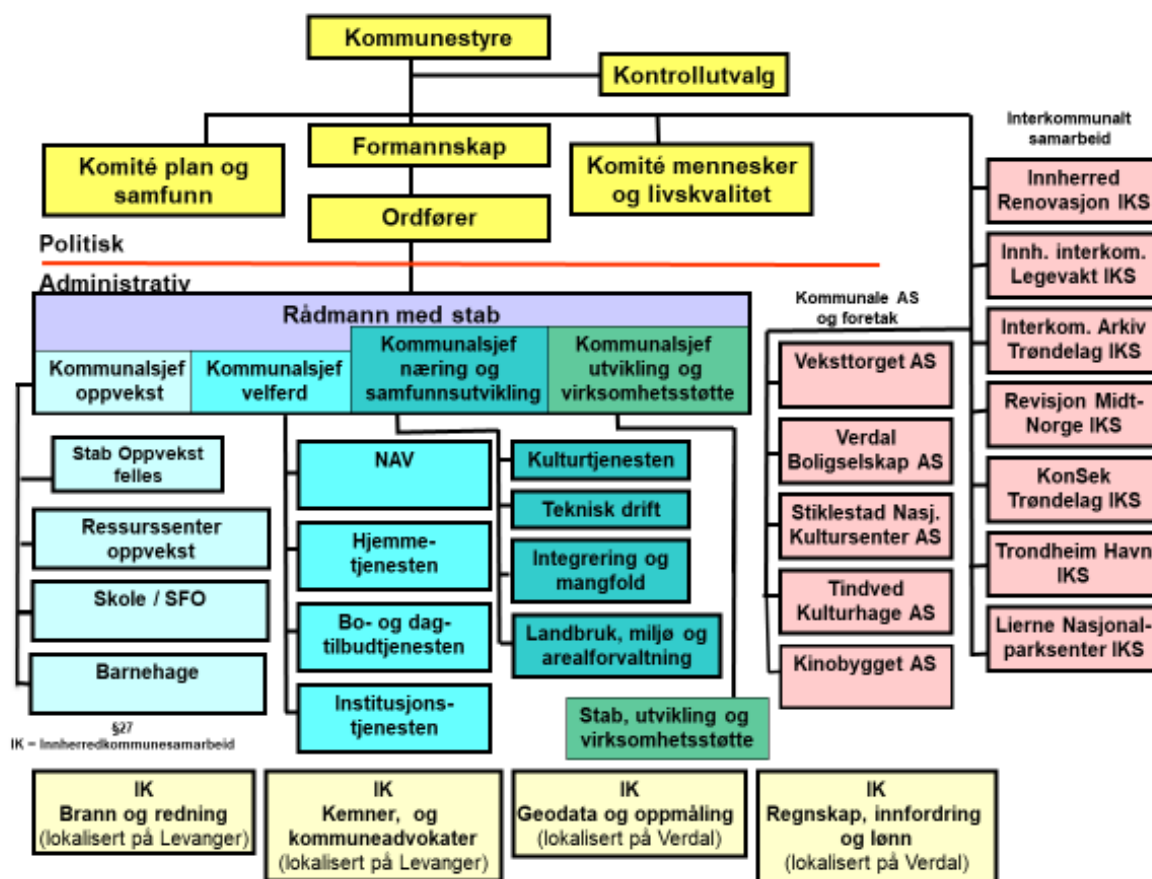
Arbeidet med etikk er på dagsorden i varierende grad ute i virksomhetene, og dette viser at det er grunnlag for å styrke fokuset fremover. Vi jobber ut fra verdibasert ledelse, og både våre verdier og vår etiske plattform skal integreres i hele organisasjonen.

Ved gjennomgangen av lønnspolitikken skal det vurderes hvorvidt det finnes lønnsmessige ulikheter. Det er fremdeles noe lavere gjennomsnittlig stillingsstørrelse på kvinner enn på menn i vår organisasjon, og kommunestyret har ved behandling av årsbudsjett for 2019 og økonomiplan for 2019- 2022 gitt rådmannen i oppdrag å gjøre tiltak i forhold til uønsket deltid. Det er grunn til å tro at de største utfordringene er i helse og velferd, og nærmere bestemt omsorgstjenestene.

3 ORGANISASJONSKART

Organisasjonskartet viser hvilke virksomhetsområder og myndighetsstrukturer kommunen ble driftet etter i 2018. Fokuset for administrativt lederskap er samhandling og helhet i arbeidsprosesser innad og på tvers av organisasjonsstrukturen.

Figuren viser Verdal kommunes organisering gjennom 2018.

Kommunestyret ønsket ikke at det ble gjennomførte tilsetning i stillingen kommunalsjef utvikling og virksomhetsstøtte. Dette gir mindre kraft i styring, ledelse og utvikling enn forutsatt ved etablering av ny organisasjon etter avvikling av Innherred Samkommune. Ledelse av større investeringsprosjekter må også ivaretas av kommunalsjefer for øvrig, og da med mindre kapasitet igjen til tjenesteutvikling m.v.

Organisasjonskartet viser også interkommunale samarbeid, men oversikten er ikke fullstendig. For utfyllende informasjon vises til [Eierskapsmelding 2018](#).

Etter avvikling av samkommunen 31.12.2017 ble det interkommunale samarbeidet med Levanger organisert etter kommunelovens §27. Sak 11/12-17, PS 111/17.

Interkommunalt samarbeid etter §27 har vært i drift på følgende områder fra 1/1-18:

- Brann og redning. Forretningsadresse Levanger, lokasjoner i begge kommuner.
- Kemner, IKT, innkjøp og kommuneadvokat (lokalisert Levanger)
- Geodata og oppmåling (lokalisert Verdalen)
- Regnskap, innfordring og lønn (lokalisert Verdalen)

Øvrige oppgaver som ble håndtert i samkommunen er tilbakeført til respektive kommuner.

Innkjøp: Fra og med januar 2019 er det blitt etablert et nytt samarbeid etter §27 i kommuneloven, vedtatt i kommunestyremøte 24/9-18. Samarbeidet skal ta hånd om kommunenes innkjøp og er forventet å kunne gi mer effektive anskaffelser, basert på tverrfaglige behovsanalyser og med trygg forankring opp mot regelverk om offentlige anskaffelser. Deltakende kommuner i innkjøpssamarbeidet er Snåsa, Steinkjer, Verran, Inderøy, Verdalen og Levanger. Inderøy kommune ivaretar funksjon som kontorkommune og formell arbeidsgiver for samarbeidets ansatte.

Nye eierskap i 2018

Verdalen kommune har fra 2018 blitt deleier av *Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk Holding AS*, eierandel 8,8%. Dette er nærmere omtalt i kommunestyresak [PS 107/18](#). Nord Trøndelag Fylkeskommune overførte sine aksjer til kommunene i tidligere Nord-Trøndelag fylke. Denne transaksjonen har påvirket investeringsregnskap og balanse til Verdalen kommune. Kommunen forventes å motta årlige utbytteinntekter fra NTE på de overdratte aksjene. Inntektene vil ikke bli inntektsført i driftsregnskapet før det foreligger årlige vedtak på utbetaling av utbytte. Det er således ikke inntektsført NTE-utbytte fra 2018 i driftsregnskapet for 2018.

VekstTorget Service og Tjenester AS – etablert august 2018. Kommunen har 100% eierandel i selskapet ved sitt eierskap i VekstTorget AS. Selskapet har pr februar 2019 ikke igangsatt noen virksomhet. Selskapets vedtektsbestemte formål er å tilby eierkommunen kvalitative tiltak som åpner for sysselsetting, deltakelse og inkludering i det ordinære arbeidslivet for kommunens innbyggere. For at VekstTorget AS skal bli godkjent tiltaksarrangør for NAV kreves det utskilling av deler av virksomheten som i dag drives i VekstTorget AS. Det er i februar 2019 påbegynt aktiviteter for å fisjonere VekstTorget AS til VekstTorget Service og Tjenester AS og VekstTorget Marked AS, et selskap under stiftelse.

Selskaper og økonomiske bindinger som følge av kommunens eierskap

Uten at det formelt er stilt garanti, vil det også skapes bindinger som følge av eierskap i andre selskaper. Dette er bindinger som følger av lovgivning og eller avhengighetsforhold til andre selskaper. Det er tatt inn en oversikt over slike eierskap i note 0 i kommunens årsregnskap.

4 ØKONOMI

4.1 Innledning – Om kommuneøkonomi og regnskap

I kapittel 4 viser vi regnskapsoversiktene fra regnskap 2018 sammen med analyser for de viktigste tallene i kommunens økonomi:

- Kapittel 4.2 viser oversikt over kommunens samlede økonomi.
- Kapittel 4.3 analyse av driftsregnskapets inntekter og utgifter.
- Kapittel 4.4 balanseregnskap, eiendeler, gjeld og egenkapital.
- Kapittel 4.5 og 4.9 investeringsregnskapet. Viser kommunens investeringer, finansiering og status på store investeringsprosjekter.
- Kapittel 4.6 belyser finansområdet.
- Kapittel 4.7 omhandler kommunens selvkostområder.
- Kapittel 4.8 analyse av virksomhetenes økonomi: tall for kommunens drift og oversikt over budsjettavvikene for virksomhetsområdene.

Analysene i kapittel 4 bygger på kommuneregnskapet for 2018. Regnskapet dekker alle deler av kommunens virksomhet som ikke bokføres i egne regnskaper. Interkommunale selskaper, aksjeselskaper mv som inngår i kommune konsernet er således ikke med i kommuneregnskapet.

Kommuneøkonomi

I en kommune er ikke overskudd det primære målet, men et verktøy for bedre styring av ressurser slik at kommunen kan produsere bedre tjenester. I kapittel 4.3 er fokus satt på analyse av kommunens totaløkonomi.

Regnskapsoversiktene er satt opp etter art, altså type inntekt og utgift. Kommunens økonomi er et resultat av inntektene kommunen mottar og de utgifter som følger av kommunens aktivitet. En god kommuneøkonomi betyr at det er god balanse mellom inntekter og aktivitetsnivå /utgifter.

4.2 Kommunens totaløkonomi – Med regnskapsoversikter

4.2.1 Økonomisk oversikt drift (art)

Beløp i 1000

Kapittel- henvisning	Økonomisk oversikt - drift		
	Regnskap 2018	Regulert budsjett	Regnskap 2017
Driftsinntekter			
Brukerbetalinger	4.3.2	43 575	43 939
Andre salgs- og leieinntekter	4.3.2	89 838	88 351
Overføringer med krav til motytelse	4.3.2	166 277	128 729
Rammetilskudd	4.3.2	471 611	469 000
Andre statlige overføringer	4.3.2	39 932	40 054
Andre overføringer	4.3.2	9 915	160
Skatt på inntekt og formue	4.3.2	334 369	325 000
Eiendomsskatt	4.3.2	37 777	40 250
Sum driftsinntekter		1 193 294	1 135 483
Driftsutgifter			
Lønnsutgifter	4.3.3	629 616	601 923
Sosiale utgifter	4.3.3	166 847	179 352
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	4.3.4	138 750	120 457
Kjøp av tjenester som erstatter tj.produksjon	4.3.4	120 773	114 509
Overføringer	4.3.4	79 730	64 585
Avskrivninger	4.4.1	66 534	49 000
Fordelte utgifter		-1 911	513
Sum driftsutgifter		1 200 340	1 130 339
Brutto driftsresultat	4.3.1	-7 046	5 143
Finansinntekter			
Renteinntekter og utbytte		8 110	5 480
Mottatte avdrag på utlån		388	400
Sum eksterne finansinntekter	4.6	8 499	5 880
Finansutgifter			
Renteutgifter og låneomkostninger		34 850	36 802
Avdrag på lån	4.4.1	41 000	41 000
Utlån		773	1 000
Sum eksterne finansutgifter	4.6	76 623	78 802
Resultat eksterne finanstransaksjoner	4.6	-68 124	-72 922
Motpost avskrivninger	4.4.1	66 534	49 000
Netto driftsresultat	4.3.1	-8 636	-18 779
Interne finanstransaksjoner			
Bruk av tidligere års regnsk.m. mindreforbruk		27 560	27 560
Bruk av disposisjonsfond		16 815	16 815
Bruk av bundne fond		19 560	13 785
Sum bruk av avsetninger	4.4.3	63 936	58 160
Overført til investeringsregnskapet		-	-
Avsatt til disposisjonsfond		27 560	27 560
Avsatt til bundne fond		18 165	11 821
Sum avsetninger	4.4.3	45 726	39 381
Regnskapsmessig mindreforbruk	4.3.1	9 574	-0
Udekket merforbruk selvkostområdet avløp	4.7	861	-
Regnskapsmessig mindreforbruk		10 434	27 560

4.2.2 Økonomisk oversikt investering (art)

Beløp i 1000

Kapittel- henvising	Økonomisk oversikt - investering		
	Regnskap 2018	Regulert budsjett	Regnskap 2017
Inntekter			
Salg av driftsmidler og fast eiendom	4.9.3	6 593	4 124
Andre salgsinntekter	4.9.3	16	18
Overføringer med krav til motytelse	4.9.3	6 800	16 490
Kompensasjon for merverdiavgift	4.9.3	16 324	12 345
Andre overføringer	4.9.3	66 000	-
Sum inntekter	4.9.3	95 733	32 977
Utgifter			
Lønnsutgifter	4.9.2	702	-
Sosiale utgifter	4.9.2	224	-
Kjøp av varer og tj som inngår i tj.produksjon	4.9.2	112 252	120 644
Overføringer	4.9.2	17 824	13 845
Renteutgifter og omkostninger		979	985
Sum utgifter	4.9.2	131 980	135 474
Finansransaksjoner			
Avdrag på lån		17 251	15 470
Utlån		41 814	41 390
Kjøp av aksjer og andeler	3	69 032	2 783
Avsatt til ubundne investeringsfond		-	3 690
Avsatt til bundne investeringsfond		9 681	10 320
Sum finansieringstransaksjoner		137 778	73 653
Finansieringsbehov		174 026	164 520
Dekket slik:			
Bruk av lån	4.9.4	140 550	146 422
Salg av aksjer og andeler		116	-
Mottatte avdrag på utlån		20 253	18 246
Overført fra driftsregnskapet		-	100
Bruk av disposisjonsfond		-	2 683
Bruk av bundne driftsfond		10 074	8 699
Bruk av ubundne investeringsfond		3 032	-
Sum finansiering		174 026	176 149
Udekket/udisponert		-	-

4.2.3 Balanse

Beløp i 1000

Kapittel- henvisning	Oversikt - balanse	
	Regnskap 2018	Regnskap 2017
EIENDELER		
Anleggsmidler	2 961 130	2 741 844
Herav:	-	-
Faste eiendommer og anlegg	4.4.1 1 401 874	1 334 589
Utstyr, maskiner og transportmidler	4.4.1 39 252	42 762
Utlån	4.4.1 192 046	170 228
Aksjer og andeler	3 og 4.4.1 123 986	55 069
Pensjonsmidler	4.3.3 1 203 973	1 139 196
Omløpsmidler	313 212	323 946
Herav:		
Kortsiktige fordringer	4.4.2 69 310	88 690
Premieavvik	4.3.3 49 920	41 920
Kasse, postgiro, bankinnskudd	4.4.2 193 983	193 336
	-	-
SUM EIENDELER	3 274 343	3 065 790
EGENKAPITAL OG GJELD		
Egenkapital	4.3.3 207 845	83 782
Herav:		
Disposisjonsfond	4.4.3 42 041	31 295
Bundne driftsfond	4.4.3 28 638	30 033
Ubundne investeringsfond	2 327	5 359
Bundne investeringsfond	10 939	11 333
Regnskapsmessig mindreforbruk	4.3.1 10 434	27 560
Regnskapsmessig merforbruk	4.7 -861	-
Kapitalkonto	124 293	-11 833
Endring i regnskapsprinsipp som påvirker AK Drift	-9 966	-9 966
Langsiktig gjeld	2 922 134	2 849 524
Herav:		
Pensjonsforpliktelser	4.3.3 1 399 131	1 398 269
Ihendehaverobligasjonslån	4.4.4 -	200 000
Sertifikatlån	4.4.4 109 015	109 015
Andre lån	4.4.4 1 413 988	1 142 240
Kortsiktig gjeld	144 363	132 484
Herav:		
Annen kortsiktig gjeld	4.4.2 144 363	132 484
SUM EGENKAPITAL OG GJELD	3 274 343	3 065 790
MEMORIAKONTI		
Memoriakonto		
Herav:		
Ubrukte lånemidler	85 297	95 847
Andre memoriakonti	-85 297	-95 847
Motkonto for memoriakonti	-	-

4.2.4 Regnskapsresultat

Driftsregnskapet er avsluttet med et negativt netto driftsresultat på 8,6 mill kr, og et årsresultat på 9,6 mill i mindreforbruk (overskudd). Balanseført overskudd pr 31.12.18 er netto 9,6 mill kr, som tilsvarer årsresultat drift 2018. Kommunen har ikke udekket driftsunderskudd i balansen. Kommunen har økt disposisjonsfondet fra 31,3 til 42 mill kr.

Netto driftsresultat er -0,7% av driftsinntektene. Dette er 2,7% lavere enn kommunens mål for netto driftsresultat på 2%. I foreløpige kostratall (Kostra pr 15.03) er det av ukjent grunn registrert et avvikende tall for netto driftsresultat på minus 0,4%. Enten det legges -0,7% eller -0,4% til grunn, er konklusjonen at tallene er svake i fht sammenlignbare kommuner. Resultatet er omtrent på linje med Levanger, som har tilsvarende korrigering av feilperiodisert lønn som Verdal.

Foreløpige tall i Kostra:

Nøkkel tall	Enhet	Verdal		Levanger		Kostragruppe 08		Landet uten Oslo	
		2018	+	2018	+	2018	+	2018	+
Netto driftresultat i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	prosent	-0,4		-0,6		1,5		2,1	
Årets mindre/merforbruk i driftsregnskapet i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	prosent	0,8		0,0		1,0		1,2	

I økonomisk oversikt drift er kommunens årsresultat splittet i et underskudd på selvkost og et overskudd ordinær drift. Årsaken til at oppstillingen splitter årsresultatet i to deler i regnskapsoversikten, er at det prinsipielt alltid skal være nullresultat på selvkostområdet. Det er således en unntakssituasjon at det oppstår underskudd på et selvkostområde. Kommunen kan ta inn underskuddet i økte avgifter de påfølgende år, men kommunen har ikke lov å bokføre et negativt fond (som da i realiteten ville vært å føre en fordring på de innbyggere som skal betale høyere gebyrer de påfølgende år). Til tross for at skjemaet splitter i to resultat, er kommunens offisielle resultat på + 9.6 mill kr (summen av de to resultatlinjene)

Splitten er vist slik i økonomisk oversikt drift (kap 4.2.1): Tall i 1000 kr

- Udekket merforbruk (underskudd avløp) -861
- Overskudd øvrig drift +10.434
- Årsresultat samlet = 9.573

Investeringsregnskapet er gjort opp i balanse. Det var ikke balanseført udisponert (positiv egenkapital) eller udekket (negativ egenkapital) i balansen pr 01.01.18. Det betyr at det heller ikke er balanseført udisponert eller udekket pr 31.12.18.

Årsresultatet for drift og investering oppfyller kommunelovens minimumsbestemmelse om økonomisk balanse i driftsregnskap og investeringsregnskap.

4.3 Driftsregnskap – Inntekter og utgifter

4.3.1 Driftsmarginer og årsresultat

REGNSKAPSRESULTAT			Tall i hele tusen	Endring siste år
	2016	2017	2018	
Driftsinntekter	1 103 372	1 141 520	1 193 294	5 %
Driftsutgifter	1 060 883	1 091 326	1 200 340	10 %
Brutto driftsresultat	42 489	50 194	-7 046	-114 %
Eksterne finansinntekter	8 581	7 108	8 499	20 %
Eksterne finansutgifter	71 553	72 765	76 623	5 %
Resultat eksterne finanstransaksjoner	-62 972	-65 656	-68 124	4 %
Motpost avskrivninger	46 279	48 936	66 534	36 %
Netto driftsresultat	25 796	33 473	-8 636	-126 %
Netto avsetninger	-1 830	-5 813	18 210	-413 %
Overført til investeringsregnskapet	-	-100	-	-100 %
Regnskapsmessig mer-/mindreforbruk	23 966	27 560	9 574	-65 %

Oversikten viser at Verdal kommune i 2018 har et netto driftsresultat på minus 8,6 mill kr og et regnskapsmessig mindreforbruk (overskudd) på 9,6 mill. kroner.

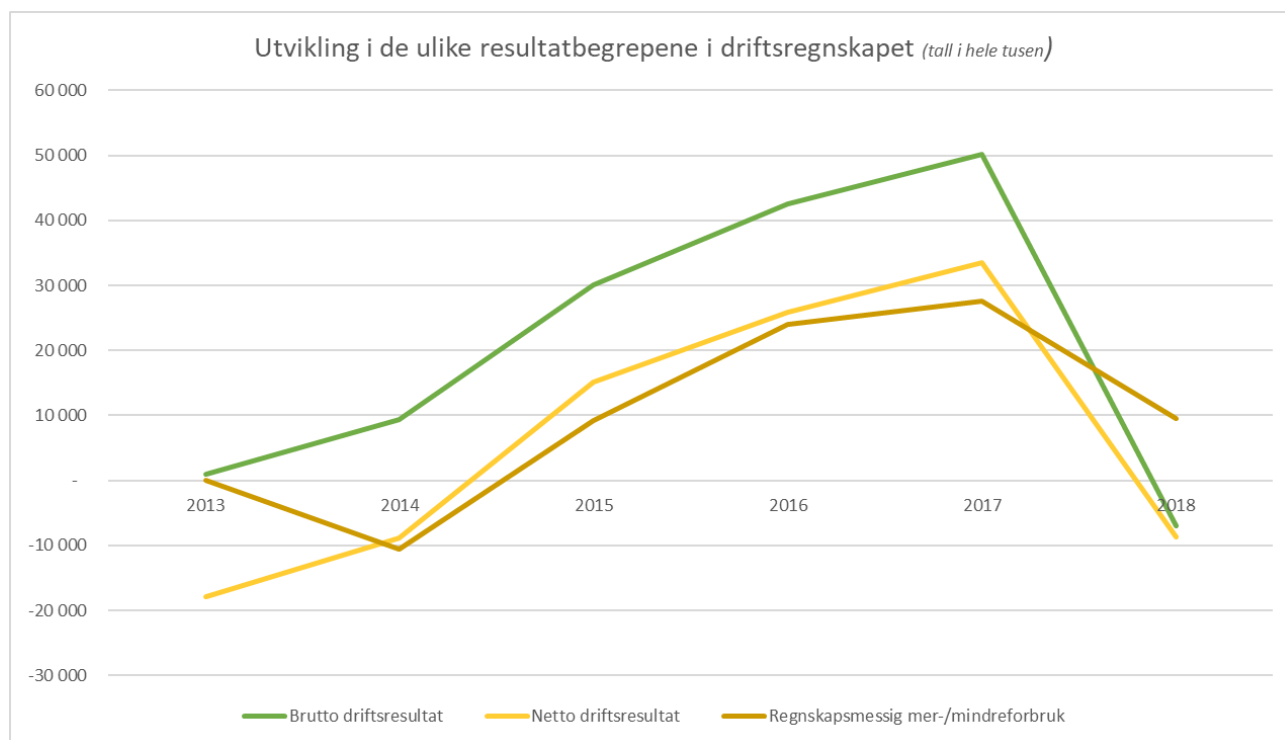
Regnskapsresultatet for 2018 er påvirket av eksterne faktorer som er relativt lite styrbare for kommunen. De faktorer som i stor grad ligger utenfor kommunens kontroll, er i hovedsak økt skatteinngang på nasjonalt nivå, lavere pensjonskostnader enn budsjettert og netto lavere finanskostnader enn budsjettert.

Alle resultatmål viser forbedring i 3-årsperioden under ett, men også at forbedringen stopper opp i 2018. Konsekvensen av bedre resultater i driftsregnskapet er at også tallene for frie fond og likviditet i balansen viser bedring. Det betyr at de gode resultatene er brukt til å konsolidere kommunens økonomi, slik at kommunen er mer robust enn tidligere. Denne utviklingen er både ønskelig og nødvendig med økte investeringer og låneopptak i årene som kommer.

Tre resultatbegreper i driftsregnskapet:

Brutto driftsresultat viser resultat av eksterne inntekter og eksterne utgifter inklusive avskrivninger, men uten at finansinntekter og utgifter eller interne poster er tatt med. **Netto driftsresultat** er det resultatbegrepet i kommune-regnskapet som ligner mest på årsresultatet etter regnskapsloven (for f.eks private virksomheter). Netto driftsresultat viser resultat av eksterne inntekter og eksterne utgifter. Men fordi kommune-regnskapet er finansielt orientert blir avskrivningene (kalkulatorisk post) tilbakeført og erstattet med avdrag på lån (betalbar post).

Årsresultatet er netto driftsresultat påplussset interne poster som bruk av fond og fratrasket avsetninger til fond og overføring til investeringsregnskapet. Årsresultatet i kommuneregnskapet er derfor i realiteten et budsjettavvik. Det beste analysegrunnlaget for kommunens økonomiske sunnhet er netto driftsresultat.

Om regnskapsavlutningen:

Det er ikke budsjettert med overføringer til investeringsregnskap eller avsetninger til frie fond. Det er da heller ingen avsetninger som er strøket etter strykingsbestemmelsene i kommuneloven. Det er et signal om manglende robusthet når det ikke er funnet rom for budsjettert avsetninger og overføringer til investeringsregnskap (altså egenfinansiering av investering). Men dette er en indirekte konsekvens av det som samlet er vurdert for kommunens økonomi i 2018.

Er regnskapsresultatet bærekraftig?

I forarbeidene til kommuneloven er begrepet «bærekraftig økonomi» brukt for å si at økonomistyringen skal ha et langsiktig perspektiv. I beregningene nedenfor har kommunen gjort beregninger for å gi et svar på om kommunen har en bærekraftig økonomi. Som indikator brukes korrigert driftsmargin (korrigering av netto driftsresultat). Driftsmarginen renskes for ekstraordinære transaksjoner, slik at tallet gir et best mulig uttrykk for et nivå i et normalt år (et gjennomsnittlig år).

Beregningsmetode og beregningsforutsetninger:

I vedlegg, kap 7, er beregningene og beregningsforutsetningene forklart og tolket metode for metode.

Tall i hele tusen.

	Testing av netto driftsresultat	2015	2016	2017	2018
	Driftsinntekt	1 122 961	1 103 372	1 141 520	1 193 294
	Metode 0: Netto driftsresultat offisielt	15 144	25 795	33 473	-8 636
+	Bruk av bundne fond	5 717	7 597	11 963	19 560
-	Avsetning til bundne fond	-11 976	-7 660	-23 439	-18 165
=	Resultat metode 1:	8 885	25 732	21 997	-7 241
+/-	Premieavvik (ikke årsrelevant)	11 712	421	2 080	737
=	Resultat metode 2:	20 597	26 153	24 077	-6 504
+/-	Ekstraordinære poster (skattevekst)	-8 447	-11 645	-8 251	-263
=	Resultat metode 3:	12 150	14 508	15 826	-6 767
+	Avdrag	33 018	36 225	38 000	41 000
-	Avskrivninger	-45 624	-46 279	-48 935	-66 534
=	Resultat metode 4:	-456	4 454	4 891	-32 301
	Resultat% regnet av driftsinntekt				
	Metode 0: Ukorrigerte tall	1,3 %	2,3 %	2,9 %	-0,7 %
	Metode 1: Korrigert for selvkost	0,8 %	2,3 %	1,9 %	-0,6 %
	Metode 2: Standardkorr premieavvik	1,8 %	2,4 %	2,1 %	-0,5 %
	Metode 3: Standardkorr ekstraord skatt	1,1 %	1,3 %	1,4 %	-0,6 %
	Metode 4: Tilnærmet regnskapslov	0,0 %	0,4 %	0,4 %	-2,7 %

Oppsummering:

Beregningene indikerer at kommunens basisdrift ikke er tilstrekkelig tilpasset utfordringene i et normalår.

Det første kravet er at netto driftsresultat i det offisielle regnskap er minst 2%. Dette er kommunens eget måltall for netto driftsresultat. Dette kravet oppfylles ikke i 2018. Netto driftsresultat ukorrigert er i beregningen omtalt som metode null.

Kommunens gode regnskapsresultater i 2016 og 2017 er reelle, men preget av engangsinntekter og ekstraordinære forhold. Tallene er mao ikke representative for normalåret. Regnskapsresultatet i et normalår ville ikke vært tilstrekkelig til å opprettholde kapitalen (metode 4). For 2018 er bildet mer sammensatt. Alle metodene viser at resultatet for 2018 er svakt. Korrigeringen for ekstraordinære poster er langt mindre i 2018. Ekstrainntektene fra skatt er fortsatt høyt, men virkning av prinsippendringer på periodisering lønn og engangstap i eiendomsskatt balanserer i stor grad ut de ekstra skatteinntektene. Med bedre samsvar mellom aktivitetsnivå hos virksomheten og vedtatte budsjetterammer ville negativt netto driftsresultat i stor grad kunne vært forklart med periodiseringsendringen på lønn. Men det er fortsatt langt opp til målet om positivt netto driftsresultat for 2018. I sum må derfor resultatet tolkes som svakt uansett hvilke beregningsforutsetninger som brukes.

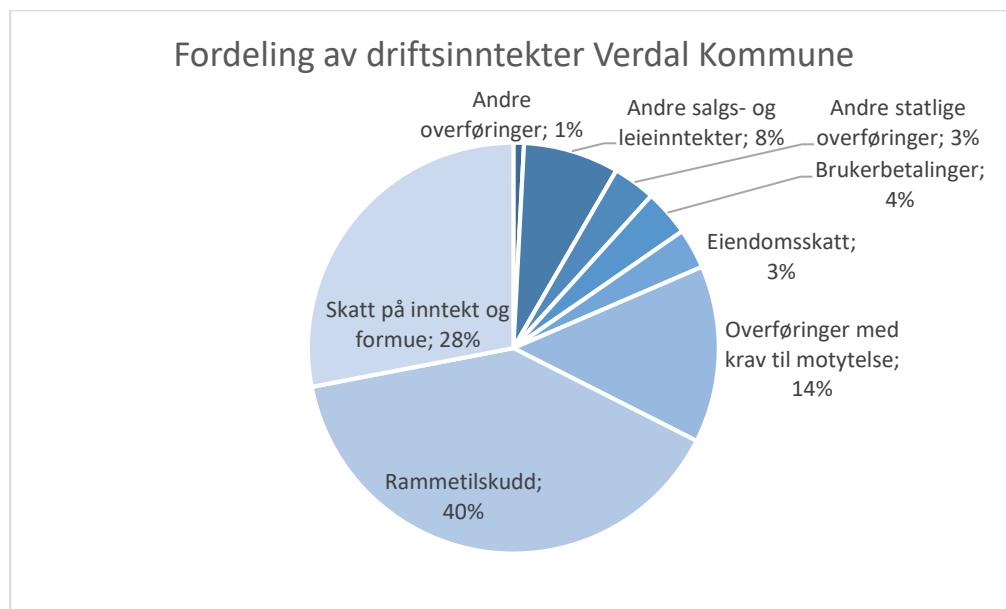
I fjorårets årsberetning ble det konkludert med at en reell forbedring i den underliggende driftsbalansen på 1% med uforandret drift, ville gi en klar forbedring av kommunens økonomi. Årets tall for bærekraftig økonomi viser at situasjonen er mer utfordrende ved utgangen av 2018. Dette kan synes å stå i kontrast til et relativt stort disposisjonsfond (42 mill kr) ved utgangen av 2018. Framskrevet utvikling i disposisjonsfondet (ned til 25 mill kr) og endringsbehovene som er innarbeidet i økonomiplan 2019-2022 (2% årlig endringstakt) viser likevel at kjente data ved utgangen av 2018 peker i retning av en mer krevende økonomi fra 2019.

Til metode 4 kan den store økningen i avskrivninger fra 2017 til 2018 forklares med investeringer (større avskrivningsgrunnlag) og korrigering av en feil i avskrivningsgrunnlaget. En større verdi i bygningsmassen krever et bedre driftsresultat og større egenkapital som motvekt til det årlige verditapet ved at byggene over tid eldes og må gjenanskaffes/refinansieres.

4.3.2 Inntektsposter

Den største delen av kommunens inntekter kommer fra skatt og rammetilskudd. Nivået bestemmes i stor grad nasjonalt, og fordelingsmekanismene er slik at store deler av inntekten følger folketallet. Det vil derfor være sterk kobling mellom kommunens inntekter og utviklingen i folketall. Det vil også være koblinger mellom endringer i befolkningens alderssammensetning og endringer i inntektsnivå.

En mindre del av kommunens inntekter vil være bestemt av regelverk. Dette vil gjelde selvkosttjenester der inntektene ikke skal overstige utgiftene, og det gjelder statlige tilskudd som utmåles etter regelverk.

Tabell: Tabellen under viser utviklingen i driftsinntektene de siste årene

UTVIKLING I INNTEKTER				Endring siste år
	2016	2017	Tall i hele tusen 2018	
Skatt på inntekt og formue	303 298	319 010	334 369	4,8 %
Rammetilskudd	459 460	461 590	471 611	2,2 %
Eiendomsskatt	34 365	35 568	37 777	6,2 %
Andre generelle statstilskudd	4 050	3 341	2 812	-15,9 %
Sum frie inntekter	801 173	819 509	846 568	3,3 %
Brukerbetalinger	41 817	41 932	43 575	3,9 %
Andre salgs- og leieinntekter	78 379	78 486	89 838	14,5 %
Overføringer med krav til motytelse	144 285	153 250	166 277	8,5 %
Andre statlige overføringer	35 831	40 734	37 121	-8,9 %
Andre overføringer	1 889	7 609	9 915	30,3 %
Sum driftsinntekter	1 103 372	1 141 520	1 193 294	4,5 %

Frie inntekter

Med frie inntekter menes skatt og rammetilskudd. I analysesammenheng kan også eiendomsskatt inkluderes, men eiendomsskatten er en selvvalgt inntekt som ikke alle kommuner har. Eiendomsskatt er ikke med i tabell under.

	Frie inntekter per innbygger (kr)			
	2015	2016	2017	2018
Verdal	48 838	51 368	52 245	53 973
Landet uten Oslo	49 775	52 158	53 619	55 132
Fylket *	52 572	54 050	54 369	53 177
KOSTRA-gruppe 8	48 134	50 236	51 409	53 000

*) Dvs Nord-Trøndelag tom 2017 og Trøndelag fom 2018

Innhold i tabellen er hentet fra KOSTRA, og viser at de frie inntektene pr innbygger i Verdal er noe høyere enn i sammenlignbare kommuner (kommunegruppa), men lavere enn landssnittet. Lavere inntekt enn landssnittet skyldes i stor grad at Verdal kommune er en minsteinntektskommune. Verdal har et nivå på skatteinntekter etter utjevning på ca 94% av landssnittet. Dette er nærmere omtalt nedenfor under avsnittet om skatteinntekter. Verdal kommune har derfor ca 6% lavere inntekt enn landssnittet. Dette gir føringer for at kommunen må drives effektivt.

Skatt på inntekt og formue

Skatteinntekter er en ukjent størrelse når året starter. I budsjett for 2018 ble det lagt til grunn et anslag for skatt basert på det som var kjente nasjonale anslag høsten 2017 med et lite tillegg for innbyggervekst og et skjønnsmessig tillegg. Fram til kommuneproposisjonen i mai 2018 viste våre anslag et estimert beløp som lå noe over anslagene til KS. Utover høsten 2018 ble det mer og mer klart at det gikk mot et nytt år med skattevekst ut over anslagene. I oversikten nedenfor vises skattetall for de siste årene inkludert utjevningstall for skatt. Tallene viser at kommunen har fått et utjevnet skattenivå alle år på ca 94% av landssnittet. Kommunens egen skatt har variert fra 70-75% av landssnittet. Kommunene har de fleste årene fått mer utjevnet skatt enn statsbudsjettprognosen, men avvikene var relativt små fram til de siste tre årene. Merskatten har bidratt til gode årsresultat i 2016 og 2017. For 2018 er merskatt på 11,3 mill kr. Ekstrainntekten er på linje med nivået i 2016, uten at kommunen av den grunn har oppnådd gode regnskapsresultater i 2018.

Det er et sunt prinsipp at kommunen ikke budsjetterer økte skatteinntekter i løpet av året, men avventer det endelige årsresultat av skatteavregningen.

Tabell: Skattetall analyse.

	Enhet	2015	2016	2017	2018
Endelige tall					
Skatt på formue og inntekt	1000 kr	280 360	303 298	319 010	334 369
Netto inntektsutjevning	1000 kr	87 203	97 728	95 825	96 630
Skatt inklusiv utjevning	1000 kr	367 563	401 026	414 835	430 999
Skattevekst uten utjevning	%	0,2 %	8,2 %	5,2 %	4,8 %
Skattevekst med utjevning	%	4,9 %	9,1 %	3,4 %	3,9 %
Sammenlignet med statsbudsjettprognose					
Anslag skatt inklusiv utjevning i statsbudsjett	1000 kr	368 291	389 841	407 044	419 721
Merskatt i året	1000 kr	-728	11 185	7 791	11 278
Merskatt (mer enn varslet) pr innbygger	Kroner	-49	751	525	755
Skatteanalyse (kroner)					
Skatt pr innbygger nasjonalt	Kroner	26 443	28 733	29 779	30 693
Skatt pr innbygger Verdal	Kroner	18 932	20 376	21 484	22 376
Skatteutjevning pr innbygger Verdal	Kroner	5 889	6 566	6 453	6 467
Utjevnet skatt pr innbygger Verdal	Kroner	24 820	26 942	27 937	28 843
Mindre skatt pr innbygger enn landssnitt	Kroner	1 622	1 791	1 842	1 850
Andel skatt før utjevning	%	71,6 %	70,9 %	72,1 %	72,9 %
Andel skatt etter utjevning	%	93,9 %	93,8 %	93,8 %	94,0 %
Andel skatt av landet før utjevning	Promille	2,1	2,0	2,0	2,1

Kommunal rapport skriver følgende om skatteutviklingen i 2018:

Kommunene fikk til sammen drøyt 162,5 milliarder kroner i skatteinntekter. Det er ganske nøyaktig 4 milliarder kroner mer enn hva de opprinnelig budsjetterte med. Inntektene er også 2,2 milliarder kroner høyere enn hva regjeringen anslo så sent som i oktober i fjor.

Det var ingen av anslagene fra Kommunaldepartementet gjennom året som traff på hvor stor skatteveksten skulle bli. KS advarer mot å anta at merskatteveksten vil fortsette i årene som kommer.

Rammetilskudd

1000 kr	2015	2016	2017	2018	Statsbudsjettet	
					2017 SB	2018 SB
Innbyggertilskudd (likt beløp pr innb)	331 393	336 965	347 127	354 514	347 127	354 514
Utgiftsutjevningen	9 977	13 711	11 695	12 534	11 695	12 534
Overgangsordning - INGAR	6 415	1 202	-1 502	-1 068	-1 502	-1 068
Saker særskilt ford (helsestasjon, frivillig setraler)	1 244	2 067	2 532	2 575	2 532	2 575
Distriktstilskudd Sør-Norge	2 588		3 485	3 477	3 485	3 477
Ordinært skjønn inkl bortfall av dif.arb.avg.	1 400	2 200	1 800	1 000	1 800	1 000
Skjønn - tap endringer av inntektssystemet 2011	2 300	2 300				
Mindre endringer knyttet til enkeltår	2 168	1 812	-91	1 288		
Sum rammetilskudd uten inntektsutj	357 485	360 257	365 046	374 320	365 137	373 032
Rammetilskudd eks utjevning - endring i %	-0,8	0,8	1,3	2,5		

Som det fremgår av tabellen ble det en lav økning av samlet rammetilskudd fra 2016 til 2017, og en noe større økning i 2018. Økningen i 2018 skyldes i stor grad økt innbyggertall fra 14.849 til 14.943 i tillegg til at den generelle økningen i kommunenes inntekter økte rammetilskudd pr innbygger fra 23.313 til 23.726 kr pr innbygger. Rammetilskuddet økte med 2,2% i 2018. Denne økningen er nominell, og må ses opp mot at endelig deflator (lønns- og prisstigning) ble på 3% i 2018. Kilde deflator er KS-rapport 1/19.

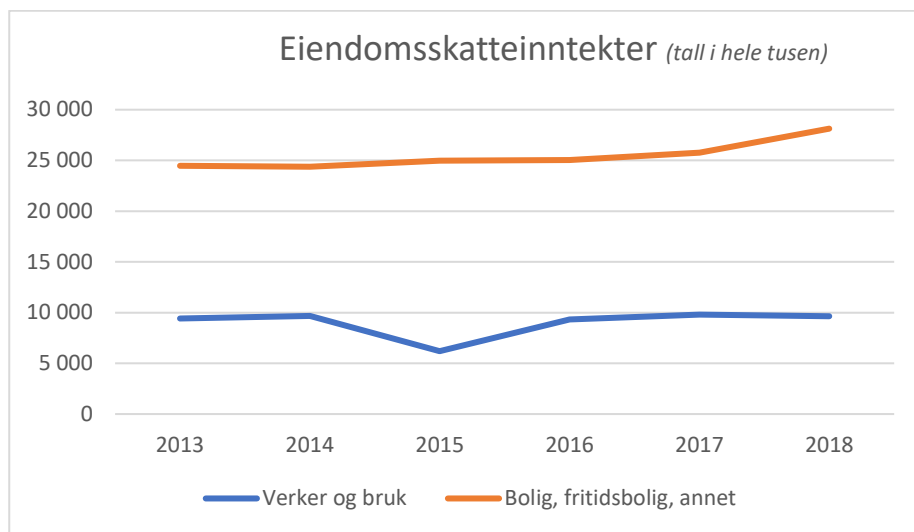
Rammetilskuddet er i stor grad endelig når det legges fram høsten før budsjettåret. I 2018 ble det gjort revideringer på netto 1.288.000 kr i økning i løpet av i 2018. Nedenfor vises en splitting av tallene.

Ekstra skjønn tildelt av KMD inkl. ufrivillig alene kommuner, infrastruktur og bosetting enslig mindreårige	703
Budsjettvedtak 2018 Stortinget - endringer ekskl skjønn	404
RNB 2018/Nysaldering 2018 - endringer i rammetilskudd	181
	1 288

Eiendomsskatt

Eiendomsskatten ga en inntekt i 2018 på 37,8 mill. kroner, noe som er omtrent 2,5 mill kroner lavere enn budsjettert, og 2,2 mill høyere enn i 2017. I endelig budsjettvedtak for 2018 ble eiendomsskattesatsen økt fra 3,5 til 4 promille. Dette var estimert å gi en økt eiendomsskatteinntekt på 5,75 millioner. Når den faktiske netto inntektsøkningen ble bare 2,2 millioner, så skyldes det først og fremst en tilbakebetaling i en klagesak vedr eiendomsskattegrunnlag for 2013-2017, og som beløper seg til 2,34 mill. Dette gir seg utslag på den grafiske fremstillingen under, hvor det ser ut som at inntekt fra verker

og bruk har stått stille, mens boliger og fritidsboliger øker. Realiteten er en brutto økning i begge kategorier.

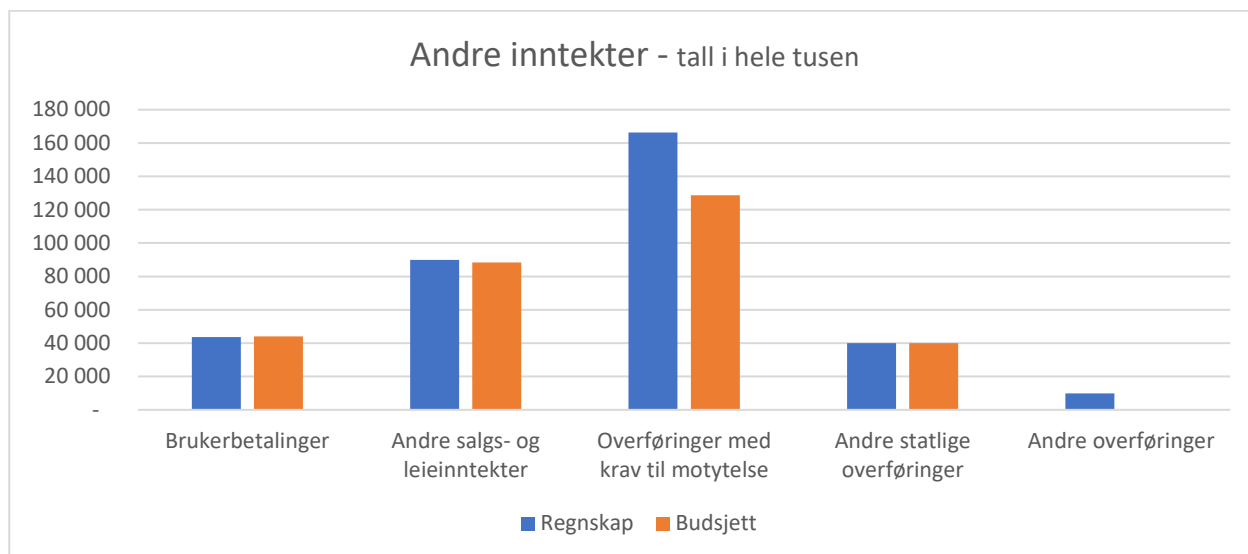
Kommunens takstgrunnlag er fra 2011. Etter Eieendomsskattelova § 8A-3 (2.ledd) skal det være allmenn taksering i kommunen hvert tiende år, altså i 2021 for Verdals del, og da med virkning fra 2022. Inntil da (og også i perioden fra 2012 og fram til i dag), vil eiendomsskatteinntektene i kommunen kun påvirkes av endringer i skattesats, tilførsel av nye objekter, og endringer i regelverket. Det er kjent at det med virkning fra 2019 og 2020 vil komme til dels betydelige endringer i eiendomsskatteregelverket. Fra 2019 faller begrepet «verker og bruk» bort, og erstattes med næringseiendom. I tillegg til at begrepet er nytt, er også verdsettelsesmetoden annerledes; næringseiendommer skal fra 2019 verdsettes til markedsverdi i stedet for tidligere teknisk verdi. I tillegg skal produksjonsutstyr og -installasjoner holdes utenfor eiendomsskattegrunnlaget. Til denne endringen i lovverket er det laget en overgangsordning hvor kommunene skal få «tilnærmet full kompensasjon» for inntektstapet i en 7-årsperiode. Fra 2020 er det imidlertid også besluttet to endringer som gjelder bolig og fritidsbolig som vil være av stor betydning for kommunen. For det første differensieres eiendomsskattesatsen, slik at maksimal skattesats for bolig og fritidsbolig blir 5 promille (for annen type eiendom, f.eks næringseiendom er maksimalsatsen fortsatt 7 promille). I tillegg innføres det en obligatorisk reduksjonsfaktor på minimum 30 % i takstene på boliger og fritidsboliger. Den siste regel-endringen vil gi Verdal kommune en inntektsreduksjon i 2020 på anslagsvis 8,4 millioner sammenlignet med dagens nivå, forutsatt at skattesats og lokale fritak holdes uendret.

Andre inntekter

De inntektene som ikke er omtalt i avsnittene over, er brukerbetalinger, salgs- og leieinntekter, og diverse overføringer.

Brukerbetalinger består primært av egenbetaling for opphold på sykehjem, foreldrebetaling i barnehage og SFO, egenandeler til hjemmetjenester og kostbetaling. Andre salgs- og leieinntekter er først og fremst kommunale årsgebyrer for vann og avløp, husleieinntekter, og øvrige gebyr- og salgsinntekter.

Både brukerbetalinger og salgs- og leieinntekter er forholdsvis forutsigbare størrelser, og budsjettavvik er ubetydelige.

Inntektskategorien «overføringer med krav til motytelser» viser derimot et budsjettavvik på drøye 37 millioner i merinntekt. Av dette utgjør toppfinansieringstilskuddet for ressurskrevende tjenester en merinntekt på 5 millioner, noe som til dels skyldes økt refunderbar aktivitet, men som også i stor grad må tilskrives prinsippendringen for tilordning av variabel lønn. At variabel lønn opparbeidet i desember, og delvis også i november, nå er anordnet til desember 2018, i stedet for å følge tidligere praksis hvor det er blitt bokført i januar påfølgende år, gjør at refusjonsgrunnlaget er blitt større. Hele 17,4 millioner av budsjettavviket knytter seg til refusjoner for sykelønn og foreldrepenger, som er mangelfullt budsjetttert. Dette er også nærmere omtalt i kapittel 4.3.3 om lønnsutgifter. Til sammen 15,9 millioner i merinntekt kommer også fra andre typer refusjoner, både fra private og statlig hold, og i ulike øremerkede midler. Beløpene er en total av mange mindre beløp, og det er derfor vanskelig å peke på enkeltprosjekter e.l. som kan forklare budsjettavviket. De 37 millionene i samlede ikke-budsjetterte overføringsinntekter, viser at vi fortsatt har en vei å gå for å gjøre budsjettene til gode styringsverktøy.

I andre statlige overføringer ligger primært integreringstilskudd, som er blitt omtrent 0,8 mill høyere enn budsjetttert, og rente- og avdragskompensasjon som er blitt 0,5 mill lavere enn forventet. Sistnevnte skyldes at budsjettet ikke har tatt hensyn til investeringer som har falt ut av ordningen i 2018.

I andre overføringer ligger mottatte spillemidler på drøyt 9 millioner som er videreført til lag og foreninger i kommunen eller som inngår i finansiering av kommunens egne investeringer, f.eks Aktivitetsparken i Vinne nå i 2018. Her finner vi også gavemidler som kommunen har mottatt i 2018, til sammen kr 316.495, som vil bli anvendt i tråd med givers ønsker.

4.3.3 Lønnsutgifter

Tabell: Utviklingen i lønnsutgifter i perioden 2015 til 2018 lønn og driftsutgifter de siste årene.

Utvikling i lønnsutgifter	Beløp i hele tusen				Endring 2017-2018	
Type lønnsutgift	2015	2016	2017	2018	i kr	i %
Lønn faste stillinger	408 551	430 888	449 729	499 136	49 408	11 %
Øvrig lønn	111 572	112 707	111 061	124 157	13 096	12 %
Sosiale kostnader lønn	143 747	145 428	148 767	166 847	18 080	12 %
Ref. sykelønn/nedkomst	-31 061	-28 889	-30 196	-32 537	-2 341	8 %
Sum lønnsutgifter	632 808	660 135	679 360	757 603	78 243	

Kommunens lønnsutgifter øker med 78 mill i 2018 sammenlignet med driftsåret 2017. Deler av denne veksten kan forklares ved effekten av oppløsning av samkommunen. Bemanning av funksjoner innenfor administrasjon (økonomi/personal/arkiv, service, informasjon) landbruk, miljø og arealforvaltning samt bemanning av kommunesamarbeidene (§27 selskap) geodata og oppmåling og regnskap, lønn og innfordring medførte en økning på 35,6 mill. Lønnsoppgjør i 2018 ble kompensert med 8,6 mill på fastlønn og vikarer i helse, men effekten er nok større enn det som kompenseres i virksomhetenes budsjett pga vikarbruk. Gjennomsnittlig årslønnsvekst 2017-2018 for ansatte i KS tariffområde var 2,9%. Lønnsglidning var på 0,5% og gjennomsnittlig lønnsoverheng til 2019 er 0,7%. (tall fra TBSK 2019).

Til dekning av årets og fjorårets lønnsvekst var det i budsjett 2018 avsatt 24,2 mill. Etter kompensasjon av lønnsvekst 2017, med effekt i 2018, ble denne avsetningen redusert til 8,06 mill. Etter at resultat av sentrale oppgjør og lokale forhandlinger i kap 4, 3 og 5 var kjent og kompensert i budsjett, ble det til slutt en underdekning på 0,57 mill.

Gjeldende hovedtariffavtale inneholder bestemmelser som trer i kraft 1.1.2019. Dette er bestemmelser som omfatter lørdag og søndagstillegg, der kompensasjon øker etter antall opptjente helgevakttimer pr år. Fram til 31.12.18 var dette timetillegget flatt 50 kr. Etter 1. jan 2019 er laveste sats kr 53 (fra 0-289 timer) og høyeste 150 kr /time (ved flere enn 350 timer i løpet av et år.) Etter nøktern beregning forventes en økning i lønnsutgifter i 2019 på planlagt turnus på 0,8 mill, inkludert sosiale kostnader vil det bli merutgifter på 1,2 mill. I tillegg kommer ekstravakter og lign.

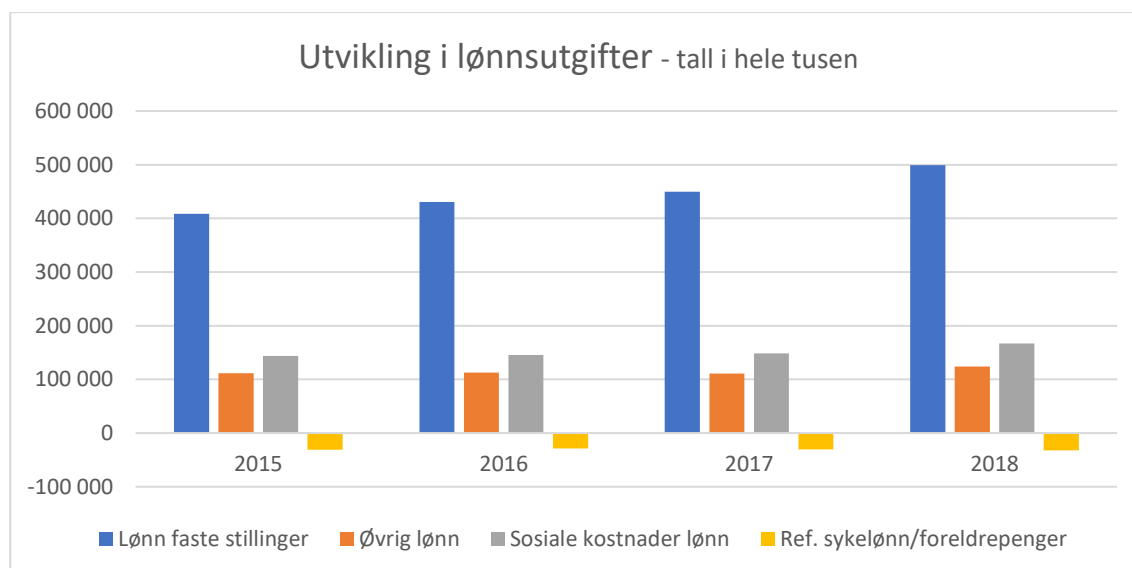
I revisjonsrapporten etter sist avlagte årsregnskap ble det påpekt at kommunen ikke anordner variabel lønn til riktig regnskapsår. Dette har sin opprinnelse tilbake til 2015, hvor kommunen i samråd med revisor, besluttet å gå bort fra en 13. lønnskjøring, og heller la variabel lønn for siste periode i det ene

Begreper:

Lønnsglidning er den delen av lønnsveksten som i sentrale tariffavtaler ikke følger tariff tillegg. For eksempel ansiennitetsopprykk, endring av lønn ved skifte av stilling eller at en ny medarbeider får høyere eller lavere lønn enn personen vedkommende erstatter.

Overheng er en prosentvis beregning som beskriver hvor mye lønnsnivået ved utløpet av et år ligger over gjennomsnittsnivået for hele året. Det forteller dermed hvor stor lønnsveksten fra et år til neste vil bli dersom det ikke gis lønnstillegg eller gjennomføres strukturendringer i det andre året.

året, belaste neste års regnskap. Så lenge man følger det samme prinsippet år etter år, vil denne skjevheten kun gi en marginal feil på regnskapene. Denne praksisen er imidlertid ikke i tråd med anordningsprinsippet, og både prinsipielle og styringsmessige hensyn kan tale for at praksisen bør opphøre. Praksis ble dermed endret med virkning fra 2018 med henføring av variabel lønn til det regnskapsåret hvor den er opptjent. Variabel lønn som var opptjent i 2017, men som er belastet de første regnskapsperiodene i 2018, utgjør kr 8,715 mill (faktisk belastning 9,19 mill), og ble finansiert ved dekning fra disposisjonsfondet. Dette med bakgrunn i at den ekstra belastningen skriver seg fra tidligere regnskapsår, samtidig som at disposisjonsfondet tilbake i 2015 ble tilført midler da regnskapsresultatet ble uvanlig godt som følge av at man da gikk bort fra 13. lønnskjøring. Ved å finansiere årets prinsippendring fra disposisjonsfondet, vil endringen kun få virkning på netto driftsresultat, men ikke bidra til noe mer- eller mindreforbruk. Korrigeringen innrettes også slik at målingen av ressursbruk og sammenlignbarhet med tidligere år forstyrres minst mulig. Lønn opptjent i desember 2018, som etter tidligere praksis ville blitt regnskapsført i januar neste år, blir etter den nye praksisen nå anordnet til 2018. (fra kommunestyresak 84/14).

Lønnsvekst fra 2017 til 2018 korrigert for kjente faktorer er i underkant av 19,5 mill. Hovedtyngden av denne veksten ligger i virksomhetene barnehage, Skole/SFO, Hjemmetjenesten og Bo og dagtilbudet. I barnehagesektoren er det i perioden faset inn bemanningsnorm og pedagognorm. Det samme gjelder også i skolene med maksantall elever pr lærer som igjen påvirker antall klasser og pedagoger. Videreutdanning i regi av prosjektet Kompetanse for kvalitet gir mer kompetente pedagoger, med flere studiepoeng, i tillegg har nytilsatte lærere flere studiepoeng. Dette er et gode for skoleverket, men økt kompetanse gir dyrere årsverk. Omlegging til masterløp i lærerutdanningen vil framover gi økt lønnsglidning.

Virksomheter innenfor velferdsområdet har noe ubalanse i budsjettfordeling utgifter og inntekter på ressurskrevende tjenester, men dette hensyntatt, er veksten for stor og godt over budsjett. Det er enkelte rekrutteringsvansker innenfor helse.

Sykepleierstillinger må lyses ut som hel stilling for å øke tilfanget av søkere. Dette gir igjen overtallighet i perioder inntil dette kan justeres inn ved reduksjon i andre hjemler. Flere heltidsstillinger, selv om dette er ønsket arbeidsgiverpolitikk, gir utfordringer med å dekke opp turnus på helg. Det krever tillegg av lave stillingsandeler (15-20%) som knyttes primært opp til helg. Samme situasjoner er gjeldende for vernepleiere. Dekning av ekstraordinære brukerbehov gir store utslag på planlagt budsjett. Vansker med å rekruttere rett kompetanse til krevende aktiviteter ved sykefravær medfører høyere bruk av overtid enn planlagt. Tallgrunnlag innen velferdssektoren viser at fastlønn er den posten med størst årsvekst og avvik mot budsjett. Innenfor hjemmetjenesten har det de to siste årene vært en sterk vekst i antall brukere og antall vedtakstimer.

Utgiftsførte pensjonskostnader i KLP og SPK i 2018 viser et mindreforbruk mot budsjett på drøye 10 mill. Nivå på lønnrefusjoner sykepenger/foreldrepenger er ganske jevn over perioden 2015 til 2018. Det er en betydelig underbudsjettering av refusjonsinntekter og avvikene mot budsjett blir vesentlige, 17,4 mill. Sum vikarkostnader ved sykdom og foreldrepermisjon er lavere enn mottatt refusjon. I dette ligger at det benyttes vikarer som lønnes lavere enn faste ansatte, eller det pålegges overtid på tilstedeværende ressurser. Noen funksjoner kan eller må drifte uten vikar da det er vanskelig å rekruttere rett kompetanse til vikariat for kortere perioder.

Sykefraværet i kommunen er på det jevne sammenlignet med tidligere år, og det gjenspeiler og nivået over tid på refunderte sykepenger. Totalt sykefravær i 2018 ble 7,3%, en liten økning fra 2017 da nivået var 7,2%. Se kapittel 5.2 for nærmere utdyping av sykefraværet.

4.3.4 Andre driftsutgifter

Utvikling i utgifter	tall i hele tusen				Endring i % 2017-2018
	2015	2016	2017	2018	
Type utgift					
Lønnsutgifter, alle oppgaveplikt. ytelser, sosiale utgifter	669 827	695 446	715 540	796 463	11,3 %
Kjøp av varer og tjenester	244 831	261 732	262 606	257 612	-1,9 %
Overføringsutgifter	110 101	57 426	64 245	79 730	24,1 %
Avskrivninger	45 624	46 279	48 936	66 534	36,0 %
	1 070 383	1 060 883	1 091 326	1 200 340	

Ved sammenligning av 2017 og 2018 viser Kjøp av varer og tjenester til kommunal produksjon og til erstatning for kommunal produksjon, en svak nedgang. Dette bildet kompliseres imidlertid av at kjøp av tjenester fra Samkommunene lå samlet i denne posten i 2017 med 38 mill, mens det i 2018 kjøpes tjenester fra §27 samarbeid (driftet fra Levanger) på 6,5 mill, samtidig som at §27-samarbeidene som er knyttet til Verdal kommune belaster lønnsutgifter og øvrige utgifter likt med øvrige virksomheter. Det som synes som en nedgang er dermed først og fremst omfordeling mellom kjøpt tjeneste og egne lønnsutgifter.

Kjøp av varer og tjenester i 2018 samlet opp mot budsjett, har et merforbruk på 24,5 mill. Dette merforbruket kan videre fordeles på poster innenfor bygg og vedlikehold, IKT og barnevern. Store avvik finner en på energiutgifter, 2 mill over budsjett og 2,1 mill over forbruk i 2017. Det er ikke budsjettert med tilstrekkelig stor nok prisvekst, samt at etterjuls vinteren var preget av en lang kuldeperiode. Vedlikehold bygg, varer, tjenester, service og driftsavtaler har merforbruk på 7 mill. Sammenlignet med 2017 er forbruket i 2018 2 mill lavere. Det har vært en ambisjon i budsjett 2018 om bedre innkjøpsavtaler og lavere driftsutgifter, nivået er samlet lagt 9 mill lavere enn forbruk i 2017. Dette har ikke vært realistisk å gjennomføre og årets forbruk på vedlikehold er, tross merforbruk, lavt og på et minimumsnivå. Utgifter på inventar og utstyr er 2,2 mill over budsjetttramme, men sammenlignet med 2017, er forbruket 2,3 mill lavere.

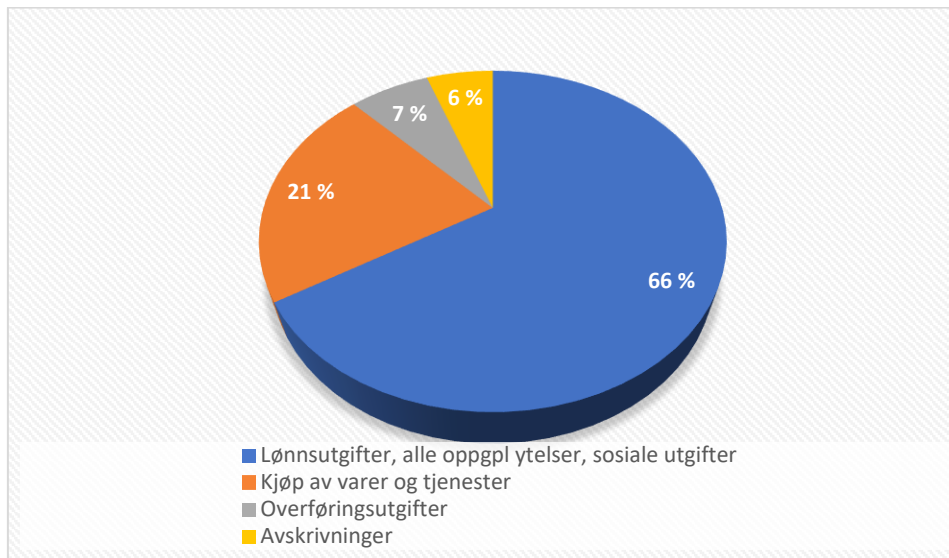
Kontingenter, lisenser, drift og support innen IKT og tilhørende aktivitet er 1,7 mill høyere enn budsjettert. 2,67 mill over forbruk i 2017, men her kommer oppløsning av samkommunen inn og påvirker tallgrunnlaget, slik at avvik for fjorår synes høyere enn reelt. Budsjettkorleksjon på 1,5 mill i reduserte innkjøpsposter basert på flere og bedre innkjøpsavtaler, ble tatt inn budsjett i første halvår 2018. Det er vanskelig å måle om den forventede innsparingen er gjennomført og knyttet til bedre innkjøpsbetingelser, da arbeidet med å forhandle avtaler har tatt lengre tid enn forventet.

Ny kraftavtale på strøm er i drift fra og med 1.1.2019 med varighet ut året og opsjon på 1 år. Ishavskraft AS vant anbudskonkurransen for Kraftinnkjøp for kommunegruppen i Midt-Trøndelag som Levanger og Verdal kommuner er en del av. Innkjøpssamarbeidet med Levanger, Steinkjer, Inderøy, et §27 selskap, er i drift fra 2019. Dette samarbeidet er det knyttet forventinger til både på økonomisk uttelling på anskaffelser og at lovmessige krav ved anskaffelser håndteres i tråd med regelverket.

Innenfor barnevern er det kjøp av institusjonsplasser som forårsaker merforbruk. Mangel på fosterheims plasser i kommunen innebærer kjøp av institusjonsplasser. Betaling for opphold i barnevernsinstitusjon i regi av Bufetat er 3,2 mill over budsjett. Tilsvarende avvik også sammenlignet med forbruk i 2017, 3,2 mill mer på kjøp av institusjonsplasser. Flere fosterhjems plasserte barn i andre kommuner medfører og utgifter over budsjett på kjøp av skoleplasser og barnehageplasser. Budsjett basert på historiske tall ga merforbruk på 2,3 mill på dette området.

Av andre vesentlige avvik er institusjonstjenestens betaling til helseforetak for utskrivningsklare pasienter med 0,74 mill over budsjett. Kjøp av tjenester fra §27 samarbeid innenfor IKT, Innkjøp, kemner og kommuneadvokat med forbruk 0,7 mill over budsjett. Legevakt tjenesten kostet 0,46 mill mer enn budsjettert.

Figur: Fordeling av driftsutgifter

Overføringsutgifter har en vekst på i underkant av 25% fra 2017 til 2018, en økning på 15,5 mill. Tilsvarende nivå i avvik mot budsjett i 2018. Dette området omfatter fordeling av tilskudd og transport av eksempelvis spillemidler fra fylkeskommune til lag og forening som har fått innvilget tilskudd. Manglende budsjett på mye av støtteordninger som håndteres på dette området gir store utslag på tallene, men har ingen driftsmessige konsekvenser da dette er midler som passerer gjennom kommunen. I overføringsutgifter ligger også tap på fordringer. Posten er belastet 1,5 mill mer enn budsjett og er i store trekk knyttet til tomgangsleie ved boligforvaltningen hos NAV.

Avskrivninger i 2018 er 17,5 mill over budsjett og tilsvarende høyere enn avskrivninger i 2017. Dette er nærmere omtalt i kapittel 4.4.1 Anleggsmidler.

4.4 Balanseregnskap – Eiendeler, gjeld og egenkapital

Tabellen og grafen viser hovedtallene fra kommunens balanseregnskap.

BALANSEN			
	<i>Tall i hele tusen</i>		
	2016	2017	2018
Anleggsmidler	2 512 045	2 741 844	2 961 130
Omløpsmidler	320 431	323 946	313 212
Sum eiendeler	2 832 475	3 065 790	3 274 343
Egenkapital	26 556	83 782	207 845
Langsiktig gjeld	2 648 355	2 849 524	2 922 134
Kortsiktig gjeld	157 564	132 484	144 363
Sum egenkapital og gjeld	2 832 475	3 065 790	3 274 343

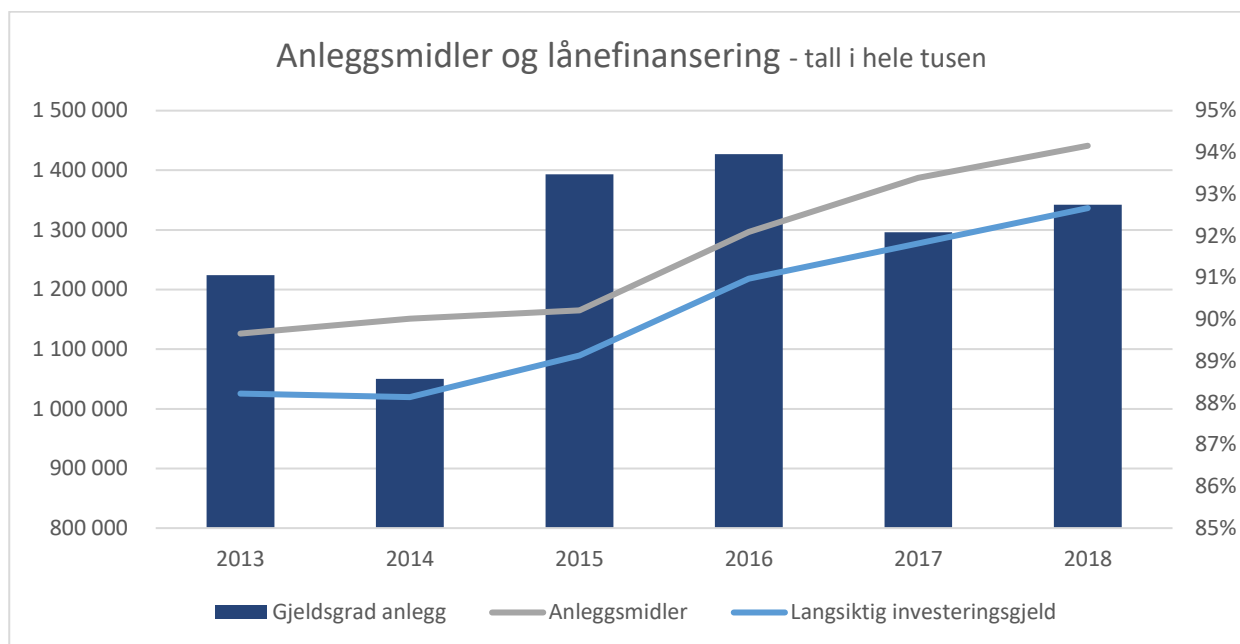
Som tabellen viser, er det små variasjoner i omløpsmidler og kortsiktig gjeld de senere år, mens anleggsmidler og langsiktig gjeld vokser. Dette henger sammen med økte investeringer både i kommunale bygg slik som Vuku barnehage og i prosjekter innenfor vann, avløp og kommunale veier. Egenkapitalen har også en positiv utvikling, noe som kan tilskrives at overskuddene de siste årene er tilført disposisjonsfondet, og det siste året spesielt også den vederlagsfrie overføringen av NTE-aksjene.

4.4.1 Anleggsmidler

Faste eiendommer, anlegg og øvrige driftsmidler

Denne gruppen av anleggsmidler består primært av boliger, skoler, barnehager, institusjoner, administrasjonsbygg mv. Mye av bygningsmassen i kommunen er gammel, og i gjeldende økonomiplan legges det opp til betydelige nyinvesteringer i årene framover, og da særlig innenfor skole og helse. I 2018 er det bygd ny Vuku Barnehage, og også gjennomført til dels omfattende prosjekter innenfor veg, vann og avløp. Dette er nærmere omtalt i kapittelet om investeringsregnskapet, se kap 4.9.

Kommunelovens § 50 angir til hvilke formål en kommune kan ta opp lån. I hovedsak begrenser dette seg til finansiering av «investeringer i bygninger, anlegg og varige driftsmidler til eget bruk». Slike investeringer bokføres i kommunens balanse, og avskrives lineært over anleggsmiddelets levetid. Prinsipper om betaling av låneavdrag tilsier at lånegjelden som minimum skal avdras i samme takt som anleggsmiddelets verdiforringelse. Det er derfor naturlig å sammenstille anleggsmidlene og lånefinansieringen i samme graf:

Utviklingen viser at gjelden gjennomsnittlig har økt noe mer enn anleggsmidlene. Normalt kunne man tolket dette dithen at en økende andel av investeringene er finansiert med lån, men at det fortsatt finansieres noe av egne midler eller tilskudd. Tilskudd kan mottas flere år på etterskudd, så det er gjerne slik at man vil lånefinansiere et gitt prosjekt fullt ut, og at mottatte tilskudd derfor går til avkortning i fremtidige lånebehov. Imidlertid er det også i løpet av året avdekket en feil i anleggsmodulen som har medført at enkelte anleggsmidler ikke har blitt avskrevet siden 2013, og at anleggsmidlene derfor har vært noe overvurdert. Feilen ble korrigert i 2018, og ga en meravskrivning (nedskrivning) på drøyt 9,3 millioner. I tillegg har en del større investeringer som ble ferdigstilt i 2017 startet avskrivning i 2018; dette gjelder eksempelvis Turneteateret, IKT-investeringer, Vuku barnehage, Ungdommens hus, vann- og avløp på Fætta mv.

Beregning av minsteavdrag henger tett sammen med avskrivningene på anleggsmidler, og avdrag kan pr i dag beregnes etter to alternative beregningsmetoder. Den metoden som Verdal kommune bruker vil imidlertid ikke lengre være et alternativ i den nye kommuneloven gjeldende fra 2020. For mange kommuner gir den nye obligatoriske beregningsmåten høyere avdrag, og Verdal kommune er intet unntak. Dersom denne metoden hadde vært brukt for 2018, ville minsteavdraget vært betydelig høyere, drøyt 53 mill korrigert for feil inngangsverdi (mot årets minsteavdrag på 41 millioner).

Utlån

Kommunen låner også ut midler, både som formidler av Husbanklån, forskuttering av Fylkeskommunal utbygging av vei, eller likviditetslån til f.eks idrettslag i påvente av spillemidler. Under følger en tabell over utlånene pr 31.12 i hhv 2017 og 2018. Hovedtyngden i utlånsmassen ligger i formidlingslån fra Husbanken, og fra 2019 er det besluttet å øke lånerammen for Husbanklån fra 30 til 45 millioner pr år for ytterligere å styrke økonomisk vanskeligstilte innbyggers mulighet til å skaffe seg egen bolig.

UTLÅN		
	Tall i hele tusen	
	2017	2018
Formidlingslån	126 981	149 721
Utlån Verdal Boligselskap	2 000	1 600
Utlån Kinogården AS	21 580	21 580
Utlån Kvernmo Motor AS	4 700	1 700
Utlån Fylkeskommunen - forskuttering	9 300	9 300
Utlån Nord-Trøndelag Kriesesenter IKS	-	2 200
Sosiale lån	5 667	5 945
Utlån	170 228	192 046

Lånene gis i utgangspunktet etter samme prinsipper som gjelder mellom uavhengige parter («armlengdeprinsippet»). Rentene settes likevel noe lavere enn markedsrente, da kommunens gjennomsnittrente med påslag fortsatt ligger noe lavere enn vanlig markedsrente. Låntaker må stille sikkerhet for lånet og det skal foreligge en plan for nedbetaling. Når det gjelder videreformidling av Husbanklån, så følger dette regelverk og retningslinjer til Husbanken.

Aksjer og andeler

For oversikt over kommunens aksjer og andeler vises det til note 5 i årsregnskapet. Fra 2017 til 2018 har kommunens aksje- og andelsbeholdning økt med hele 68,9 millioner. Økningen knytter seg i all vesentlighet til årlig egenkapitalinnskudd i KLP med i underkant av 3 millioner, og NTE-aksjer som er overtatt fra tidligere Nord Trøndelag Fylkeskommune. NTE-aksjene er nærmere omtalt i note 15 i årsregnskapet, og i kommunestyresak [PS 107/18](#), hvor det blant annet er vedtatt at framtidige utbytter fra NTE skal avsettes med 80 % til Verdal kommunes kraftfond og 20 % til utviklingsfond.

Nøkkeltall likviditet:

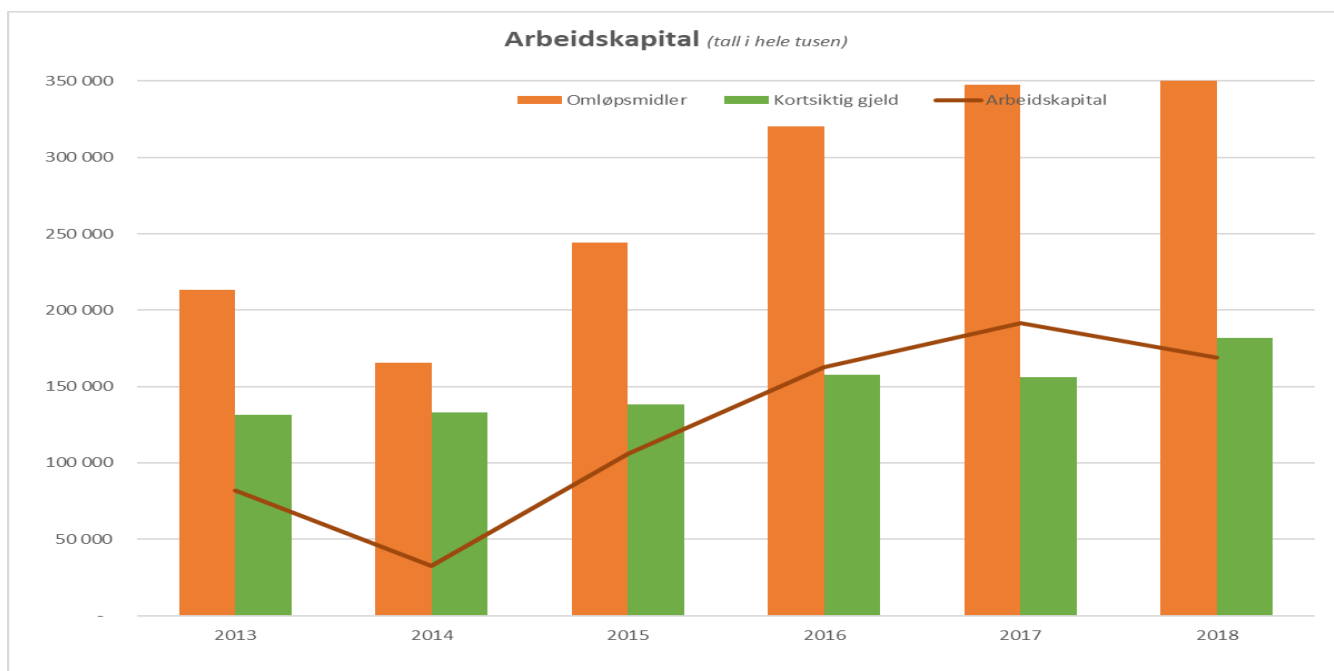
Arbeidskapital = omløpsmidler – kortsiktig gjeld.

Likviditetsgrad 1 = omløpsmidler / kortsiktig gjeld

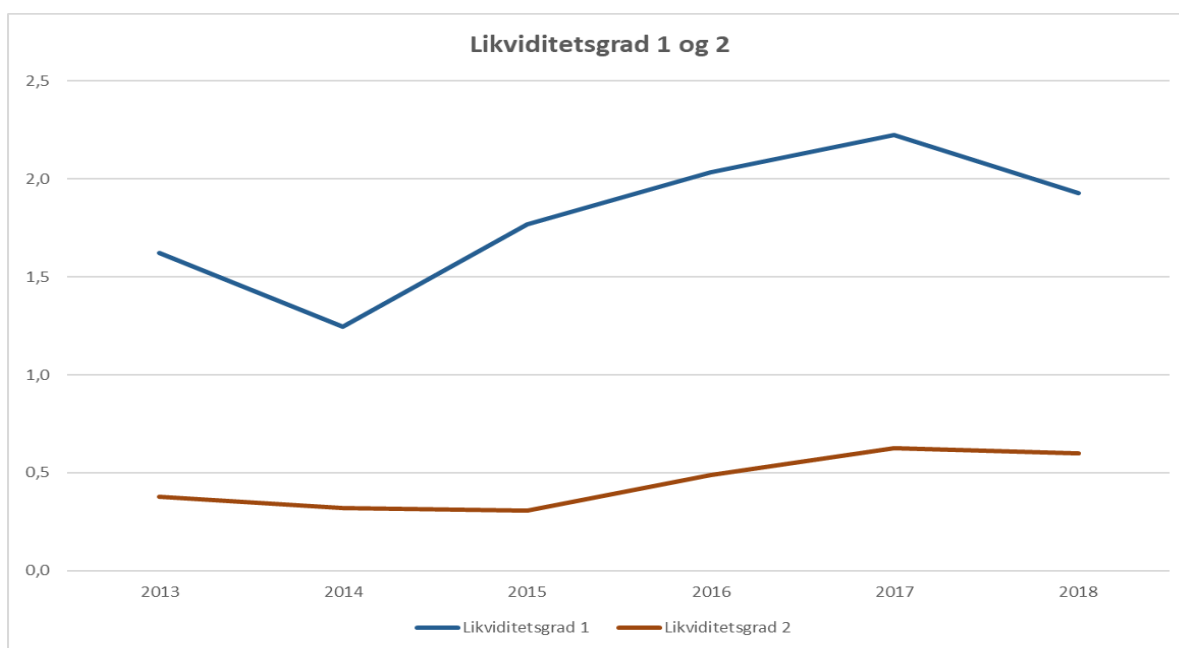
Likviditetsgrad 2 = (kontanter – ubrukte lånemidler) / kortsiktig gjeld

4.4.2 Omløpsmidler og likviditetsutvikling

For å vurdere kommunens likviditet er arbeidskapitalen sentral. Arbeidskapitalen gir uttrykk for kommunens evne til å betjene kortsiktig gjeld etter hvert som den forfaller. Positiv arbeidskapital er dessuten en bekreftelse på at man ikke finansierer investeringer med kortsiktig gjeld, men heller at omløpsmidler finansieres av langsiktige passiva, noe som er en sunnere finansiering. Grafen under viser at omløpsmidlene til kommunen i de senere år har vært betydelig høyere enn den kortsiktige gjelden, og at arbeidskapitalen dermed også har vært god, og betydelig styrket fra bunnivået i 2014.

Likviditetsgrader 1 og 2 er også sentrale nøkkeltall for analyse av likviditet. I grafen under er disse presentert som øyeblikksbilder 31.12 de senere årene. Man opererer gjerne med tommelfingerregler som tilsier at likviditetsgrad 1 bør være høyere enn 2, og at likviditetsgrad 2 bør være høyere enn 1.

Det er naturligvis slik at et slikt øyeblikksbilde gir begrenset informasjonsverdi all den tid likviditeten vil svinge mye i løpet av et driftsår, og som grafene viser, så er ikke tommelfingermålene oppfylt på balansetidspunktet. Dog har den løpende likviditeten gjennom året vært såpass romslig at det er blitt fokusert på å finne gode plasseringsalternativer for overskuddslikviditet som er forholdsvis risikofrie, men som kan gi noe bedre avkastning enn ordinære bankinnskudd. Disse plasseringene er blitt gjort gjennom Fixrate-systemet, og er tilbakekalt etter hvert som likviditetsbehovet har endret seg. I korte

trekk er Fixrate en markedsplass som videreformidler tilbud på bankinnskudd i ulike banker. Tilbudene vil variere etter bindingstid, innskuddsbeløp mv. Innskyter (les: kommunen) finner et tilbud som passer for sitt behov, og gjør innskuddet direkte til banken. Innskuddet med renter tilbakebetales etter endt bindingsperiode, eller lengre dersom man velger å la pengene fortsatt stå. Avkastningsmessig har dette gitt kommunen om lag 0,4 mill kr høyere renteinntekter ifht om likviditeten hadde stått urørt på ordinær driftskonto i 2018.

4.4.3 Egenkapital og fondsmidler

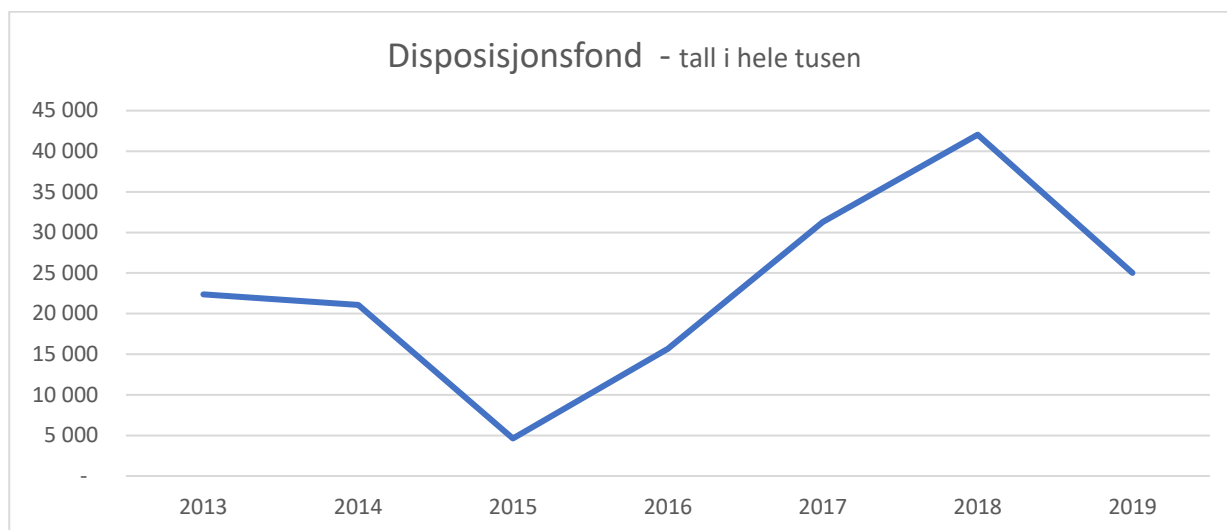
Som det framgår av tabellen under har kommunens samlede fondsbeholdninger økt gjennom flere år. Økningen i disposisjonsfond er det som i størst grad bidrar til økt fondsbeholdning. Økningen i disposisjonsfondet skyldes avsetning av regnskapsmessig mindreforbruk (driftsoverskudd), og at disse fondsbeholdningene ikke har vært budsjettert til økt forbruk i påfølgende år.

Fondsmidler er en spesifisert del av kommunens egenkapital, og deles inn etter graden av binding og etter hvorvidt avsetningen er gjort i drift eller investering.

FONDSMIDLER				Tall i hele tusen
	2016	2017	2018	Endring siste år
Disposisjonsfond	15 676	31 295	42 041	34 %
Bundne driftsfond	18 557	30 033	28 638	-5 %
Ubundne investeringsfond	1 669	5 359	2 327	-57 %
Bundne investeringsfond	9 711	11 333	10 939	-3 %
Sum fond	45 613	78 021	83 945	8 %

Disposisjonsfond

Disposisjonsfond er reserver som kommunestyret kan disponere fritt for å møte fremtidige utfordringer. Et disposisjonsfond av tilstrekkelig størrelse representerer handlingsfrihet for kommunen og er også et mål på hvor robust kommunens økonomi er. Selv om disposisjonsfondet har vokst siste regnskapsår, er fondet fortsatt ikke stort nok til å nå et anbefalt nivå på 6%. Se figuren i kapittel 2.3 som sammenfatter tall for driftsbalanse årlig og historisk. Kommunestyret har også i løpet av 2018 gjort vedtak om engangstiltak som skal finansieres av disposisjonsfondet. To av disse vedtakene er lagt inn i 2019-budsjettet som en del av planlagt bruk av disposisjonsfond i 2019, og det er derfor naturlig å ta med framskrivningen i 2019 i en graf som viser utviklingen i disposisjonsfondet. 2019-nivået er vist som verdi 31.12, korrigert for planlagt bruk av og avsetning til disposisjonsfond ihht økonomiplanen, nye vedtak i 2019 (lån Stiklestad IL + rassikring Helgaa), samt forutsetning om at mindreforbruk i 2018 tilføres disposisjonsfondet:

Det høye disposisjonsfondet på balansetidspunktet i 2018 er med andre ord kun et øyeblikksbilde, og som grafen viser, går nivået ned mot ca 25 millioner med de vedtak som allerede er gjort i økonomiplan og øvrige kommunestyrevedtak.

Utlån fra disposisjonsfond i 2019 til Stiklestad IL skal tilbakeføres fondet ved tilbakebetaling. Utlånet gjelder forskuttering av spillemidler.

Bundne driftsfond

Bundne driftsfond er øremerkede midler, som knytter seg til eksempelvis overskudd på selvkost-tjenester eller øremerkede driftstilskudd. Disse midlene kan kun benyttes til disse særskilte formålene. Den store økningen fra 2016 til 2017 skyldes at det var avsatt enkelte store øremerkede summer som til disponering i 2018 og 2019 slik som midler knyttet til bredbånd og mobilutbygging, samt overføring av fond fra samkommunen ved oppløsningen av den.

Fondsbeholdningen har sitt motstykke i arbeidskapitalen. Dvs at fondsbeholdningen har en kobling til bankinnskudd, kortsiktig gjeld osv. Dermed vil stor fondsbeholdning henge sammen med god likviditet.

Tabellen på neste side viser en nærmere spesifisering av bundne driftsfond, inndelt slik at de største enkeltavsetningene synliggjøres, og mindre enkeltavsetninger er summert opp;

Bundne driftsfond	Tall i hele tusen		
	2016	2017	2018
Utbygging av mobilt og fiberbasert bredbånd	-	-8 010	-4 910
Trondheimsfjorden våtmarkssenter (Ramsarsenteret)	-	-3 100	-3 100
Maritvold barnehage	-	-2 958	-2 814
Bemanningsnorm barnehager	-	-	-2 326
Div grusfond	-1 872	-2 035	-1 629
Div fond oppvekst	-1 669	-1 541	-1 626
Div gavefond	-1 648	-1 555	-1 575
Erasmus+ 21st century skills	-	-	-1 413
Drømmenavet	-	-	-851
Div fond samfunnsutvikling	-220	-377	-836
Lesestimulering i skolebiblioteket	-	-	-730
Skolemåltid pilot	-	-	-675
Ny modell for kompetanseutvikling i skolen	-	-396	-662
Barnevernledernetverk 2018/2019	-	-	-608
Div fond landbruk og miljø	-4	-627	-605
Div fond helse	-1 334	-989	-563
Styrka tilbud fra svangerskap til videregående skole	-	-	-548
Div fond kultur og idrett	-565	-631	-526
Næringsfond	-7	-460	-459
Ungdomslos	-940	-851	-445
Viltfond	-	-403	-404
Rekruttering av fastleger	-	-400	-400
Modellkommune	-500	-	-350
Øvrige fondsmidler	-842	-1 904	-251
Selvkostfond	-7 968	-2 809	-229
Boligtilskudd Husbanken	-988	-988	-107
Sum bundne driftsfond	-18 557	-30 033	-28 638

Arbeidet med utbygging av mobilt og fiberbasert bredbånd er i gang, og i tillegg til de midlene som inngår i avsetningene under, har kommunestyret bevilget ytterligere 5,97 millioner til utbyggingen, som vil tilføres prosjektet fra disposisjonsfondet i 2019, ref [PS 74/18](#).

For omtale av utviklingen i selvkostfondene vises det til kap 4.7.

Grusfondene skal gå til dekning av tilbakeføringsforpliktelser ved fremtidig avvikling av grustakene i kommunen. Det pågår arbeid med å overføre fondsmidlene til Direktoratet for Mineralforvaltning, som har godkjenningsansvar for avvikling av produksjonssted og styring av avsatte sikringsstillelser, og disse fondene vil dermed gradvis bli borte fra Verdal kommunes balanse.

4.4.4 Gjeld

Det er ønskelig å kunne vise hvordan den kommunale gjelden har utviklet seg på de ulike områdene de siste årene. Tabellen nedenfor viser hvordan gjelden fordeler seg mellom det rådmannen har valgt å benevne som «selvbærende gjeld», videreutlån og lån til øvrig kommunal tjenesteproduksjon. I begrepet selvbærende gjeld ligger det at gjelden betjenes av andre parter enn kommunen selv gjennom f.eks. selvkost, leiekontrakter eller gjennom salg (tomter).

UTVIKLING I LANGSIKTIG KOMMUNAL GJELD				Endring siste år
	2016	2017	Tall i hele tusen 2018	
Selvbærende gjeld, selvkostområder	208 576	237 517	268 466	13 %
Selvbærende gjeld, andre områder	231 510	235 324	233 734	-1 %
-Tomter	36 705	43 035	44 565	4 %
-Boliger	104 542	104 171	102 027	-2 %
-Teaterbygg	90 263	88 118	87 142	-1 %
Lån til videreutlån	147 570	170 228	186 468	10 %
Ubrukte lånemidler	103 254	95 847	85 297	-11 %
Lån øvrig tjenesteproduksjon	674 800	712 339	749 039	5 %
Pensjonsforpliktelser	1 282 645	1 398 269	1 399 131	0 %
Sum langsiktig gjeld	2 648 355	2 849 524	2 922 134	3 %

Gjeldsnivået

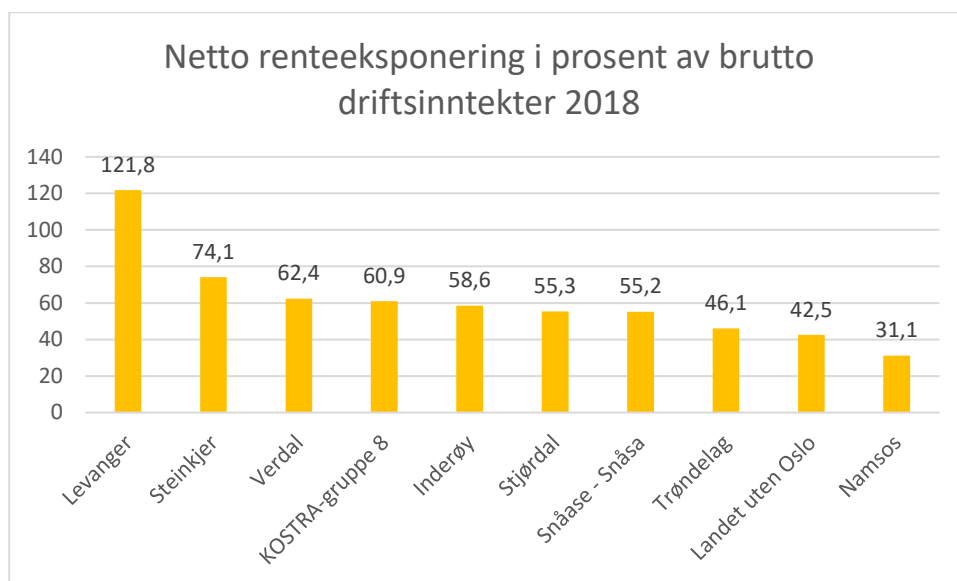
Størrelsen på gjeld kan ha betydning for kommunens drift. Høy gjeld binder opp inntekter til å finansiere renter og avdrag. Samtidig er gjeld en vanskelig størrelse å analysere på en entydig måte. Dette skyldes blant annet at gjeld følger investeringssykluser, at gjeld er delvis komplementær med langsiktig leie, at kombinasjonen lav gjeld med svak driftsbalanse og høyt investeringsbehov er en farlig kombinasjon osv. Det er heller ikke slik at kommunene alltid kan velge bort investeringer og låneopptak. For bygninger og anlegg som har hatt sin levetid, vil det være nødvendig å reinvestere. En utsettelse av investeringen vil ofte slå ut i høyere vedlikeholdskostnader og/eller at driftsform ikke blir effektiv i forhold til nåværende og fremtidige behov. I noen tilfeller er investeringer nødvendig for å tilpasse til endringer i demografi og innbyggerbehov. Kommunene må derfor holde av tilstrekkelig midler til å fornye sine bygninger og anlegg.

Rådmannen ser at gjeld må tolkes inn i en helhet. Det er ikke gitt at målet er å ha lavest mulig gjeld til enhver tid. Gjeldsnivået må holdes på et nivå som kan finansieres på en trygg måte og slik at utgiftene til å bære gjelden ikke fortrenger nødvendige tjenester.

Rådmannen er av den oppfatning at gjeldsnivå pr 31.12.18 med dagens rentenivå er forsvarlig og at det ikke belaster driftsnivået mer enn det som er nødvendig og må forventes.

Renteeksponert gjeld 2018 etter Kostra: Prosent av driftsinntekter

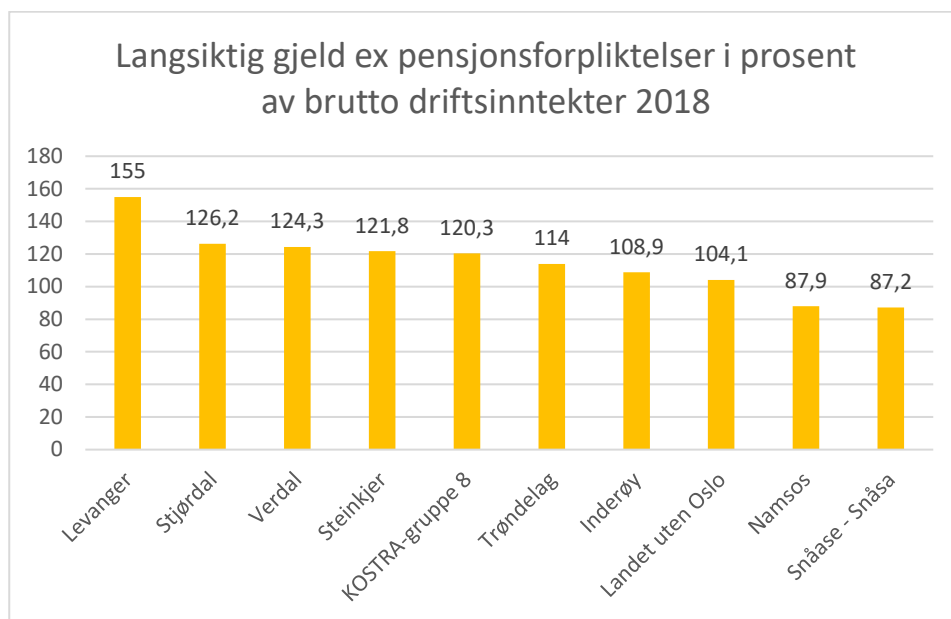
En kommunes renteeksponering sier noe om renterisikoen, altså hvor følsom kommunen er for endringer i rentenivået. Verdal er etter definisjonen i Kostra målt til å ha en renteeksponert gjeld på 62,4% av driftsinntektene. Gjennomsnitt for landet uten Oslo er 42,5%, Trøndelag 46,1% og kommunegruppen 60,9%. Verdal ligger altså betydelig over lands- og fylkessnittet, og også noe over sammenlignbare kommuner. De varslede renteøkningene i tiden framover vil med andre ord få relativt sett større utslag i Verdal enn for kommuner som er mindre renteeksponert.

I diagrammet er også en del av kommunene i geografisk nærhet tatt med. Merk at dette er tall fra foreløpig kostrapublisering, og at det derfor kan komme rettinger inntil endelige tall blir publisert i juni.

Gjeldsnivå 2018 etter Kostra: Langsiktig gjeld eks pensjonsforpliktelser i prosent av driftsinntekter

Et annet sentralt Kostra nøkkeltall, som sier noe om gjeldsnivået i kommunen, er langsiktig gjeld i prosent av driftsinntekter.

Bildet som fremgår av tallene over, er at Verdal har et forholdsvis høyt gjeldsnivå, på 124,3% av driftsinntektene, allerede før vi er i gang med en rekke store planlagte investeringer. Etter gjeldende økonomiplan er gjeldsnivået framskrevet til 160% allerede i 2021. Et høyt gjeldsnivå kombinert med høy renteesponering og varslede renteøkninger vil gi betydelig økte renter og avdrag i årene framover. Økende gjeldsnivå og renter er derfor en faktor som kommunen må ta høyde for i arbeidet med ny økonomiplan 2020-2023. Det kan bli behov for å øke både gjeldsnivå og anslag for renteutgifter og avdrag.

Finansiell risiko – refinansiering

De fleste lånene i kommunens portefølje har lang løpetid, noe som gir lav refinansieringsrisiko, men som man da også gjerne betaler noe dyrere for i form av høyere renter. Kommunen benytter seg imidlertid også av en mindre andel lån med kort løpetid, og har ved årsskiftet et sertifikatlån pålydende 109 mill kr som forfaller i mars 2019. Finansmarkedet i Norge er velfungerende, og i og med at kommuner heller ikke kan gå konkurs, synes tilgjengeligheten på ny lånekapital å være god. Det er dermed lav refinansieringsrisiko.

Langsiktige bindinger

I tillegg til økonomiske binding med gjeld, vil kommunen også ha andre langvarige forpliktelser. Dette er for eksempel langsiktige leieavtaler og avhengighet av kommunale selskaper og aksjeselskaper.

Bindinger som er knyttet til avhengighet av selskaper utenfor kommunen som juridisk enhet, er sammensatte og vanskelige å beskrive på en entydig måte. Stiklestad Nasjonale Kultursenter AS kan stå som et eksempel på et slikt avhengighetsforhold. Her er det avtaler mellom kommunen og selskapet som skaper langsiktige bindinger. Samtidig er kultursenteret en viktig del av kommunens tilbud ut mot innbyggerne, slik at det også ligger bindinger i kommunens behov for at kultursenteret fyller sin rolle. Dersom økonomien i et selskap kommunen har et avhengighetsforhold til blir svak, så vil det lett kunne

få indirekte konsekvenser for kommunens økonomi. For eksempel ved at kommunen må reetablere tilbud i nye bygg, at kommunen må reforhandle leieavtaler, stille garantier osv.

Denne typen indirekte risiko er vanlig for kommuner, og rådmannen kan ikke se at risikoen er vesentlig høyere i Verdal kommune enn i kommuner vi naturlig kan sammenligne oss med. Det er samtidig viktig at denne typen iboende risiko er med i arbeidet med økonomisk planlegging.

Det vises for øvrig til eierskapsmeldingen fra 2018 som ble behandlet i Kommunestyret i [PS 74/18](#), og til note 0 til regnskap 2018. Disse kildene gir mer info om kommunens engasjement i andre selskaper og evt forpliktelser som for eksempel ansvar for gjeld.

4.5 Investeringsregnskapet – Investeringer med finansiering

Økonomisk oversikt viser samlede investeringsutgifter på 132 mill kr. Herav ble 95,7 mill kr finansiert med investeringsinntekter. I tillegg til investeringene har kommunen hatt utgifter til finansierings-transaksjoner på 137,8 mill kr. De største postene her er utlån og kjøp av aksjer og andeler.

I sum gir dette et finansieringsbehov på 174 mill som er finansiert i sin helhet i løpet av året. Investeringsregnskapet er dermed avlagt i balanse. Det er ikke budsjetttert med avsetning, og det er dermed heller ikke foretatt strykninger av avsetninger.

Finansiering er i hovedsak bruk av lån på 140,5 mill kr. I tillegg kommer inntekter fra mottatte avdrag på utlån (ca 20,2 mill kr) og bruk av fondsmidler (ca 13,1 mill kr).

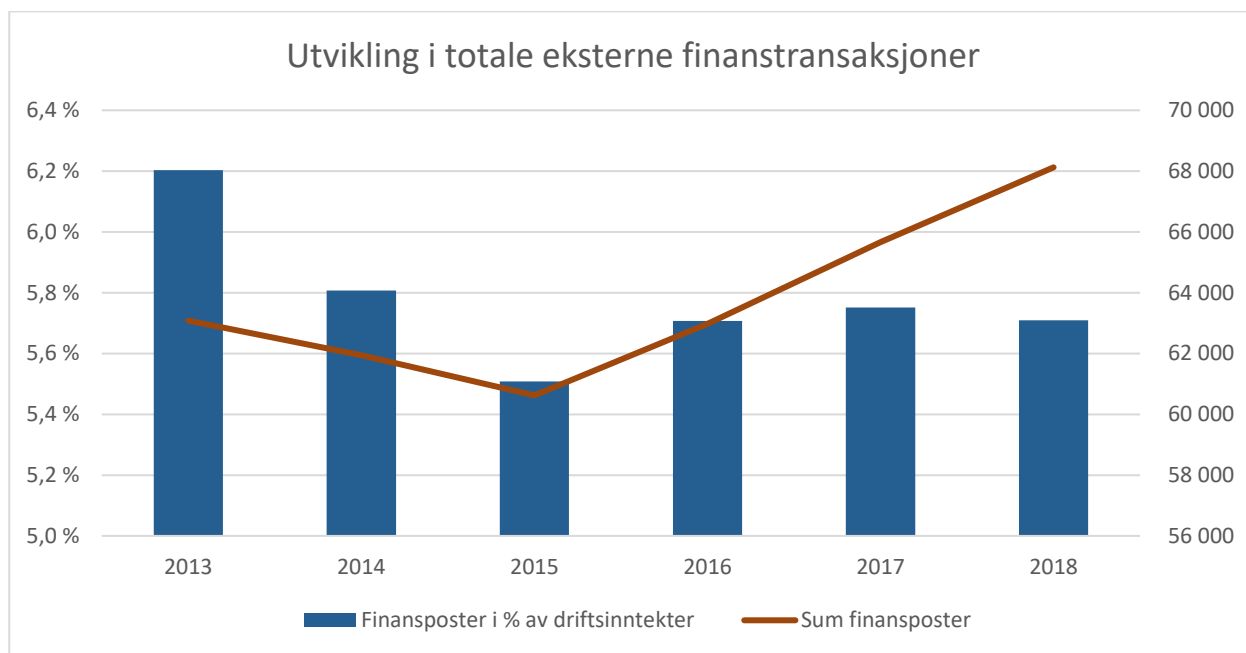
Låneopptaket er 21 mill kr lavere enn budsjetttert og det er mindre inntekter fra momskompensasjon. Dette skyldes et lavere finansieringsbehov knyttet til prosjekter som ikke har kommet i gang. Avviket til opprinnelig budsjett låneopptak er på hele 36 mill kr. Forsinket oppstart skoleutbygging er her det største avviket.

Oversikt over investeringsprosjekter følger i [kap 4.9.2](#)

4.6 Finansområdet

Utvikling i finansposter

FINANSPOSTER	Tall i hele tusen				Endring siste år
	2016	2017	2018	Budsj 2018	
Renteutgifter og låneomkostninger	34 493	33 748	34 850	36 802	3,3 %
Renteinntekter og utbytte	-8 222	-6 648	-8 110	-5 480	22,0 %
Netto renteutgifter	26 271	27 100	26 740	31 322	-1,3 %
Avdrag på lån	36 225	38 000	41 000	41 000	7,9 %
Sosial- og næringslån	835	1 017	773	1 000	-24,0 %
Mottatte avdrag	-359	-460	-388	-400	-15,6 %
Netto gjeldsavdrag	36 701	38 557	41 384	41 600	7,3 %
Sum finansposter	62 972	65 656	68 124	72 922	3,8 %

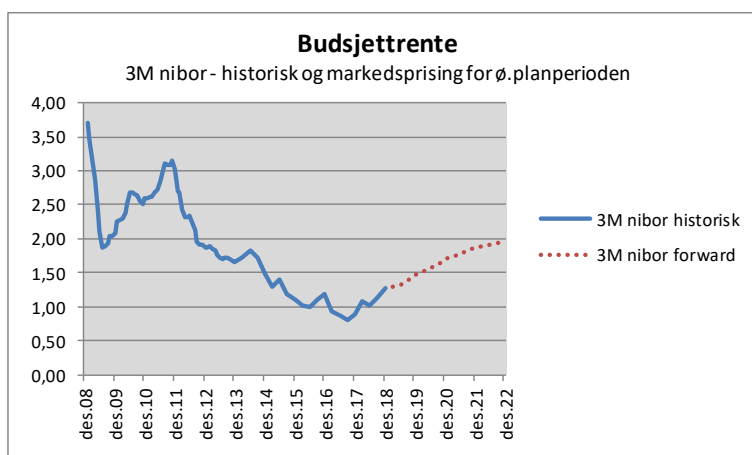

De samlede netto rente- og avdragsutgiftene er på ca 65,7 mill kroner i 2017, og øker til 68,1 i 2018. Om man ser netto finansposter opp mot kommunens driftsinntekter, er nivået nokså stabilt de 3 siste årene. Den beløpsmessige økningen fra 2017 skyldes hovedsakelig økte avdrag på lån som følge av økt lånegjeld. Lavere låneopptak enn forutsatt i budsjettet, samt at renteutgiftene i 2018 ikke ble så store som forutsatt, bidrar til at kommunen får noe lavere renteutgifter enn budsjettet. Aktiv plassering av overskuddslikviditet og renteinntekter på utlån gir høyere renteinntekter samlet sett. Netto renteutgifter er dermed 4,6 mill lavere enn budsjett.

Låneporteføljen, foruten Husbanklån, består av lån som samlet har et volum på 1,337 millioner kroner. Lånene er etablert i Kommunalbanken, KLP og verdipapirmarkedet. Gjennomsnittlig porteføljerente pr. årsskiftet er 2,36% inkl rentesikring. Det er etablert fastrenter – og til sammen utgjør rentesikret gjeld

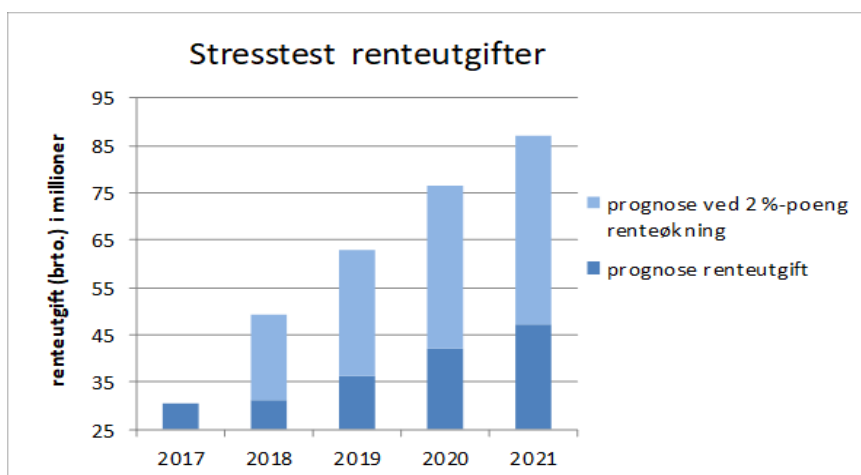
26% av lånenes totalvolum. Låneporteføljen er satt sammen av lån som i gjennomsnitt har 8,9 år til forfall. Et verdipapir-lån pålydende 109 millioner har forfall i mars 2019, og er det eneste som skal innfris ila 12 mnd. Lånet utgjør 8% av låneporteføljen. Durasjonen i låneporteføljen er 0,82 år. Porteføljens sammensetting er i samsvar med kommunens finansreglement, og samlet finansiell risiko vurderes å være tilfredsstillende.

Alle lånene i porteføljen (ikke Husbanklån) rentereguleres med basis i 3M niborrente (også benevnt som pengemarkedsrente) med et avtalt påslag for bankens margin. Figuren under viser historisk utvikling i NIBOR-renten, samt FRA-kurven som viser hvilket nivå markedsaktører forventer denne vil ligge de nærmeste årene. Ved økende NIBOR-rente vil kommunens renteutgift øke tilsvarende økningen i NIBOR, mens det ikke skjer noen endring i den delen av renteutgiften som dekker bankens margin.

Stresstest renteutgifter

En stresstest viser hvor følsom låneporteføljen er for brå endringer i renten og hvordan en brå renteoppgang påvirker brutto rentekostnader. Figuren under viser prognose på årlige renteutgifter (mørk farge) og hvordan disse vil øke dersom renten brått øker med 2 prosentpoeng (lys farge):

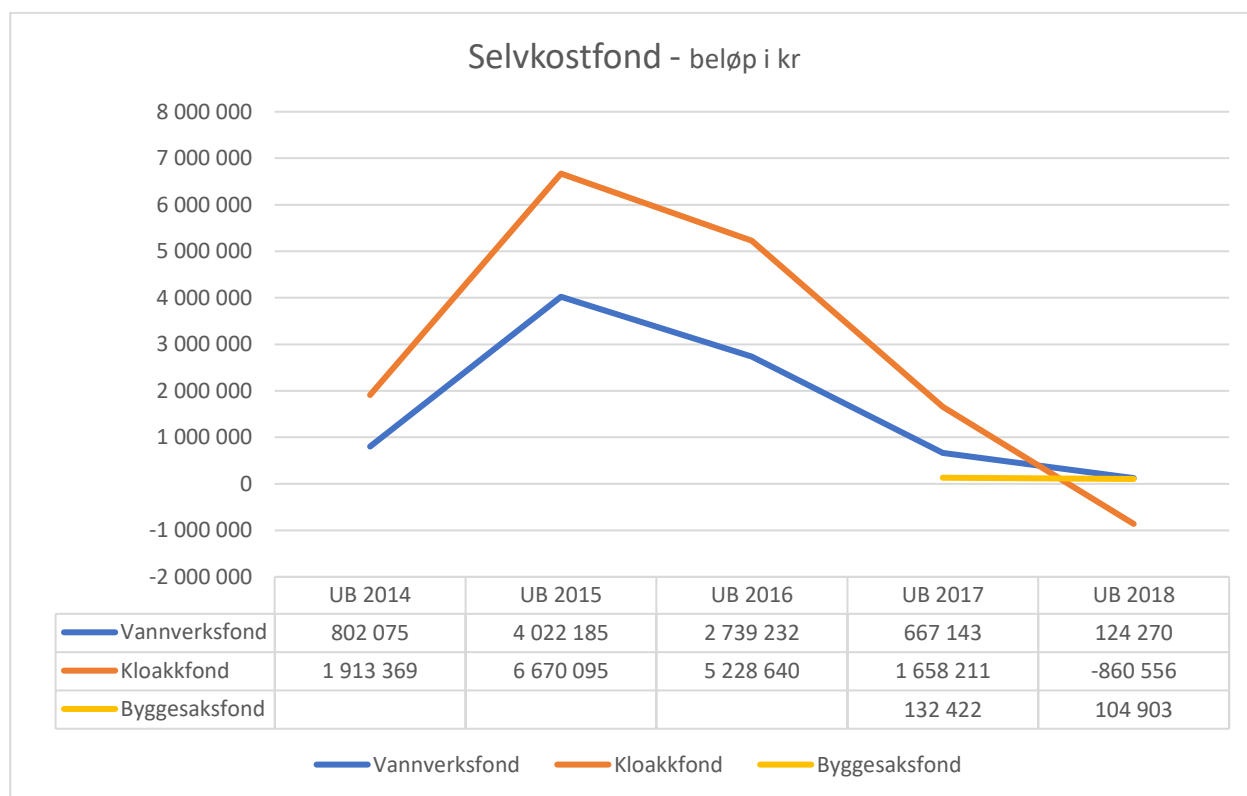
En eventuell renteoppgang vil også ha betydning for kommunens selvfinansierende lån og aktiva. Det er ikke tatt høyde for dette i beregningen. Det er heller ikke tatt høyde for renterisiko på investeringer som skal gjøres fremover i tid. Renterisikoen vil øke med økt gjeld og med økende andel renteeksponert gjeld i gjeldsporteføljen.

4.7 Selvkost

Verdal kommunes regnskap inneholder pr i dag tre kommunale betalingstjenester som går til full selvkost; vann, avløp og byggesaksbehandling. I tillegg kommer renovasjon som ligger hos Innherred Renovasjon IKS og feiing som utføres av Innherred Brann og Redning.

I grafen under synliggjøres utviklingen i kommunens selvkostfond (og avløpsunderskudd til fremføring ved utgangen av 2018):

Selvkost innebærer at betalings-satsen for tjenesten skal dekke kostnadene med å levere tjenesten. Kommunen har ikke anledning til å tjene penger på tjenestene, og dersom det ved årets slutt er midler igjen, altså at innbyggerne har betalt mer i gebyrer enn hva det har kostet å frembringe tjenesten, skal disse pengene settes på et bundet selvkostfond. Midlene tilbakeføres til brukerne i form av lavere gebyrer senest over en femårsperiode.

UB = Utgående balanse, dvs saldo ved årsslutt

I 2015 ble gebyrene for vann og avløp økt betydelig mer enn det var grunnlag for. Dette resulterte i at det måtte avsettes til sammen nesten 8 millioner i fond. I etterfølgende år har gebyrene vært holdt lave, mens årsunderskudd i selvkostområdene er regulert mot fondene, og kommunen har dermed planmessig bygd ned fondene igjen. Ved utgangen av 2018 beløper selvkostfondet for vann seg til drøye 100 000, mens avløpsfondet er oppbrukt. Det er ikke anledning til å operere med negative fond i kommuneregnskapet, men underskudd i et år kan likevel framføres til avregning mot fremtidige overskudd.

Budsjett for 2018 var lagt med utgangspunkt i at fondene både for vann og avløp skulle avregnes til omtrent 0. Som grafen og tabellen viser, så traff det estimatet godt for produksjon og distribusjon av vann, mens avløpsområdet fikk et underskudd som var omtrent 0,9 mill større enn planlagt. Dette skyldes flere forhold: området har hatt lavere bemanning enn budsjettert, og dermed «spart» 0,8 mill i netto lønnskostnader, men til gjengjeld hele 3,2 mill i merforbruk på driftsutgifter som forbruksmateriell, elektrisitet, vedlikehold, kjøp av varer og tjenester til bygg og anlegg, kalkulatoriske avskrivninger mv. Samlede inntekter (eks fondsbruk) i tjenesteområdet ble imidlertid også nesten 1,6 mill høyere enn budsjettert, blant annet på grunn av et etterslep på fakturering av tilkoblingsgebyrer. Siden det som nevnt ikke er anledning til å føre dette til et negativt fond, eller med andre ord, som en fordring i balansen, så påvirker dette årets regnskapsresultat i negativ retning, altså slik at kommunens resultat er blitt nesten 0,9 mill lavere enn hva full selvkost ville tilsa. Dette er imidlertid et underskudd som planmessig vil tas inn igjen som økte gebyrer.

Byggesaksbehandling lå fram til 2017 i Innherred Samkommune, og grafen viser derfor fondsbalansen for disse midlene bare for 2017 og 2018. Også her er gebyrene satt til et nivå som gjør at fondet bygges ned.

4.8 Virksomhetenes økonomi – Drift regnskapsskjema 1A og 1B

4.8.1 Regnskapsskjema 1A og 1B

Beløp i 1000

	Kapittel- henvisning	Regnskapsskjema 1A – drift			
		Regnskap 2018	Regulert budsjett	Regnskap 2017	Endring 2017-2018
Skatt på inntekt og formue	4.3.2	334 369	325 000	319 010	15 359
Ordinært rammetilskudd	4.3.2	471 611	469 000	461 590	10 021
Skatt på eiendom	4.3.2	37 777	40 250	35 568	2 209
Andre generelle statstilskudd	4.3.2	2 812	3 300	3 341	-530
Sum frie disponible inntekter	4.3.2	846 568	837 550	819 509	27 059
Renteinntekter og utbytte	4.6	7 885	5 300	6 648	1 236
Renteutg.provisjoner og andre fin.utg.	4.6	34 829	36 800	33 748	1 081
Avdrag på lån	4.4.1	41 000	41 000	38 000	3 000
Netto finansinnt./utg.	4.6	-67 944	-72 500	-65 100	-2 844
Til ubundne avsetninger		27 560	27 560	23 966	3 595
Til bundne avsetninger		217	-	-	217
Bruk av tidligere regnsk.m. mindreforbruk		27 560	27 560	23 966	3 595
Bruk av ubundne avsetninger		16 815	16 815	5 663	11 152
Netto avsetninger	4.4.3	16 598	16 815	5 663	10 935
Overført til investeringsregnskapet		-	-	100	-100
Til fordeling drift		795 222	781 865	759 972	35 250
Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)		785 649	781 865	732 412	53 236
Regnskapsmessig mer/mindreforbruk	4.3.1	9 574	-0	27 560	-17 986

Beløp i 1000

Kapittel- henvisning	Regnskapsskjema 1B – drift			
	Regnskap 2018	Regulert budsjett	Regnskap 2017	Endring 2017-2018
Rådmann	39 793	41 483	26 889	12 904
Kulturtjenesten	20 261	20 957	20 402	-140
Oppvekst felles	124 347	124 960	113 919	10 428
Skole / SFO	200 797	194 476	191 103	9 694
Barnehage	-1 997	966	197	-2 194
Ressurssenter oppvekst	51 739	51 403	47 592	4 147
NAV Sosial- og flyktningetjenesten	24 848	22 186	22 810	2 039
Landbruk, miljø og arealforvaltning	6 437	6 307	-57	6 494
Teknisk drift	37 688	36 118	35 828	1 860
Integrering og mangfold	-794	-899	-2 050	1 256
Hjemmetjenesten	86 376	82 263	79 886	6 491
Institusjonstjenesten	92 542	91 511	87 855	4 687
Bo- og dagtilbudstjenesten	85 559	87 072	83 777	1 783
IK §27, Regnskap, innfordring og lønn	3 208	4 480	5	3 204
IK §27, Geodata og oppmåling	561	82	7	554
Fellesområder	8 845	11 910	466	8 380
§27-samarbeid (IKT, Kemner, innkjøp og jus)	12 202	11 451	-	12 202
Brann og feiervesen, samarb med Levanger	9 607	10 160	-	9 607
Kommunens andel til ISK	-32	-	38 117	-38 149
Finanstransaksjoner	-16 340	-15 020	-14 331	-2 008
TOTALT	785 649	781 865	732 412	53 236

Hva regnskapsoversiktene viser:

Regnskapsskjema 1A og 1B viser at ramme til fordeling (generelle inntekter til fordeling) ble budsjettert med 781,9 mill kr. Regnskapstall viser at disponibel ramme ble 795,2 mill kr. Altså har generelle inntekter økt med 13,4, mill kr. Fra B-skjemaet fremgår at virksomhetene brukte 785,6 mill kr. Det vil si at 9,6 mill kr av tilgjengelig ramme i A-skjemaet ikke ble brukt. Ubrukt del tilsvarer årsresultatet på 9,6 mill kr.

A-skjemaet viser at det er store endringer på noen inntekstposter og på finansområdet. Endringene er nærmere beskrevet i kapittel 4.3.2 for inntekter og 4.6 for finansposter.

B-skjemaet viser at flere virksomheter har avvik fra budsjettet. Avvikene er nærmere omtalt i dette kapittelet.

A- og B-skjema er obligatoriske oversikter etter regnskapsforskriftene.

A-skjemaet er en oppstilling av hvilke generelle sektorovergripende inntekter som kan disponeres, hva som brukes til interne transaksjoner (avsetning og bruk av fond som ikke er øremerket) og hva som går med til finansposter. Restbeløpet er det beløpet som kan fordeles til virksomhetene.

I **B-skjema** fremgår hvordan den disponible inntekten er brukt av virksomhetene. B-skjemaet inneholder også virksomhetsinntekter og avsetning/bruk av fond som ikke er generelle/sektorovergripende.

Økonomisk oversikt drift og skjema 1A /1B skal vise samme årsresultat. Det er bare to ulike presentasjoner av samme tall.

4.8.2 Budsjettavvik drift

Kommunens virksomhet styres etter budsjett vedtatt på artsgruppenivå. I oversikten nedenfor vises budsjettavvik hos virksomhetsområdene i 2018.

ÅRSBERETNING TABELL	Tidslinje 2017-2018			Budsjett mot resultat i 2018		Endring fra 2017	
	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Regnskap 2018	1000 kr	% forbruk	1000 kr	%
Virksomhetsområder							
Rådmann - Stab og tilskudd trossamfunn	7 540	22 224	19 845	2 379	89 %	12 305	
Rådmann - Fellesområdet (politikk, tillitsvalgte, tilskudd mv))	19 349	19 259	19 948	-689	104 %	599	3 %
Sum rådmann	26 889	41 483	39 793	1 690	96 %	12 904	
Fellesområdet - Avsetninger lønn og pensjon mv	466	11 910	8 845	3 064	74 %	8 380	
Kulturtjenesten	20 402	20 957	20 261	696	97 %	-140	-1 %
Oppvekst felles	113 919	124 960	124 347	613	100 %	10 428	9 %
Skole / SFO	191 103	194 476	200 797	-6 322	103 %	9 694	5 %
Barnehage	197	966	-1 997	2 962	-207 %	-2 194	
Ressursenter oppvekst	47 592	51 403	51 739	-336	101 %	4 147	9 %
NAV Sosial- og flyktningstjenesten	22 810	22 186	24 848	-2 662	112 %	2 039	9 %
Landbruk, miljø og arealforvaltning	-57	6 307	6 437	-129	102 %	6 494	
Teknisk drift	35 828	36 118	36 827	-709	102 %	999	3 %
Integrering og mangfold	-2 050	-899	-794	-105	88 %	1 256	
Hjemmetjenesten	79 886	82 263	86 376	-4 113	105 %	6 491	8 %
Institusjonstjenesten	87 855	91 511	92 542	-1 030	101 %	4 687	5 %
Bo- og dagtilbudstjenesten	83 777	87 072	85 559	1 512	98 %	1 783	2 %
§ 27 Kommunesamarbeid - Regnskap, innfordring og lønn - Verdal	5	4 480	3 208	1 272	72 %	3 204	
§ 27 Kommunesamarbeid - Geodata og oppmåling - Verdal	7	82	561	-479	686 %	554	
§27-samarbeid -IKT, Kemner, innkjøp og jus - Levanger	0	11 451	12 202	-751	107 %	12 202	
§ 27 Kommunesamarbeid - Brann og feiervesen -Levanger	0	10 160	9 607	553	95 %	9 607	
Kommunens andel til ISK	38 117	0	-32	32	0 %	-38 149	-100 %
Sum for virksomheter	746 744	796 885	801 128	-4 243	100,5 %	54 384	
Virksomhetenes bidrag til årsresultatet				-4 243			
Virksomhetenes bidrag ekskl fellesområdet				-7 307			

Merk at sumlinjen avviker fra sum skjema 1B med et beløp som tilsvare kalkulatoriske avskrivninger. Dette er beløp som ikke er relevant for beregning av virksomhetenes resultat, og er derfor ikke med i summen ovenfor.

Oversikten viser at virksomhetene i sum har overskredet rammene med 7,3 mill kr. Dette beløpet reduseres til 4,2 mill kr når fellesområdet inkluderes i beregningen.

Fellesområdet inneholder flere poster som er anslagsposter som ikke fordeles ut på virksomhetene. For eksempel premieavvik, amortisering av premieavvik osv. Dette er størrelser som i mindre grad er relevant for driften av virksomhetene

Virksomheter i pluss har et samlet mindreforbruk på 12,3 mill kr. Det er positivt at virksomheter leverer mindreforbruk, og det viser at det ikke er noen automatikk i at alle ressurser skal brukes opp. Uten dette bidraget vill kommunen fått et samlet merforbruk i 2018.

Budsjettstyring

Kommunestyret har vedtatt budsjettet på gruppeansvarsnivå. Oversikten over budsjettavvik er satt opp med samme detaljering, og følger dermed også systematikken i skjema 1B. Det betyr samtidig at budsjettavvik på de underliggende ansvar ikke er synliggjort i oversikten. Vi har i noen tilfeller likevel valgt å kommentere enkeltstående større avvik på underliggende nivå. Dette for å gi viktig informasjon om hvorfor enkelte budsjettansvar får store avvik.

Det er ulik grad av uforutsigbarhet mellom de ulike ansvarsområdene. Noen virksomheter har en større utoende uforutsigbarhet enn andre, mens alle virksomheter har noe som er uforutsigbart.

Ansvarsområder som har merforbruk (altså reduserer kommunens overskudd) har et samlet merforbruk på 16,6 mill kr. De største merforbrukene er i oppvekst, NAV og hjemmetjenesten. Det kan være svært ulike årsaker til at enkelte virksomheter har brukt mer enn budsjettet. Dette kan være endringer i behov i fht til budsjettpremiss, endring i priser, endring i volum, forbedring i styring/ledelse, at planlagt aktivitet ikke er gjennomført («uønsket sparing») osv. Dette er det skrevet mer detaljert om videre i dette kapitlet.

Det er fortsatt stort behov for generell forbedring av styringsdata for å kunne analysere budsjettavvikene nærmere. Det arbeides med å se på datasystemer og utvikling av bedre måleindikatorer som kan gi mer presise svar i årene fremover. Det henvises her til gjeldende økonomiplan kap 3.4 Utvikling og strategier, der samme problemstilling er belyst.

4.8.3 Budsjettavvik hos virksomhetene

Nedenfor følger kommentarer til de største budsjettavvikene.

Alle tall i tabellene er oppgitt i hele tusen. Virksomhetene Kulturtjenesten, Oppvekst felles, Ressurssenter oppvekst, Landbruk, miljø og arealforvaltning og Integrering og Mangfold har ikke hatt vesentlige budsjettavvik i 2018 og er derfor ikke omtalt i oversiktene under.

Ansvarsområdet: Rådmann

Virksomhetsområdet har et samlet mindreforbruk på ca 1,7 mill kr.

Ansvar		Regnskap 2017	Regnskap 2018	Budsjett 2018	Forbruk i %	Budsjett- avvik 2018
1110	Rådmannens fellesområde	19 948	19 349	19 259	100	90
1150	Økonomi	0	2 507	2 691	93	-184
1151	Personal/HMS	0	1 912	2 712	71	-800
1152	Arkiv, informasjon og service	7	6 591	6 862	96	-271
1153	Utviklingsstøtte	0	2 300	3 082	75	-782
1254	Kirker m.v.	6 934	7 134	6 877	104	257
	Rådmann	26 889	39 793	41 483	96	-1 690

Ansvarsområdet har mindreforbruk av lønnsmidler som følge av stillinger som er holdt vakante hele eller deler av året.

Økonomienheten var fulltallig medio februar, leder for arkiv, informasjon og service startet fra april, personalsjef kom på plass i oktober, og digitaliseringsrådgiver er ennå ikke utlyst. Manglende budsjett for tilskudd til andre trossamfunn enn Den norske kirke gir et merforbruk i overføringer med ca 260 000.

Skole/SFO

Virksomhetsområdet har et samlet merforbruk på ca 6,3 mill kr.

Ansvar		Regnskap 2017	Regnskap 2018	Budsjett 2018	Forbruk i %	Budsjett- avvik 2018
1201	Vuku barne- og ungdomsskole	24 790	26 535	25 744	103	790
1202	Garnes Skole	5 362	5 834	5 808	100	26
1203	Volden skole	5 277	3 590	3 361	107	230
1211	Leksdal skole	5 871	5 886	6 186	95	-300
1212	Stiklestad skole	15 900	18 242	16 875	108	1 368
1221	Verdalsøra barneskole	33 856	35 879	33 814	106	2 065
1222	Ørmelen skole	26 721	27 442	27 696	99	-254
1231	Verdalsøra ungdomsskole	33 758	33 903	33 856	100	47
1241	Vinne skole	17 295	17 295	17 346	100	-51
1242	Ness skole	7 741	8 216	8 343	98	-127
1270	Virksomhetsleder skole / SFO	13 902	16 752	14 123	119	2 628
1271	MNRT	630	1 223	1 323	92	-100
	Skole / SFO	191 103	200 797	194 476	103	6 322

2018 ble et vanskelig år for skole og sfo-området.

I løpet av året ble **Volden skole** nedlagt, men samtidig startet det opp en ny privat Montessori skole i samme lokaler. Dette medførte at Vuku oppvekstsenter ikke fikk tilført så mange nye elever som tiltenkt. Volden skole ble drevet fram til sommeren før den ble avviklet. På grunn av en del utfordringer måtte skolen midlertidig tilsette flere medarbeidere. Dette bidro til et merforbruk ved Volden skole på i overkant av 200 000 kr.

Vuku oppvekstsenter brukte også mer penger enn budsjettet i 2018. Dette skyldes i stor grad utfordringer med enkeltelever. Situasjonen ble i stor grad løst i løpet av 2018, men medførte et merforbruk på rundt 350 000 kr. Det ble også brukt i overkant av 350 000 kr for mye på vikarer. Sfo i Vuku er en liten enhet, og ved små enheter er det ikke mulig å drive til kostpris hvis man skal ha en forsvarlig bemanning. Merforbruk på sfo i Vuku ligger på rundt 90 000 kr.

Stiklestad skole har de 2 siste årene fått en endring i sin elevgruppe med en økende andel elever med adferdsmessige utfordringer. Dette har medført en økning i bruk av assistent/miljøarbeider, både i skole og i Sfo. I Sfo sluttet flere elever gjennom året enn de fikk inn, noe som igjen gav et inntektstap her.

Vikarbruken ved Stiklestad skole har vært høy. Stiklestad skole gikk i 2018 med et underskudd på 1 368 000 kr, noe som all hovedsak ligger på lønnsposter.

Verdalsøra Barneskole gikk i 2018 med et underskudd på 2 064 000 kr. Inneværende år har det vært økte utgifter knyttet til oppfølging av elever, og her må det jobbes med en gjennomgang av totaløkonomien for å avpasse driftsnivå til de økonomiske rammene.

Virksomhetslederområdet i skole/sfo gikk på et underskudd på ca. 2 600 000 kr i 2018, noe som skyldes flere faktorer.

Inntektssvikt fra andre kommuner:

I 2018 fosterhjemsplasserte Verdal kommune færre elever enn tidligere år fra andre kommuner, og andre kommuners bidrag til grunnskolesum for disse elevene forsvant. Her opplevde vi en inntektssvikt på ca. 500 000 kr i 2018.

Utgiftsøkning til andre kommuner:

Verdal kommune fosterhjemsplasserte flere enn budsjettet i skole og sfo i andre kommuner i 2018. Dette medførte en utgiftsøkning på 1 260 000 kr i 2018. Dette er utenfor områdets kontroll, og varierer fra år til år. Også her budsjetteres det med erfaringsbaserte tall på budsjetteringstidspunktet. Utgiftene til private skoler for kommunens del ble 250 000 kr større i 2018 enn budsjettet. Dette skyldtes flere elever i private skoler med vedtak om spesialundervisning.

Til slutt bidro et inntektstap/endring internt fra virksomhetsområdet Integrering og mangfold på 570 000 kr.

De øvrige enhetene innenfor skole og sfo, Garnes, Leksdal, Vinne, Ness, Ørmelen og Midt-Norsk realfag- og teknologisenter gikk enten i balanse, eller med overskudd.

Generelt/gjennomgående angående økonomi:

Det ligger mye merforbruk på posten vikarutgifter annet. Dette skyldes i hovedsak at vi gjennom året har mange lærer ute i delvis videreutdanningspermisjon, KFK. Her er det slik at vi i budsjetteringstidspunktet (november 17 for dette budsjettet) ikke vet hvor mange, eller fra hvilken skole lærere skal ut i videreutdanning høsten 2018. Da budsjetteres det verken med utgifter eller inntekter på dette. Videre blir det ikke budsjettet med kommunens egenandeler for disse studentene da kostnaden og inntekten for hver enkelt er veldig ulik. I snitt kan vi anslå en kostnad på mellom 80-100 000kr pr student pr. år i egenandel for kommunen. Dette er ikke budsjettet, og kan i verste fall utgjøre en ikke budsjettet kostnad for Verdal kommune på 2-2,5 mill pr. år i vikarutgifter.

I tillegg til dette får alle disse lærerne, og nytilsatte lærere flere studiepoeng enn tidligere, og dette medfører at gjennomsnittslønn for en lærer blir høyere i tillegg til de ordinære lønnsoppgjørene. Statlige krav om flere studiepoeng pr. lærer for å øke den faglige kompetansen gjør at hver enkelt lærer koster mer. Dette fanges ikke opp av lønnsoppgjør, og betyr at det blir dyrere og dyrere å drive skolene, uten økning i antall årsverk.

Eksempel fra en stor skole hos oss – ut fra gjennomsnittslønn lærere i perioden 2016-2018:

Gjennomsnittlig lønnsøkning ved Verdalsøra Ungdomsskole de siste 2 år:						
2016	2017	Økning i %:	2018	Økning i %:	Sum økning i kr:	Sum i %:
kr 477 233,00	kr 508 901,00	6,64	kr 524 196,00	3,01	kr 46 963,00	9,84

Her ser vi at lønnsøkningen i skolesektoren blant lærere er langt over de ordinære lønnsoppgjørene. Dette er det ikke tatt høyde for i budsjetteringsprosessene.

På bakgrunn av forholdene nevnt i teksten ovenfor, endte virksomhetsområdet skole/sfo opp med et underskudd på ca. 6,3 millioner kroner til tross for nesten full ansettelsesstopp og innkjøpsstopp siste halvår i 2018. 2,6 mill av disse ligger som beskrevet utenfor kommunens kontroll, mens resten, 3,7 mill ligger i all hovedsak på fastlønn og vikarlønn. Området har en stor og krevende jobb foran seg med å redusere lønnskostnadene inn i 2019.

Barnehage

Virksomhetsområdet har et samlet mindreforbruk på ca 3 mill kr.

Ansvar		Regnskap 2017	Regnskap 2018	Budsjett 2018	Budsjett-avvik 2018
1204	Vuku barnehage	217	-400	-64	-336
1205	Garnes barnehage	-240	-72	-258	186
1213	Forbregd/Lein barnehage	198	25	4	20
1214	Leksdal barnehage	23	29	340	-311
1223	Ørmelen barnehage	-657	-603	0	-604
1224	Reinsholm barnehage	-896	-847	-424	-423
1226	Maritvold barnehage	21	-418	-752	334
1243	Vinne barnehage	336	1	216	-215
1244	Kanutten barnehage	-83	-960	-190	-770
1245	Ness barnehage	140	-5	283	-288
1280	Virksomhetsleder barnehage	1 138	1 254	1 810	-556
	Barnehage	197	-1 997	966	-2 962

Kommunale barnehager har i 2018 et positivt avvik på driftsresultat på 2,96 mill. Årsak til avvik er følgende:

- Budsjett ble lagt med rom for bebudet bemanningsnorm og pedagognorm. Normoppfylлинг ble gjennomført i løpet av første halvår for å kunne gjennomføre en best mulig tilsettingsprosess.

- Gebyr for foreldrebetaling som ble lagt til grunn var de samme som i 2017. Det ble etter den tid vedtatt økte gebyr.
- Barnehager er stykkprisfinansiert, og bemanning reguleres fortløpende ved mer – eller mindre inntak av barn. Kommunale barnehager har hatt noe merinntak enn budsjettet og har mottatt kr. 4 315 935 mer enn budsjettet i kommunal finansiering. Med stykkprisfinansiering og norm for bemanning, brukes det til økning i personell. Private barnehager har mottatt kr. 3 407 100 mindre enn budsjettet som følge av mindre inntak.
- Med hovedopptak midt i året og ellers løpende opptak, vil det alltid være variabler i hvor mange barn som er plassert på den enkelte barnehage.
- Refusjon sykelønn er høyere enn budsjettet. Det skyldes et høyere totalt langtidsfravær enn antatt.
- For å imøtekomme innsparingskrav i løpet av året er driftsposter redusert og midler beregnet til kompetanseheving for ansatte tatt bort.
- Ledere innenfor virksomhetsområdet utøver stor lojalitet for de økonomiske rammer som blir bevilget.

NAV

Virksomhetsområdet har et samlet merforbruk på ca 2,6 mill kr.

Ansvar		Regnskap 2017	Regnskap 2018	Budsjett 2018	Forbruk i %	Budsjett- avvik 2018
1350	Virksomhetsleder Sosialtjenesten	23 146	24 608	22 740	108	1 869
1351	Flyktningetjenesten	-337	240	-553	-43	793
	NAV Sosial- og flyktningetjenesten	22 810	24 848	22 186	112	2 662

NAV Verdal har i 2018 merforbruk i forhold til budsjett på 2.6 mill kr, som fordeler seg slik:

	Regnskap	Budsjett	Avvik
Krise og Incestsenter	684 732	700 000	-15 268
Lønn ansatte	8 451 169	8 955 000	-503 831
Ordinære driftsutgifter	-2 696 266	-3 266 123	569 271
Boligforvaltning	3 419 866	1 888 735	1 531 131
Tiltaksutgifter (KVP)	301 945	658 677	-356 732
Økonomisk sosialhjelp	14 686 738	13 250 000	1 436 738

Lønn til ansatte

Det meste av mindreforbruket der relaterer seg til sykepengerefusjoner som ikke var budsjettet. Da det ikke er enkelt å fylle opp med vikarer ved sykefravær, har det bl.a. resultert i at vi har hatt vakanser i løpet av året når det gjelder saksbehandling og oppfølging av brukere. Sykefraværet skyldes i svært liten grad arbeidssituasjonen, men relaterer seg for det meste til kroniske sykdommer hos noen ansatte.

Ordinære driftsutgifter

Merforbruk her relaterer seg i hovedsak til en reduksjon på kr. 500 000,- i overføringer fra integrerings-tilskuddet som kommunen får. Endringen kom så sent på året at det ikke var mulig å justere aktivitetsnivå tilsvarende. Utgifter til økonomisk sosialhjelp som denne overføringen bl.a. skal dekke går også i henhold til de rettigheter søkerne har i forhold til lovverket.

Boligforvaltning

Dette er et område der NAV har liten mulighet til å justere noe, da det aller meste er bundet opp i forbindelse med avtaler som er inngått mellom kommunen og Verdal Boligselskap AS. Tjenester til enkeltbrukere har også en medvirkning i denne sammenheng. Dette gjennom at virksomhetsområdet hadde til disposisjon ett boligkompleks med 6 leiligheter som kunne leies ut bl.a i forbindelse med akuttbosettinger. Det meste av året kunne bare en av leilighetene brukes på grunn av utfordringsbildet til brukeren som bodde der. De øvrige 5 leilighetene genererte derfor liten inntekt det meste av året

Tiltaksutgifter (KVP)

Kvalifiseringsprogrammet er en rettighet etter lov om sosiale tjenester i NAV. Her er det et mindre-forbruk, da det var færre deltakere i tiltaket enn det ble budsjettet med. KVP kan brukes til brukere som er eller kan bli avhengig av langvarig økonomisk sosialhjelp. Mindreforbruket her kan derfor ses opp mot merforbruk på økonomisk sosialhjelp.

Økonomisk sosialhjelp

I tillegg til boligforvaltningen ligger hovedårsaken til merforbruket her. Mot slutten av 2017 var det en positiv trend med nedgang i utbetalinger av økonomisk sosialhjelp. Budsjettet som ble lagt for 2018 ble derfor i utgangspunktet lagt på samme nivå som 2017. Budsjettet ble redusert med kr. 0,5 mill. ved budsjettrevidering sommeren 2018 da det på starten av året fortsatt var lave utbetalinger på økonomisk sosialhjelp. Fra sommeren og ut året økte antallet søkere og utbetalingene betydelig. Det er forskjellige årsaker til dette, og det er også en trend som mange kommuner står ovenfor.

Aktivitetsplikt

Ifølge lov om sosiale tjenester i NAV har mottakere av økonomisk hjelp under 30 år plikt til å delta i arbeidsrettede aktiviteter. Kommunene er pålagt å tilby aktivitet. Virksomhetsområdet alene har ikke mulighet til å tilby aktivitet til alle. Det har vist seg vanskelig å få til aktivitetstilbud for å oppfylle denne plikten.

Økonomisk rådgivning

Det var en nedgang på nye saker fra 114 i 2017 til 101 i 2018. Dette er ofte krevende saker med mange kreditorer. Bl.a. er det en økning i bruk av kredittkort som medfører en gjeld som folk ikke klarer å håndtere, og som det er krevende å få ryddet opp i. Det har også vært en liten økning i antall personer

som inngår avtale om frivilling forvaltning av egen økonomi. Slike saker er veldig arbeidskrevende spesielt i starten for å få ryddet opp i økonomisk rot.

Andre forhold

En del vakanser i forbindelse med sykemeldinger og en stor økning i søknadsmengden har medført at veiledere har blitt mye bundet opp i forvaltningsoppgaver. Dette har medført at det har blitt mindre tid til oppfølging av brukere mot selvforsørging.

Hjemmetjenesten

Virksomhetsområdet har et samlet merforbruk på ca 4,1 mill kr.

Ansvar		Regnskap 2017	Regnskap 2018	Budsjett 2018	Forbruk i %	Budsjett- avvik 2018
1306	Frisklivssentralen	999	1 255	1 234	102	21
1500	Administrasjon hjemmetjenesten	1 510	1 258	1 494	84	-236
1501	Hjemmetjeneste Øra distrikt	23 535	24 725	23 872	104	853
1502	Hjemmetjeneste Vinne distrikt	21 755	24 956	22 133	113	2 823
1503	Hjemmetjeneste Vuku distrikt	18 198	19 018	18 630	102	388
1504	Saksbeh.kontor helse- og omsorgstj.	5 329	6 113	6 037	101	76
1505	Rehabiliteringstjenesten	8 560	9 052	8 864	102	188
	Hjemmetjenesten	79 886	86 376	82 263	105	4 113

Plan og gjennomføring

Hovedaktiviteten i hjemmetjenesten er å yte praktisk bistand og helsehjelp til innbyggere som har vedtak på slik bistand. I 2018 var planlagt utvikling av hjemmetjenesten:

- hverdagsrehabilitering og hverdagsmestring,
- samarbeid med institusjonstjenesten om koordinerte korttidsopphold,
- i større grad ta i bruk omsorgsboligene på G/H bygget til avlastning,
- digitalisering – ta i bruk mobilprofil.

Økning i brukerbehov har vært utfordrende for hjemmetjenesten. Ved innføring av årsturnus i 2018 er grunnbemanning økt fra 82,5 i 2017 til 86,3 årsverk. Økning i vedtakstimer per mnd har i samme periode økt med 3.124. Antall nye brukere i perioden er 142 fra januar 2017 til desember 2018. Dette er en utvikling i samsvar med prioritert dreining i tjenestetilbudet ved at flere får bistand av hjemmetjenesten i eget hjem. Denne endringen er krevende for ledere og ansatte, og det er behov for tiltak som bidrar til dimensjonering av ressursbruken (økonomi og kompetanse) som er bedre i samsvar med brukerbehovene. Planlagte utviklingstiltak er ikke iverksatt og har ført til avvik, samt at redusert budsjett har utfordret omstillingsbehovet.

Årsak til avvik

- Økt aktivitetsnivå har ikke ført til endret ressursfordeling innad i hjemmetjenesten.
- Redusert budsjetttramme har ikke redusert aktivitetsnivået tilsvarende.
- Samlet har hjemmetjenesten en økning på ca 7 årsverk i 2018.
- Innleie av vikarer og ekstravakter har i løpet av året variert mellom ca 8 -14 månedsverk.

Institusjonstjenesten

Virksomhetsområdet har et samlet merforbruk på ca 1 mill kr.

Ansvar		Regnskap 2017	Regnskap 2018	Budsjett 2018	Forbruk i %	Budsjett- avvik 2018
1530	Administrasjon institusjonstjenesten	6 141	7 168	6 361	113	806
1531	Kjøkken	8 745	8 682	8 888	98	-206
1532	Verdal bo- og helsetun 1. etasje	18 884	20 358	19 565	104	794
1533	Verdal bo- og helsetun 2. etasje	20 423	21 501	21 930	98	-428
1534	Ørmelen bo- og helsetun sykepost	784	0	0	0	0
1535	Ørmelen bo- og helsetun Fredheim	19 181	19 034	19 033	100	0
1536	Legetjenesten	13 696	15 799	15 734	100	64
	Institusjonstjenesten	87 855	92 542	91 511	101	1 030

Plan og gjennomføring

Hovedaktiviteten i institusjonstjenesten er å yte korttids- og langtidsopphold i institusjon til innbyggere som har vedtak på slik bistand. I 2018 var planlagt utvikling av institusjonstjenesten:

- samarbeid med hjemmetjenesten om koordinerte korttidsopphold,
- utvikle tjenestene for flytting i nytt helsebygg.

Prioriteringer

- Overbelegg i institusjon ut fra økte brukerbehov
- Økte stillingsstørrelser for sykepleiere for sikre rekruttering
- Økt innsats og samarbeid med legetjenesten for å sikre rekruttering av fastleger

Administrasjon institusjonstjenesten

Merforbruket for administrasjonen på 0,8 mill. kroner er knyttet til betalingsdøgn på utskrivningsklare pasienter fra sykehuset.

Institusjonstjenesten, Verdal bo- og helsetun 1 og 2 etg og Ørmelen bo- og helsetun Fredheim, har budsjettert med 12 mill. i brukerbetaling mens driftsregnskapet viser en merinntekt på 1 mill. kroner.

Verdal bo- og helsetun

Verdal bo -og helsetun har hatt noen utfordringer med å rekruttere sykepleiere og for å øke tilfanget av søkere har det vært nødvendig å lyse ut 100% stillinger. Så langt det lar seg gjøre hensyntas dette ved ledighet i andre hjemler. Alle sykeavdelingene i institusjonstjenesten har overtallighet fra 1 til 3 årsverk grunnet krav om økte stillinger jf Arbeidsmiljøloven § 14 -4a. og § 14 -9, eller økning av stilling for å få riktig kompetanse. Overtallighet blir planlagt brukt i års turnus som buffer ved fravær som sykdom, ferie og velferdspermisjoner. Flere 100 % stillinger gir mer utfordringer å bemanne turnus på helg.

Verdal bo og helsetun 1 etg har et merforbruk på vikarpostene korrigert for høyere sykelønnsrefusjon enn forventet har avdelingen et merforbruk på 0,6 mill. kr. Det skyldes høyt sykefravær og bruk av overtid. Noe av dette kan relateres til langvarig utbrudd av NORO virus våren 2018, det korrigert for og liten grad utgifter knyttet til dette i dag.

Verdal bo og helsetun 2 etg har et merforbruk på vikarpostene korrigert for høyere sykelønnsrefusjon enn forventet har avdelingen et merforbruk 0,27 mill. kr. Det skyldes høyt langtidsfravær og bruk av overtid grunnet vakante sykepleierstillinger i en periode.

Legetjenesten

I første halvår av 2018 har 2 av fastlegene sagt opp sine fastlegehjemler. Hjemlene har vært utlyst flere ganger uten at det har lyktes kommunen å få en fast lege på plass. Det er inntatt leger midlertidig, både som privat næringsdrivende, gjennom vikarbyrå og vikarlege på fastlønn. Dette er blitt finansiert med merinntekt brukerbetaling og refusjoner fra Helfo, samt at det var budsjettert med en ny fastlegehjemmel som vi ikke greide å rekruttere i 2018.

Legevakt har et merforbruk på 0,4 mill. kr som skyldes ekstraregning, dekning av underskudd 2016, fra Innherred interkommunale legevaktsentral IKS på 0,3 mill. og 0,13 mill. kr skyldes underbudsjettering av kommunens andel i IKS i 2018.

Bo- og dagtilbudstjenesten

Virksomhetsområdet har et samlet mindreforbruk på ca 1,5 mill kr.

Ansvar		Regnskap 2017	Regnskap 2018	Budsjett 2018	Forbruk i %	Budsjett- avvik 2018
1560	Administrasjon bo- og dagtilbud	1 727	-35 210	-30 061	117	-5 150
1561	Brukerstyrt personlig assistanse	3 407	2 428	2 769	88	-340
1562	Avlastningstjeneste barn	4 109	8 676	8 675	100	1
1563	Arken, arbeid og aktivisering	11 281	8 052	7 721	104	332
1564	Hjemmetjenester Lyngård	18 618	16 619	15 501	107	1 118
1565	Avdeling psykisk helse	9 164	17 243	15 805	109	1 438
1566	Bofelleskap Ringvegen	7 054	11 093	10 718	104	375
1567	Bofelleskap Prost Brants veg	5 433	8 009	7 986	100	23
1568	Bofellesskap Veslefrikk	7 212	12 359	12 478	99	-119
1569	Bofelleskap Vinkelen	6 304	8 784	9 193	96	-409
1570	Avdeling Rus	9 469	10 147	10 475	97	-328
1571	Reinsholm Vest	0	17 360	15 812	110	1 547
	Bo- og dagtilbudstjenesten	83 777	85 559	87 072	98	-1 512

Bo- og dagtilbudstjenesten har et samlet mindreforbruk på 1,5 mill i forhold til tildelt ramme for 2018. Dette har nær sammenheng med merrefusjon knyttet til særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester i kommunen.

Plan og gjennomføring

Hovedaktiviteten i bo- og dagtilbudstjenesten er å yte praktisk bistand og helsehjelp i bofellesskap og kommunale boliger til innbyggere som har vedtak på slik bistand. I 2018 var planlagt utvikling av bo- og dagtilbudstjenesten:

- Videreutvikling av dagtilbudene
- Arbeidsprosessforbedringer
- Gruppebaserte tilbud
- Omdanning av boligmassen kommunale boliger
- Boligpolitisk plan
- Velferdsteknologi – pilotering digitalt tilsyn

Prioriteringer

- Etablering, drift og opphør av institusjonstiltak
- Utvikling av bofellesskap
- Utvikling av dagtilbud
- Utvikling av gruppebaserte tilbud
- Overføring av oppgaver til hjemmetjenesten medisinutdeling

Tjenestemengde og -utvikling er i stor grad knyttet til summen av innbyggernes / brukernes behov gitt etter søknad og enkeltvedtak i henhold til Lov om helse og omsorgstjenester. Aktivitet i de fleste avdelingene i Bo- og dagtilbudstjenesten er nært knyttet opp mot ressurskrevende tjenester. Andre utviklingstrender:

- Utviklingen med økt søknad/henvisning til psykisk helsetjeneste fortsetter. 320 søknader i 2018 (180 i 2015, 217 i 2016, 303 i 2017).
- 40 nye henvisninger i rustjenesten i 2018. Dette er en stor økning sammenlignet med tidligere år (24 i 2017).

Inntektsendringer i 2018:

-Over år har NAV støttet avdeling Arken med-tilskuddsmidler knyttet til arbeidsutprøving og opplæring av deltakere fra NAV, men pga at Arken ikke har status som godkjent tiltaksbedrift i NAV er tilskuddet borte i siste halvår.

-Rusavdelingen har i 2018 budsjettert med 0,3 mill kr i refusjon fra Helse Nord- Trøndelag om dekning av utgifter i forbindelse med LAR medisintil levering til LAR-pasienter (Legemiddelassistert rehabilitering). Utbetaling er avtalt til 2 ganger pr. år. Det er regnskapsført kr 126.000 i 2018. Forventer å få andre utbetaling for 2018 i løpet av første halvår 2019.

-Rusavdelingen har et negativt avvik på kr 170 000 knyttet til planlagt tilskudd fra Husbanken i 2018. Fram til 2018 ble tilskudd til boligsosialt arbeid tildelt gjennom søknad. Dette er fra 2018 lagt inn i rammetilskuddet til Verdal kommune.

-Rusavdelingen hadde budsjettert med tilskudd knyttet til styrkning av miljøteam kr 300.000 gjennom opptrappingsplan rus. Det er regnskapsført kr 220.000 i tilskudd, en inntektsreduksjon på kr 80.000.

Lønnsavvik

Bo- og dagtilbudstjenesten hadde i 2018 store budsjettavvik knyttet til regnskapsførte lønnsutgifter i avdelingene Hjemmetjenesten Lysgård, Hjemmetjenesten Reinsholm Vest, Bofellesskapet Ringveien Nord, Botiltak psykisk helse. Dette er i stor grad aktivitetsstyrt, men noe kan også skyldes splitting av avdeling Lysgård i andre halvdel av 2017 som ikke var godt nok avstemt ved budsjettering for 2018.

Enheten har brukt 0,94 mill kr mer enn planlagt på ekstrahjelp. 0,65 mill kr av dette er knyttet til økte brukerbehov i to bofellesskap. I tillegg viser regnskapet et merforbruk på overtid på 0,68 mill kr. Overtidskostnadene har nær sammenheng med sykefravær og brukerbehov som fordrer spesiell kompetanse.

Rusavdelingen har mindreforbruk pga at en 100% stilling ble holdt vakant fra april 2018.

Samlet har Bo- og dagtilbudstjenesten hatt en økning på 4.7 mill kr lønnsutgifter i 2018 sammenlignet med driftsåret 2017.

Aktivitet i de fleste avdelingene i Bo- og dagtilbudstjenesten er nært knyttet opp mot ressurskrevende tjenester. Når brukerbehov økes vil også refusjon ressurskrevende tjenester øke. Beregning av kostnader knyttet til ressurskrevende tjenester har økt fra 67,6 mill i 2017 til 78,7 mill i 2018, noe som utgjør en økning i refusjon på i overkant av 6,5 mill. I denne økningen ligger også effekten av endret praksis for anordning av variabel lønn, som gav økt refusjonsgrunnlag. For å avstemme de økte brukerbehovene og tilhørende økt refusjon burde det i desember 2018 vært gjort en budsjettendring knyttet til økt aktivitet og dermed økt planlagt refusjon fra staten. Bo- og dagtilbudstjenesten ville fortsatt hatt et mindreforbruk på kr 1 512, men fordelt på en annen måte.

Økte lønnsutgifter er nært knyttet til brukerbehov. Samtidig må enheten bli enda bedre på effektiv ressursutnyttelse og tiltak som kan redusere bruk av overtid.

Virksomhetsområdet har i 2018 hatt en rekrutteringsstrategi på å tilby nye vernepleiere ansettes fast 100% stilling. Dette har hatt noe påvirkning på årsverk og fastlønn i tilfeller der de i deler av stillingen har ligget overtallig og dekt opp på fravær.

Endringer i organisering fra 2017 til 2018:

- Avdeling Lysgård ble på grunn av sin størrelse kombinert med økte brukerbehov knyttet til boligbygging på Reinsholm Vest vedtatt delt i to avdelinger. Dette ble iverksatt andre halvdel av 2017 og fikk helårsdrift fra 2018.
- Brukerstyrt personlig assistanse (BPA) og støttekontakttjenestene ble samorganisert med avlastningstjenestene til barn fra februar 2018. Dette som en følge av omdisponering av ledige stillingsressurser.
- Reinsholm bofellesskap ble fra februar -18 oppdelt i en institusjonsdel og en omsorgsboligdel knyttet til konkrete brukerbehov. Dette medførte samtidig bruk av økte lønnsmidler knyttet til både fast lønn og vikarlønn.
- Elvebredden aktivitetstilbud er fra 01.01.19 flyttet til Frisklivssentralen i virksomhetsområdet hjemmetjenesten.
- Prosess med etablering av felles forvaltningskontor for helse og omsorgstjenester har pågått i hele 2018. Hele enhetens saksbehandling og saksbehandlingsressurser samordnes i felles saksbehandlingskontor fra 01.02.19

Teknisk drift

Virksomhetsområdet har et samlet merforbruk på ca 1,6 mill kr.

Ansvar		Regnskap 2017	Regnskap 2018	Budsjett 2018	Forbruk i %	Budsjett- avvik 2018
1410	Virksomhetsleder Teknisk drift	26 558	28 152	26 173	108	1 979
1413	Kommunale veger m.v.	9 269	9 230	10 383	89	-1 152
	<i>Ordinær drift</i>	<i>35 828</i>	<i>37 382</i>	<i>36 556</i>	<i>102</i>	<i>827</i>
1411	Vannverk	0	-277	-117	238	-161
1412	Avløp	0	583	-321	-182	904
	<i>Selvkostområder</i>	<i>0</i>	<i>306</i>	<i>-438</i>	<i>-70</i>	<i>743</i>
	Teknisk drift	35 828	37 688	36 118	104	1 570

Teknisk drift har stort sett utført driftstjenester i henhold til planlagt omfang og kvalitet. Lønnsutgifter er under budsjettert nivå. Dette skyldes i hovedsak mye vakanser i 2018.

Innenfor vegsektoren har forbruket vært på et lavt nivå selv om vinteren har vært kald, men kanskje ikke så snørik. Sommervedlikehold er nesten ikke utført på grunn av ønsket om å spare penger. Dette har medført et mindreforbruk på veg/park på ca. 1,2 mill. kroner.

Innenfor kommunale bygg er det knappe rammer til drift og vedlikehold. Vedlikeholdet er prøvd tilpasset de økonomiske rammer som er gitt. Ved årsslutt har vi et merforbruk på like i underkant av 2,0 mill. kroner. Dette på tross av at vi har lagt oss på et svært restriktivt nivå vedrørende igangsetting av vedlikeholdsoppgaver på kommunale bygg. Spesielt ser vi at energikostnadene er betraktelig høyere i 2018 enn i 2017. Dette skyldes et høyere strømforbruk på grunn av en kald vinter samt at spottprisen på strøm har vært forholdsvis høy og at nettleien på elektrisk kraft hatt en betydelig økning.

Drift av kommunens vann og avløpsanlegg har fungert uten de store overraskelser. For øvrig kan følgende kommentarer knyttes til selvkostområdene vann og avløp:

- Rentenivå er fortsatt lavt.
- Forbruk innenfor vann og avløp er omtrent på budsjettert nivå.
- Inntektene ser ut til å ligge litt under budsjettert nivå både for vann og avløp. Dette skyldes at flere abonnenter har montert vannmålere.
- Bundne driftsfond både på vann og avløp er oppbrukt.

4.8.4 § 27 samarbeidene

Innherred kommunesamarbeid, Regnskap, Innfordring og Lønn (IKRIL)

Virksomhetsområdet er lokalisert på Verdal og har et samlet mindreforbruk på ca 1,3 mill kr i regnskapet til Verdal kommune.

Ansvar		Regnskap 2017	Regnskap 2018	Budsjett 2018	Forbruk i %	Budsjett- avvik 2018
1700	IK, regnskap, innfordring og lønn	5	3 208	4 480	72	-1 272
	IK, Regnskap, innfordring og lønn	5	3 208	4 480	72	-1 272

Kommunesamarbeidet IKRIL har i sitt første driftsår etter oppløsning av samkommunen avsluttet med et mindreforbruk mot budsjett på 1,27 mill, korrigert for Levanger kommunes andel. Enheten har hatt vakanse over 7 måneder som har gitt lavere lønnsutgifter på 0,59 mill, langtidssykefravær har vært på 6,2% og refundert sykelønn ligger 0,5 mill over budsjett. Bedrede innkrevingsløsninger, økte gebyrinntekter og salg av regnskapstjenester har gitt en samlet mindreforbruk mot budsjett på 0,98 mill. IKT kostnader har derimot økt med i underkant av 0,5 mill mot budsjett.

Innherred kommunesamarbeid, Geodata og oppmåling

Virksomhetsområdet er lokalisert på Verdal og har et samlet merforbruk på 0,48 mill kr i regnskapet til Verdal kommune.

Ansvar		Regnskap 2017	Regnskap 2018	Budsjett 2018	Forbruk i %	Budsjett- avvik 2018
1710	IK, geodata og oppmåling	7	561	82	686	479
	IK, Geodata og oppmåling	7	561	82	686	479

Enheten ble ved opprettelse underbudsjettert med ca et årsverk. Årets drift har redusert lønnsavviket på 0,8 mill til 0,48 mill ved at det er tatt inn mer inntekter enn budsjettert. Enhetens samlede gebyrinntekter og salg av meglerpakke endte på 3,87 mill, dette er 0,58 mill over budsjett.

Innherred kommunesamarbeid: Kemner, innkjøp og kommuneadvokat

Kommunesamarbeidet har et merforbruk (underskudd) på 0,75 mill kr i regnskapet til Verdal kommune. Samarbeidet er lokalisert i Levanger og Levanger har utarbeidet årsberetning for samarbeidet. Årsberetningen legges som vedlegg i kap 7.3.

Innherred kommunesamarbeid: Brann og Redning

Kommunesamarbeidet har et mindreforbruk (overskudd) på 0,55 mill kr i regnskapet til Verdal kommune. Samarbeidet er lokalisert i Levanger og Levanger har utarbeidet årsberetning for samarbeidet. Årsberetningen legges som vedlegg i kap 7.4.

4.9 Investeringsprosjekter – Regnskapsskjema 2A og 2B

4.9.1 Regnskapsskjema Investeringer – Skjema 2A og 2B

Beløp i 1000

Beløp i 1000

		Regnskapsskjema 2 A - investering		
Kapittel- henvisning		Regnskap 2018	Regulert budsjett	Regnskap 2017
Investeringer i anleggsmidler	4.9.2	131 980	148 125	135 474
Utlån og forskutteringer		41 814	35 700	41 390
Kjøp av aksjer og andeler	3	69 032	3 000	2 783
Avdrag på lån		17 251	-	15 470
Dekning av tidligere års udekket		-	-	-
Avsetninger		9 681	-	14 010
Årets finansierungsbehov		269 758	186 825	209 127
Finansiert slik:				
Bruk av lånemidler	4.6 / 4.9.4	140 550	161 520	146 422
Inntekter fra salg av anleggsmidler	4.9.3	6 709	-	4 124
Tilskudd til investeringer	3	66 000	-	-
Kompensasjon for merverdiavgift		16 324	22 305	12 345
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner		27 053	-	34 736
Andre inntekter		16	-	18
Sum ekstern finansiering		256 652	183 825	197 645
Overført fra driftsregnskapet		-	-	100
Bruk av tidligere års udisponert		-	-	-
Bruk av avsetninger		13 107	3 000	11 382
Sum finansiering		269 758	186 825	209 127
Udekket/udisponert		-	-	-

Beløp i 1000

Kapittel- henvisning	Regnskapsskjema 2 B		
	Regnskap 2018	Regulert budsjett	Regnskap 2017
Administrasjon	2 194	6 900	10 203
Administrasjonslokaler	34	6 500	-
Administrasjonslokaler	6 597	-	3 430
PREMIEFOND	-26	-	-
Diverse fellesutgifter	663	-	-
Interne serviceenheter	3	-	25
Førskole	115	-	-
Grunnskole	6	3 000	608
Førskolelokaler og skyss	25 690	25 750	6 417
Skolelokaler	4 275	9 600	13 149
Helse og omsorgstjenester i institusjon	221	7 500	149
Helse og omsorgstjenester til hjemmeboende	110	-	-
Institusjonslokaler	9 421	6 625	8 869
Kommunalt disponerte boliger	-	200	-
Omsorgsboliger	2 824	-	287
Utbyggingsområder for boliger	1 782	2 500	7 327
Kommunale veger	25 913	28 300	22 335
Gatelys	162	-	350
Rekreasjon i tettsted	2 354	6 500	4 235
Feiervesen	-	-	-
Beredskap Verdal	505	3 350	152
Produksjon av vann	753	-	58
Distribusjon av vann	19 587	15 400	18 847
Drift/vedlikehold av avløpsnett	21 732	17 000	25 035
Bibliotek	-	500	-
Bokbuss	-	-	300
Andre idrettsformål	4 533	3 300	2 186
Kommunale idrettsbygg og idrettsanlegg	385	3 500	374
Kommunale kulturbygg	386	200	9 638
Gravplasser og krematorier	1 763	1 500	1 500
	-	-	-
TOTALT	131 980	148 125	135 474

4.9.2 Oversikt investeringsprosjekter

Tabellen under viser større investeringsprosjekter i 2018 og 2017. Tall i kroner.

	Regnskap	Regulert budsjett	Opprinnelig budsjett	Regnskap to siste år	
Investeringer fordelt på formål	2018	2018	2018	2017	Sum 2017 og 2018
IKT satsing	5 510 800	13 700 000	13 700 000	8 854 918	14 365 718
IKT-utstyr kommuneorganisasjonen	911	4 700 000	4 700 000	4 533 733	4 534 644
IKT-utstyr skoler og barnehager	2 093 897	3 000 000	3 000 000	4 143 018	6 236 915
IKT utstyr og Velferdsteknologi, helse	3 415 992	6 000 000	6 000 000	178 167	3 594 159
Rådhus/ Herredshus renovering	7 092 248	6 500 000	6 500 000	3 480 635	10 572 883
Skoler	4 318 846	12 600 000	47 600 000	13 960 941	18 279 787
Ørmelen skole	4 287	-	-	7 759 038	7 763 325
Vinne skole	2 081 773	5 000 000	40 000 000	499 147	2 580 920
Stiklestad skole	1 228 686	2 000 000	2 000 000	1 031 421	2 260 107
Garnes skole	715 336	2 600 000	2 600 000	1 043 674	1 759 010
Uteområdet Vuku skole	288 764	3 000 000	3 000 000	244 413	533 177
Oppgradering kommunale bygg, skole- MNRT	-	-	-	3 383 248	3 383 248
Barnehager	25 680 880	25 750 000	23 000 000	6 367 197	32 048 077
Vuku barnehage, nybygg	24 675 955	24 750 000	22 000 000	5 243 835	29 919 790
Barnehage nybygg/utbedring	1 004 925	1 000 000	1 000 000	1 123 362	2 128 287
Ungdomsarbeid Ungdommens hus)	143 864	200 000	-	324 219	468 083
Helse og omsorg	9 002 527	8 325 000	6 500 000	9 133 401	18 135 928
Brannsikring/nødstrøm Verdal bo- og helsetun	1 545 959	2 625 000	1 000 000	328 525	1 874 484
Helsebygg	5 772 891	5 000 000	5 000 000	1 830 859	7 603 750
Oppgradering avlastningsbolig	1 436 013	200 000	-	6 113 228	7 549 241
Oppgradering kommunale bygg, helse	247 664	500 000	500 000	860 789	1 108 453
Kultur og rekreasjon	9 156 805	10 800 000	9 800 000	19 009 355	28 166 160
N-T teater	2 156 409	1 000 000	-	12 413 793	14 570 202
Vinne aktivitetspark	4 203 219	3 500 000	3 500 000	2 144 515	6 347 734
Moparken	2 204 539	5 000 000	5 000 000	3 907 602	6 112 141
Park/aktivitetsanlegg	592 638	800 000	800 000	543 445	1 136 083
Oppgradering kommunale bygg, bibliotek	-	500 000	500 000	-	-
Kommunal infrastruktur og samferdsel	28 798 118	37 850 000	36 200 000	30 660 104	59 458 222
Boligfelt	1 622 147	2 500 000	500 000	7 326 765	8 948 912
Kommunale veger	22 749 690	23 000 000	23 000 000	8 321 526	31 071 216
Gang og sykkelveier	795 884	5 000 000	5 000 000	11 127 222	11 923 106
Kjøretøy/maskiner	1 625 607	2 500 000	2 850 000	2 233 037	3 858 644
Brannstasjon/utstyr	504 790	3 350 000	3 350 000	151 554	656 344
Kirker og kirkegårder	1 500 000	1 500 000	1 500 000	1 500 000	3 000 000
Selvkostområder	42 072 686	32 400 000	31 000 000	43 683 202	85 755 888
Vannforsyning	20 340 462	15 400 000	12 000 000	18 783 541	39 124 003
Avløp	21 732 224	17 000 000	19 000 000	24 899 661	46 631 885
Øvrige mindre prosjekter	203 596	-	-	-	203 596
Summer (tilsvarende skjema 2B)	131 980 370	148 125 000	174 300 000	135 473 972	267 454 342

Avvik mellom budsjett og regnskap kan både skyldes reelt avvik som er mer/mindreinvestering eller at prosjekter er forsinket eller framskyndet. Ubrukte investeringsrammer har medført lavere låneopptak enn budsjettet.

- **IKT:** Digitalisering er et satsingsområde for kommunen. Avviket mellom budsjett og regnskap på ca 8 mill i ubrukt investeringsramme kan skyldes at det ikke har vært tilstrekkelig mange investeringsprosjekter som har vært modne for anskaffelser i 2018. Det kan også skyldes at budsjettet har overvurdert hvor stor del av digitaliseringsutgiftene som kan klassifiseres som investeringer og i neste omgang lånefinansieres. Det må vurderes om ubrukt investeringsramme for 2018 skal rebudsjetteres et senere år når det foreligger prosjekter som er modne for anskaffelse.
- **Rådhus/herredshus renovering:** Det pågår et arbeid med renovering av deler av rådhuset. Renoveringen skal gi en fortetting av antall arbeidsplasser på det tilgjengelige arealet. Det er gitt årlige bevilgninger slik at investeringen må ses over flere år. Budsjettavviket i 2018 på ca 0,6 mill kr skyldes i hovedsak at det er valgt å flytte en del av investeringen fram i tid. Det er for tidlig å si om det vil bli en overskridelse av den totale investeringsplanen for prosjektet.
- **Skoler:** Investeringsbudsjettet for skolene ble redusert som følge av at arbeidet med ny Vinne skole er forsinket. Etter dette gjenstår en del mindre prosjekter. Det er stort sett brukt mindre enn budsjettet. Ubrukt investeringsramme på ca 1,8 mill kr for Garnes skole vurderes rebudsjettert i 2019.
- **Barnehager:** Det er marginale avvik til budsjett.
- **Helse og omsorg:** Det er brukt mer enn budsjett på helsebygg og oppgradering av helsebolig. Det er en ubrukt investeringsramme på ca 1,1 mill kr for brannsikring /nødstrøm på Verdal bo- og helsetun. Dette vurderes rebudsjettert i 2019 med 1 mill kr.
- **Kultur og rekreasjon:** Investeringer på bygg N-T teater er ca 1,15 mill kr over budsjett, og Vinne aktivitetspark er ca 0,7 mill kr over budsjett.
- **Kommunal infrastruktur og samferdsel:** Det er ubrukt investeringsramme for flere prosjekter. Dette skyldes forsinkelser. Deler av ubrukte beløp vurderes derfor rebudsjettert i 2019.
- **Selvkostområder:** Det er relativt store avvik over budsjetterte beløp. Avvikene kan blant annet tilskrives at prosjekter utvides underveis. Merinvesteringer vil i neste omgang medføre høyere gebyrer for innbyggerne, men også en bedre leveringssikkerhet som følge av høyere utskiftingstakt på anlegget.

4.9.3 Investeringsinntekter

Investeringsinntekter fremgår av økonomisk oversikt investering, jfr kapittel 4.2.2. Investeringsinntekter er inntekter som ikke er relatert til kommunens drift, for eksempel salg av kommunal eiendom, tilskudd osv. Tomtesalg varierer typisk fra år til år, og er i 2018 ikke budsjettert. Det er likevel i løpet av året solgt til sammen 9 boligtomter i Leinsmoen, og bl.a et større tomteareal på Tinden vest. I tillegg er tidligere Volden skole solgt til Helgådal Montessori.

I tillegg har kommunen mottatt til sammen 6,8 millioner i ulike tilskudd som heller ikke er budsjettert. Dette dreier seg om en drøy million i tippemidler til tursti og sandvolleyballbane i Vinne aktivitetspark, 1,5 million i bidrag fra Værdalsbruket til bygging av ny Holmen bru, til sammen 0,7 millioner i tilskudd til utsmykning av Turnéteateret fra hhv KORO og Fylkeskommunen, 3,4 millioner fra Husbanken i forbindelse med utvidelse av avlastningsboligen Ringvegen Nord, og ikke minst kr 32 000 i gave til Moparken fra Fishølet Turnforening. Rådmannen takker og bukker, og lover å bruke pengene godt!

Andre overføringer på 66 millioner gjelder gaveoverføring av NTE-aksjer som er nærmere omtalt i kapittel 3 og 4.4.1.

4.9.4 Låneopptak og bruk av lån

For totale investeringer i anleggsmidler viser regnskapsskjema 2B at det er budsjettert med 148,1 mill kr i investeringer. Regnskapet viser at de totale investeringer i anleggsmidler tilslutt beløper seg til 132 mill kr. Noe lavere investeringsaktivitet enn planlagt, kombinert med ikke-budsjetterte investeringsinntekter som tomtosalg og tilskudd, medfører også lavere bruk av lånemidler; 140,6 mill mot budsjetterte 161,5. Lavere investeringsutgifter gir naturlig nok også noe lavere kompensasjon av merverdiavgift enn budsjettert.

5 ARBEIDSGIVERANSVARET

5.1 Status og planer for internkontroll og kvalitet på arbeidsgiverområdet

Kommunen arbeider år for år med å forbedre kvaliteten på HMS- og IA- arbeidet, herunder har vi fått på plass et godt fungerende årshjul for arbeidet i arbeidsmiljøutvalget. Fokuset på godt HMS- arbeid er økende rundt omkring i de ulike delene av organisasjonen, noe som skyldes både god ledelse og et godt verneapparat og tillitsvalgtapparat. Partssamarbeidet kan videreutvikles ytterligere, og det er noe kommunen arbeider kontinuerlig med. Partssamarbeid har vi i arbeidsmiljøutvalget (administrasjon og ansattes representanter) og i administrasjonsutvalget (formannskapsmedlemmer, administrasjonen og ansatte) og ute på den enkelte arbeidsplass. Vi skal profesjonalisere dette arbeidet ved å dyktiggjøre både ledere og tillitsvalgtapparat/ verneapparat, og vi vil fremme en revidert arbeidsgiverpolitikk for politisk behandling ved årsskiftet 2019/ 2020.

Sykefraværet (se tabell 1 og 2, kap. 5) er noe under nivået med kommuner vi sammenligner oss med, men vi ønsker å arbeide aktivt med dette for å skape arbeidsplasser der ansatte mestrer arbeidet i større grad. Det handler om å være en god arbeidsgiver med gode strategier for å rekruttere, utvikle og beholde, det handler om god ledelse og det handler om godt partssamarbeid. Lykkes vi i å skape mer helsefremmende arbeidsplasser og et høyere nærvær vil dette frigjøre mye ressurser til tjeneste-produksjon (se tabell 4, kap. 5), samtidig som vi blir en bedre arbeidsgiver og oppnår et godt omdømme blant potensielle arbeidssøkere.

Sykefraværet utgjør en stor kostnad for oss og det utgjør også en stor "kostnad" for den enkelte ansatte, og det vil være naturlig å se om vi bør skyve noe eget pengebruk over til forebygging, dette også fordi Nav gjennom den nye IA- avtalen har tatt bort forebyggings- og tilretteleggingstilskuddet.

Sykefraværet er jevnt synkende i perioden fra 2009-2018. Et lavt sykefravær er avgjørende for effektiv produksjon av gode tjenester, utvikling av et godt arbeidsmiljø og en sunn kommuneøkonomi. Selv marginale forbedringer vil utgjøre en stor forskjell. Utfordringene følges opp i arbeidet med ny arbeidsgiverpolitikk i 2019.

Det er gjennomført tilsyn fra arbeidstilsynet i en virksomhet i sektor velferd, herunder bo- og dag-tilbudet. Det er i tillegg gjennomført internrevisjon av virksomhetsområdet skole/ SFO, for å se på kvaliteten på internkontrollen. Internrevisjonen ble gjennomført av kontrollutvalget sammen med revisjonen.

Både tilsyn og internrevisjon viser at vi har forbedringspotensial på ulike områder. Funn fra både interne og eksterne revisjoner, samt revisjonsrapporten fra 2016 på arbeidsgiverområdet blir med som kunnskapsgrunnlag i vårt pågående arbeid på gjennomgang av arbeidsgiverpolitikken på HMS- og IA-området. Dette arbeidet skal være gjennomført innen utløpet av 2019.

5.2 Årsverk

5.2.1 Utviklingen i ressursbruk- årsverk

Virksomhetsområder	Pr. 31.12.15	Pr. 31.12.16	Pr 31.12.17	Pr 01.12.18	Endring 17/18
Rådmannen	11	12	11	26,2	15,2
Landbruk-, miljø- og arealforv.				11,6	11,6
Kulturtjenesten	14	14	16	13	-3
Oppvekst felles	12	13	14	17	3
Skole/SFO	290	299	306	303	-3
Barnehage	102	104	121	135	14
Ressurscenter oppvekst	64	49	44	45	1
NAV	17	12	14	17	3
Teknisk drift	45	49	49	51	2
Hjemmetjenesten	107	107	107	113	6
Institusjonstjenesten	122	107	104	107	3
Bo- og dagtilbudstjenesten	131	141	142	144	2
Integrering og mangfold	0	17	23	23	0
Sum årsverk totalt	915	924	951	1005,8	54,8

Hjemmelsoversikten favner mange stillingstyper. I tillegg er det slik at på telletidspunktene så blir f.eks både en sykemeldt ansatt og ansatt som er ute i permisjon, regnet med. Dette betyr at både vikaren og den faste ansatte kan telles med samtidig. De reelle årsverkene i produksjon kan dermed være lavere enn de rapporterte tallene. Det er vanskelig å få til en sammenligning her, men noe sammenheng har det.

Oppvekst må ses samlet i tabell over, da det har vært flytting av årsverk fra skole til oppvekst felles. Også flytting av ungdommens hus fra kulturtjenesten til oppvekst. Økningen hos rådmannen skyldes oppløsningen av samkommunen og flyttingen av årsverk på bl.a. økonomi, personal og HMS, og arkiv. Økningen på området barnehage skyldes innføring av bemanningsnormen og krav til pedagogtettethet. I tillegg har kommunen etablert egen avdeling for landbruk-, miljø- og arealforvaltning etter avviklingen av samkommunen. Ansatte i § 27- samarbeidene Geodata/ oppmåling (5,72 årsverk) samt regnskap, innfordring og lønn (15,8 årsverk) er også ansatt i Verdal kommune, men er ikke tatt med i tabellen.

Vi har ikke greid å ta ut potensialet i våre verktøy til å ha tilstrekkelig oversikt over utviklingen i årsverk, men arbeider nå aktivt sammen med vårt interkommunale selskap på lønn og innkreving for å få bedre data ut fra vårt lønns- og personalsystem. Tabellen over er det beste anslaget vi kan gi for utviklingen i 2018.

5.3 Sykefravær

5.3.1 Status sykefraværsutvikling

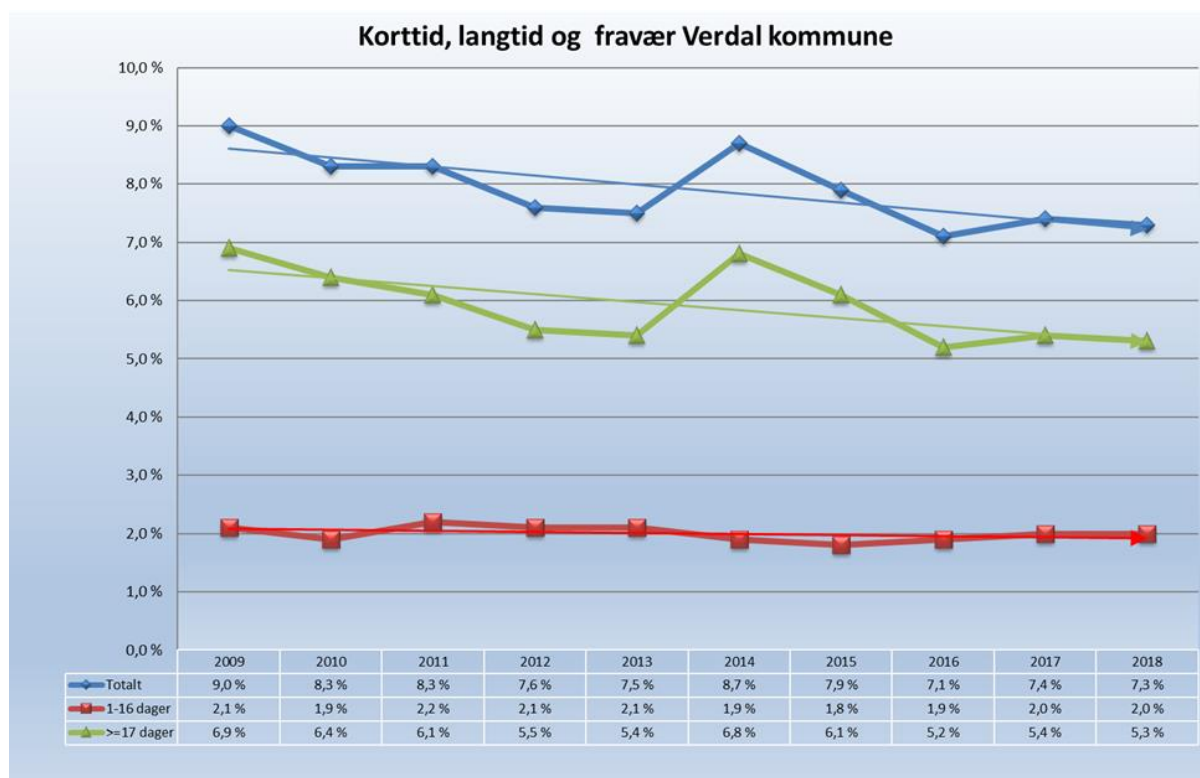
Tabellen nedenfor viser utviklingen i sykefravær for hvert virksomhetsområde fra 2017 til 2018.

Sykefravær pr. enhet	2017			2018			Endring totalt fravær
	Totalt dager	1-16 dager	>= 17 dager	Totalt dager	1-16 dager	>= 17 dager	
Rådmannen	4,0 %	1,0 %	2,9 %	1,0 %	0,5 %	0,5 %	-2,9 %
Oppvekst	6,8 %	1,8 %	5,0 %	6,8 %	2,0 %	4,9 %	0,0 %
Oppvekst felles	8,2 %	2,4 %	5,8 %	8,9 %	1,5 %	7,3 %	0,7 %
Virksomhetsområde skole/sfo	6,3 %	1,6 %	4,7 %	6,3 %	2,0 %	4,3 %	0,0 %
Virksomhetsområde barnehager	8,1 %	1,9 %	6,2 %	8,1 %	1,9 %	6,2 %	0,0 %
Ressurssenter Oppvekst	6,9 %	2,5 %	4,5 %	6,5 %	2,4 %	4,1 %	-0,4 %
Velferd	8,8 %	2,5 %	6,3 %	8,8 %	2,0 %	6,7 %	0,0 %
Hjemmetjenesten	8,4 %	2,4 %	6,0 %	6,8 %	2,0 %	4,8 %	-1,6 %
Institusjonstjenesten	9,2 %	2,3 %	6,9 %	10,4 %	2,1 %	8,3 %	1,2 %
Bo og dagtilbudstjenesten	9,1 %	2,9 %	6,2 %	8,8 %	2,1 %	6,8 %	-0,3 %
NAV	5,5 %	0,5 %	5,0 %	9,8 %	0,9 %	8,9 %	4,3 %
Samfunnsutvikling	4,9 %	1,3 %	3,6 %	4,6 %	1,3 %	3,3 %	-0,3 %
Kultur	2,4 %	1,0 %	1,3 %	1,3 %	0,9 %	0,4 %	-1,0 %
Teknisk drift	5,5 %	1,1 %	4,4 %	5,0 %	1,1 %	3,9 %	-0,5 %
Integrering og mangfold	5,4 %	2,1 %	3,3 %	5,6 %	1,9 %	3,7 %	0,2 %
Landbruk, miljø og arealforvaltning							0,0 %
Stab, utvikling og virksomhetsstøtte				2,1 %	1,0 %	1,1 %	2,1 %
Innherred kommunesamarbeid, regnskap, in				4,1 %	1,0 %	3,0 %	4,1 %
Innherred kommunesamarbeid, geodata og o				2,1 %	1,0 %	1,1 %	2,1 %
Verdal kommune	7,4 %	2,0 %	5,4 %	7,3 %	2,0 %	5,3 %	-0,1 %

Tabell 1, kap 4

Det totale fraværet i Verdal har gått nedover de siste årene. Fra 9,0 % i 2009 og til 7,3 % i 2018. Langtidsfraværet de siste 3 årene har vært ganske stabilt på litt over 5 prosent.

En økning bruken av egenmeldingsdager når en er syk, i stedet for å presse seg for lenge i arbeid, kan over tid gi en nedgang i langtidsfraværet. Sykefraværet i kommunen varierer mellom de ulike sektorer. Sykefraværet er høyere innen fysiske yrker, som helse- og omsorgssektoren og i barnehagene enn i administrasjon og teknisk sektor. Sykefraværet er historisk høyere for kvinner, enn for menn. Dette skyldes bl.a. at det er flest kvinner som arbeider innenfor de over nevnte fysiske yrkene.

Tabell 2, kap 4

Selv om vi har et stabilt fravær som tenderer nedover, så har vi utfordringer ved enkelte enheter i kommunen. Vi velger å ikke presentere tall for enkeltavdelinger/ enheter, men velger å se virksomheten under ett i årsberetningen.

Sykefravær utgjør en stor kostnad for kommunen. NAV refunderer lønn og arbeidsgiveravgift, men kommunen får bl.a. ikke dekket utgifter ved tjenestepensjon, feriepenger og lønn over 6 ganger grunnbeløpet i Folketrygden. Kommunens egenandeler ved fravær er derfor høye. I tillegg kommer et effektivitetstap på tid medgått til innleie, opplæring av vikar og kompetansetap m.m., som er vanskelig å regne i kroner, men som påvirker kvaliteten både på tjenester og arbeidsmiljø.

Det er hentet ut en oversikt over tapte dagsverk ved sykefravær fra kommunens lønns- og personalsystem. Disse reelle tallene er lagt inn i et tabellverktøy som er utviklet av Arbeidslivssenteret. Det er i tillegg lagt til 10 % påslag for tid til innleie og opplæring. Arbeidslivssenterets modell viser at kommunens fraværstall gir en samlet utgift på i overkant av 25 millioner kroner for 2018.

Hvis kommunens fravær reduseres med 20 % prosent (fra 7,3 til 5,8 prosentpoeng), vil det altså bety en besparelse på ca. 5 millioner som kan omdisponeres til andre gode formål.

5.3.2 Status uføreandel i bemanningen

Kommuner og bedrifter

Dato	Gj.snitts- alder	Gj.snitt pensjons- grunnlag pr aktiv	Gj.snitt pensjons- grunnlag pr årsverk	Gj.snitt aktuell deltid	Uføreandel	Uføreandel per årsverk	Kvinneandel	Aktive
31.12.2014	42,61	273 299	389 277	66,85%	14,39%	10,50%	83,95%	1 103
31.12.2015	42,66	273 201	397 773	64,89%	12,95%	9,15%	82,94%	1 102
31.12.2016	42,62	282 271	408 023	65,16%	11,35%	9,53%	82,38%	1 107
31.12.2017	42,54	297 491	419 031	66,91%	10,05%	8,31%	81,68%	1 130
31.12.2018	42,45	312 405	430 004	68,27%	9,04%	7,08%	81,18%	1 233

Sykepleiere

Dato	Gj.snitts- alder	Gj.snitt pensjons- grunnlag pr aktiv	Gj.snitt pensjons- grunnlag pr årsverk	Gj.snitt aktuell deltid	Uføreandel	Uføreandel per årsverk	Kvinneandel	Aktive
31.12.2014	44,24	372 439	468 239	77,24%	12,57%	7,42%	95,73%	164
31.12.2015	45,03	373 451	481 785	74,98%	15,79%	9,94%	96,25%	160
31.12.2016	45,30	370 369	490 766	72,82%	16,57%	10,01%	96,23%	159
31.12.2017	45,70	403 899	507 945	77,17%	17,39%	11,01%	95,89%	146
31.12.2018	45,18	411 327	514 692	77,83%	17,79%	10,50%	96,62%	148

Tabell 3, kap 4

Tabell kommuner og bedrifter som gir vår kommunes tall for alle ansatte unntatt sykepleierne, viser at vi har hatt en jevn nedgang i uføreandelen pr årsverk. Det er også en liten nedgang for sykepleierne, selv om vi fremdeles ligger noe høyt i uføreandelen for denne gruppen.

Kommuner og bedrifter

	Gj.snitts- alder	Gj.snitt pensjons- grunnlag pr aktiv	Gj.snitt pensjons- grunnlag pr årsverk	Gj.snitt aktuell deltid	Uføreandel	Uføreandel per årsverk	Kvinneandel	Aktive
Verdal kommune	42,45	312 405	430 004	68,27%	9,04%	7,08%	81,18%	1 233
Trøndelag fylke	43,15	320 342	446 433	67,97%	10,90%	8,99%	75,41%	25 777
KLP-Total	43,15	332 788	450 032	69,92%	10,28%	8,94%	74,88%	294 768

Sykepleiere

	Gj.snitts- alder	Gj.snitt pensjons- grunnlag pr aktiv	Gj.snitt pensjons- grunnlag pr årsverk	Gj.snitt aktuell deltid	Uføreandel	Uføreandel per årsverk	Kvinneandel	Aktive
Verdal kommune	45,18	411 327	514 692	77,83%	17,79%	10,50%	96,62%	148
Trøndelag fylke	44,04	458 867	528 422	85,21%	10,61%	7,20%	92,75%	4 164
KLP-Total	43,49	476 475	542 365	86,33%	8,35%	5,70%	90,63%	87 474

Tabell 4, kap 4

Når vi sammenligner oss med andre, ser vi at vi ligger nærmere 2 prosentpoeng lavere enn både Trøndelag fylke og hele KLP- området i uføreandel pr årsverk for ansatte (utenom sykepleiere), men at vi ligger nesten dobbelt så høyt for sykepleiere.

Vi må i arbeidet vårt fremover ta en grundig analyse av mulige årsaker til den negative utviklingen for sykepleiergruppen.

5.4 Diskriminering og likestilling

Status og planlagte tiltak på likestilling

I det vi beskriver nedenfor, ønsker vi å bringe inn konkrete «likestillingsområder», som å se på lønnsmessige forskjeller mellom kjønnene samt se på sammensetning av ulike ledergrupper i forhold til kjønnsmessig fordeling. I tillegg har vi sett på stillingsstørrelse blant ansatte.

Kjønnsfordeling i ledergrupper

Ledernivå	Antall totalt	Antall kvinner	Antall menn	Fordeling %
Rådmannens lederteam	6	1	5	17/83
Virksomhetsledere	14	6	8	43/57
Avdelingsledere	46	32	14	70/30

Tabell 5, kap. 4

I rådmannens lederteam, som består av 6 personer, viser oversikten at det er stor overvekt av menn. Det er ønskelig å skape en mer jevn fordeling av kvinner og menn også i rådmannens ledergruppe ved fremtidige rekrutteringer. På virksomhetsledernivå er det en jevnere fordeling, mens det på avdelingsledernivå er en sterk overvekt av kvinner.

Lønnsnivå i ledergruppene

Ledernivå	Gj.lønn totalt	Gj.lønn kvinner	Gj.lønn menn	Differanse kr
Rådmannens lederteam	828 400	880 000	815 000	65 000
Virksomhetsledere	711 175	712 928	709 422	3 506
Avdelingsledere	604 648	580 348	629 826	49 478

Tabell 6, kap. 4, tall i kroner

Rådmannens lederteam består av rådmannen, tre kommunalsjefer og to stabslederfunksjoner. Kommunalsjefene lønnes likt, og stabslederne har en noe lavere lønn basert på størrelsen på ansvarsområder/ omfanget av lederoppdraget.

På virksomhetsledernivået er det et jevnt lønnsnivå mellom kvinner og menn, og her er det vurdering av utførelse av lederoppdraget og oppnådde resultater som styrer lønnsutviklingen.

På avdelingsledernivå er det lønnsmessige ulikheter. Her er det vurdering av utførelse av lederoppdraget og oppnådde resultater som styrer lønnsutviklingen.

Stillingsstørrelse alle ansatte

Totalt %	Kvinner %	Menn %	Differanse %
78,6	77	85	8

Tabell 7, kap. 5

Oversikten viser at menn har noe høyere stillingsandel enn kvinner i vår kommune.

Likestilling vil være et naturlig tema som behandles i forbindelse med det pågående arbeidet med ny arbeidsgiverpolitikk. Det vil i dette arbeidet gjøres en ny kartlegging av uønsket deltid, noe det også foreligger politisk vedtak på fra desember 2018 og inn i budsjettvedtaket for 2019.

Vi er en inkluderende arbeidslivsbedrift, og har hatt en aktiv holdning til å la mennesker som står utenfor arbeidsmarkedet få prøve seg i ulike arbeidsoppgaver hos oss.

5.5 Etikk

Vurdering av etisk standard

Vi har en verdiplattform der vi har stadfestet at «lojalitet, ærlighet og respekt er grunnlaget for tillit og troverdighet internt og utad». Dette setter krav til vår atferd i alt vi holder på med. Vi har videre våre etiske retningslinjer, og vi ser nok at arbeidet med å integrere disse retningslinjene blir ivaretatt i varierende grad ute i virksomhetene. Dette fremkommer som “en diagnose” gjennom en kort spørreunde til virksomhetslederne.

Det er likevel naturlig å trekke frem virksomheter i organisasjonen som jobber godt med dette. Institusjonstjenesten deltar i et forskningsprosjekt som skal se på mulige sammenhenger mellom etikkarbeid og arbeidslivshelse. Formålet med prosjektet er å skaffe en situasjonsbeskrivelse av personellressurs, sykefravær, arbeidsmiljø og undersøke hva ansatte selv erfarer av etiske dilemma og samvittighetsstress. Pilotering av enkel teknologi til daglig etisk minirefleksjon er også inkludert. Kunnskapen skal brukes som et utgangspunkt og sammenligningsgrunnlag for en senere utprøving av systematisk etisk refleksjon i kommunen.

Integrering og mangfold har satt etisk refleksjon i system, og har det på agendaen på ulike møtearenaer. De deler ulike situasjoner, og lager «caser» som de reflekterer rundt.

Etikk brukes hver dag i barnehagen og hele tiden i møte med mennesker. De bruker etikk til å vurdere handlinger, praksis og holdninger. Det drøftes jevnlig i personalgruppa og utøves i praksis i møte med barn, foreldre, ansatte og samarbeidspartnere.

De andre virksomhetene har ikke fått dette på plass, og fremover vil det derfor være viktig å bruke de gode eksemplene fra virksomheter som har satt dette i system. Erfaringsdeling på tvers av virksomheter vil være et godt tiltak for å løfte fokuset for organisasjonen samlet sett.

6 INTERNKONTROLL

6.1 Rutiner for internkontroll

Kravet til internkontroll er hjemlet i Kommunelovens § 23 og handler om å sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll.

I praksis er internkontroll formaliseringer, dokumenter og rutiner (arbeidsformer, kontrolltiltak, prosedyrer og rapporteringer) som utarbeides, vedlikeholdes, kontrolleres og følges opp for å sikre at kommunen har den ønskede utvikling, at lover og regler overholdes, at det er kvalitet og effektivitet i tjenestene, og at omdømme og legitimitet ikke svekkes.

I Verdal kommunes internkontroll inngår plan- og styringssystemet, årshjulet, planverket, tertialrapporter og årsberetning. Videre inngår kvalitets- og avvikssystemet, reglementer innenfor personalforvaltning og arbeidsgiverområdet, delegasjonsreglementet og etiske retningslinjer.

En viktig dimensjon i internkontrollen i Verdal kommune er arbeid med de grunnleggende verdier og etisk standard. Det er gjennom forståelse av dette grunnlaget også mekanismene for å forstå de skrevne regler og retningslinjer etableres. Denne forståelsen gir igjen grunnlag for en adferd som er i tråd med etiske standarder og god forvaltningsskikk, slik den nedforstående figuren viser.

Medarbeiderundersøkelser og brukerundersøkelser understøtter de faste aktivitetene de årene slike gjennomføres. Det samme gjør økonomireglement, som vedtas årlig, samtidig med behandling av budsjett/økonomiplan og reglement for finansforvaltning som vedtas en gang i hver kommunestyreperiode. Den økonomiske internkontrollen er også i stadig utvikling, med rutinebeskrivelser og kontrollaktiviteter. Stadig større andel av kjøp av varer skjer gjennom e-handel, og dette bidrar også til stadig forbedret internkontroll.

Kommunen har faste etablerte rapporteringsstrukturer til kommunestyret for den økonomiske utviklingen gjennom året. Rapportering i henhold til finansreglementet skjer samtidig.

De vedtatte etiske retningslinjer og arbeidsreglement etterleves. Dette blant annet med tanke på ansattes adgang til å inneha ekstraerverv og bierverv, styreverv eller annet lønnet oppdrag som er uforenelige med den kommunale arbeidsgivers legitime interesser, eller er egnet til å svekke tilliten til forvaltningen.

Det utvikles stadig sterkere kunnskapsgrunnlag for beslutningsstøtte, og med det redusert risiko. Stadig oftere blir risiko- og sårbarhetsanalyser gjennomført i forbindelse med beslutningsprosesser, og dette må fortsatt utvikles videre systematisk.

6.2 Håndtering av avvik, varsler og klagesaker

Verdal kommune benytter et eget kvalitetssystem Compilo for både å dokumentere interne rutiner og prosedyrer, samt til å varsle avvik internt. Dette foregår i en kontinuerlig prosess, hvor også Arbeidsmiljøutvalget (AMU) er et aktivt organ.

Rutiner for varsling:

Verdal kommune har egne rutiner for hvordan den enkelte ansatte kan varsle. Når det gjelder saksbehandling av mottatte varsel, har det ikke vært egne rutiner for dette – utover det som følger av lovverk (bl.a. forvaltningslov og offentlighetslov). For å sikre at innkomne varsler blir behandlet etter gjeldende regelverk, er det utarbeidet egne rutiner for saksbehandling. Dette er behandlet i Arbeidsmiljøutvalget.

Klage- og tilsynssaker Helse- og omsorg

Klage/tilsynssak	Tilsynsmyndighet	Virksomhet sområde	Status
Tilsynssak – alvorlig hendelse meldt av kommunen	Fylkesmannen	Institusjons-tjenesten	Fylkesmannen har konkluderer med at kommunen har brutt forsvarlighetskravet i Helse- og omsorgstjenestelovens §4-1 . Uforsvarlig helsehjelp
Klagesaker på avslått tildeling av tjenester 13 st	Fylkesmannen	Forvaltnings- kontoret	12 klager sendt Fylkesmannen for behandling. 1 klage omgjort til innvilget (ikke sendt f.m), 6 medhold fra f.m, 3 klager under behandling hos f.m, 2 klager er opphevet av f.m og er under ny behandling i kommunen, 1 klage er opphevet av f.m og innvilget.
Klage på tjenesteyting	Fylkesmannen	Hjemme-tjenesten	Anmodning om lokal oppklaring fra f.m.
Tilsynssak 1	Fylkesmannen	BODA	Fylkesmannen i Trøndelag har funnet at det foreligger brudd på helse- og

Klage/tilsynssak	Tilsynsmyndighet	Virksomhet sområde	Status
			omsorgstjenesteloven § 4-1. Saken er under behandling. Avsluttende møte 01.04.19
Tilsynssak 2	Fylkesmannen	BODA	Fylkesmannen i Trøndelag har ikke funnet at det foreligger overtredelse av helselovgivningen. Lukket.
Tilsynssak 3	Fylkesmannen	BODA	Fylkesmannen i Trøndelag har ikke funnet at det foreligger overtredelse av helselovgivningen. Lukket.
Tilsynssak 4	Fylkesmannen	BODA	Under behandling.
Tilsynssak	Arbeidstilsynet	BODA	Pålegg - Vold, trusler om vold og uheldige psykiske belastninger -kartlegging, risikovurdering, tiltak og plan Pålegg - Vold og trusler – rutiner Pålegg - Vold og trussel om vold – opplæring Pålegg - Bedriftshelsetjeneste - plan for bistand Pålegg - Bedriftshelsetjeneste - bistand til påleggsgjennomføring Under behandling (frist 30.04.19)
Tilsynssak	Fylkesmannen	Hjemme-tjenesten	Fylkesmannen har konkluderer med at kommunen har brutt forsvarlighetskravet i Helse- og omsorgstjenestelovens §4-1. Trygghetsalarmtjenesten
Tilsynssak	Fylkesmannen	Hjemme-tjenesten	Fylkesmannen konkluderer med at kommunen har brutt forsvarlighetskravet i Helse- og omsorgstjenestelovens §4-1 Nivå på tjenester
Klagesaker	Fylkesmannen	Hjemme-tjenesten	2 saker der klage rettet til Fylkesmannen er oversendt kommunen til lokal løsning.

Klage- og tilsynssaker Oppvekst

Fylkesmannen: «Tilsyn med skolens arbeid med elevenes utbytte av opplæringen» i 2018. Kommunen fikk avvik på noen punkter som nå er rettet. Tilsynsobjekt var Vuku oppvekstsenter.

Kontrollutvalg – og påfølgende Revisjon Midt: «Vold fra elever mot voksne» - og avvikssystemet. Kontrollkomiteen reagerte på, etter varsel, at enkelte skoler nesten ikke hadde innrapporterte avvik. Senere ble dette fulgt opp av Revisjon Midt – etter forespørsel fra kontrollkomiteen spesifikt på temaet Vold fra elever mot ansatte. Tema er hvordan situasjoner håndteres, avvikssystem, oppfølging,

5stk 9A saker i 2018, med hhv 3 avvik som er rettet, 1 under behandling og 1 ferdig med medhold.

- 8 skolemiljøsaker. Tre av disse er lukket/avsluttet mens 6 fortsatt er under behandling, dvs. at vi enten ikke har fattet vedtak eller at vi venter på tilbakemelding fra skolen.
- 2 klagesaker på skolested der kommunen har fattet vedtak.
- 5 skoleskyss-saker. 4 fattet vedtak, 1 under behandling.
- 1 begjæring om sletting av dokument. Ferdig.
- 1 klage på gjennomføring spesialundervisning. Ikke avsluttet.
- 1 sak klage tilskudd barnehage. Vedtak fattet.

7 VEDLEGG – UNDERLAGSMATERIALE BRUKT I ÅRSBERETNINGEN

7.1 Til kap 2.2: Året 2018 – oversikt budsjettjusteringer

Oversikt over vesentlige budsjettjusteringer, vedtak i kommunestyret i 2018:

- Budsjett 2018 ble vedtatt med et innsparingskrav (reduerte budsjettramme) på 10,5 mill på utvalgte virksomhetsområder. Vedtak om økt eiendomsskatt på nyåret 2018 halverte behovet for reduksjon i budsjettramme fra 10,5 til 5,25 mill. 3,1 mill ble hentet fra reduksjon av innkjøpskostnader og vakanser i stab utvikling og virksomhetsstøtte. Fortsatt et restbeløp fra budsjettvedtak som gir utfordringer gjennom året.
- Budsjettramme barnevern økt med 2 mill for å dekke opp for økte institusjonskostnader som oppstår på grunn av for få fosterheimsplasser. Budsjett rentekostnader økt med 1,5 mill som følge av forventet (og senere også realisert) renteøkning. Regnskapet viser at det var gode marginer på finansområdet, slik at finansområdet totalt viser et mindreforbruk for året. Ytelser til livsopphold ble reduseres med 0,5 mill- resterende finansiering lagt som innsparingskrav sammen med restbeløp fra sak over. Etter sommeren ble det vedtatt et rammenedtrekk på 5 mill fordelt på alle virksomheter til inndekning av foreløpig finansieringer i det opprinnelige budsjettet. Nedtrekk ble fordelt på virksomhetene etter fordelingsnøkkel basert på lønnsmasse.
- Finansiering av Ungdomslosprosjekt med 0,85 mill fra disposisjonsfond. Begrunnet i politisk vedtak fra 2017.
- Budsjett kjøp av tjenester fra Innherred brann og redning økes med 1,4 mill begrunnet i økte utgifter til nødnett. Budsjettøkning finansieres av forventet positiv pensjonsavregning på fellesområdet. Dette basert på anslag fra pensjonsselskapet.
- Vedtak om dekning av utgift som oppstår ved endring av praksis for anordning av variabel lønn på 8,715 mill. I 2015 ble praksis med 13. kjøring avsluttet og dette innebar reduserte utgifter dette året med medfølgende bedre driftsmargin. Budsjettøkning finansieres av den grunn ved bruk av disposisjonsfond. Praksisendring er et engangstilfelle for 2018.
- Vedtatt tilskudd til utbygging av bredbånd med kr 5,97 mill, budsjettøkning finansieres ved bruk av disposisjonsfond i 2019. Fremme bolyst og mulighet til næringsvirksomhet i hele kommunen.
- Sikringstiltak mot erosjon og ras i Broskitbekken på Stiklestad og distriktsandel. Kommunestyret garanterer for et distriktstilskudd på 20 % av anleggskostnad anslått til 8 mill. NVE dekker resterende anleggskostnad. Utgiften på 1,6 mill finansieres ved bruk av disposisjonsfondet i 2019.

- Kostnadsramme på Holmen bru økt med 1,5 mil, midlene tatt fra budsjettpost kommunale veier uforutsatt.
- Låneopptak i investeringsbudsjett reduseres med 22,1 mill og momskompensasjon reduseres med 5,8 mill. Årsak til redusert behov er forsinket oppstart av ombygging og utbygging av Vinne skole.

7.2 Til kap 4.3.1: Metode brukt i beregning av underliggende drift

Om begrepet bærekraftig:

Kommuneloven har minimumsregler for styring av kommuneøkonomien. Disse reglene er utformet slik at kravene til styring av kommunens økonomi ikke skal komme i konflikt med kommunalt selvstyre. Det er derfor et stort spenn fra kommunelovens minimumsbestemmelser til lovens ideal om best mulig husholdning med kommunens ressurser. I forarbeidene til kommuneloven er begrepet «bærekraftig økonomi» brukt for å si at økonomistyringen skal ha et langsiktig perspektiv. I dette ligger at kommunens økonomi bør styres slik dagens ressursbruk ikke truer velferden til kommunens innbyggere i fremtiden. Altså, dagens utfordringer skal ikke løses ved å skyve regningen foran seg til fremtidige år.

Hvorfor tallene for driftsmargin korrigeres:

Regnskapsresultater som presenteres i kommuneregnskapet er standardiserte og følger oppstillingsplaner i lov og forskrift. Det er mulig å gjøre beregninger på tallene som kan si noe mer om regnskapsresultatet er bærekraftig. Slike beregninger har naturligvis innslag av skjønnsmessige vurderinger, og må ikke oppfattes som tall som skal erstatte de offisielle tallene. De korrigerede tallene er heller ikke sammenlignbare med tall fra andre kommuner og tall fra Kostra. I tillegg kommer at begrepet bærekraftig økonomi i seg selv er et lite presist begrep i beregningsteknisk sammenheng, slik at rommet for tolkning er relativt stort.

Det følger av den kommunale regnskapsmodell at netto driftsresultat er et bedre måltall på kommunens driftsøkonomi enn bunnlinjen i kommuneregnskapet. Bunnlinjen i kommuneregnskapet (mer/mindreforbruket) er mer å betrakte som et tall for budsjettavvik enn det er et tall som kan si noe om resultatet er godt eller dårlig. Den enkle tilnærmingen videre er at netto driftsresultat over tid er den beste indikatoren på om kommunens økonomi er bærekraftig. I dette ligger at forhold i de enkelte år kan gi noen forstyrrelser i tallene slik at årets resultat ikke er representativt for normalåret. Teknisk beregningsutvalg for kommuneøkonomi (TBU), Kommunaldepartementet og Fylkesmannen bruker i sin veiledning et mål for sunn økonomisk balanse på minimum ca 2% netto driftsresultat. Resultatkravet regnes i prosent av kommunens driftsinntekter. Med driftsinntekter menes sum driftsinntekter, slik de fremgår av hovedoversikt driftsregnskap.

Nærmere om de ulike korrigeringsmetodene anvendt på kommunens tall:

I beregningene har vi foretatt korrigeringer på netto driftsresultat for å teste om resultatet er tilstrekkelig stort når vi regner om tallet til et representativt normalnivå. Altså et resultat som er mer egnet til å si noe om utviklingen fremover i tid. Dvs at vi korrigerer for spesielle forhold i det enkelte år som ikke er representativt for normalåret. Helt til slutt beregner vi også et alternativ som ligger så nært opp til årsresultat etter regnskapsloven som det er mulig å komme med informasjonen i kommuneregnskapet.

Metode 0: Bruker offisielle tall slik de fremgår av kommunens regnskap, kostra osv. Viser klar forbedring i perioden 2015-2017, men snur for 2018. Resultatene ligger over anbefalt minstenivå på 2% for 2016-2017, men er langt under minstenivå i 2018.

Metode 1: Korrigerer for at bruken av bundne fond indirekte har påvirket utgiftsnivået til kommunen. Årsaken ligger i feil nivå på selvkosttjenester og bruk av øremerkede inntekter tidligere år. Korrigering for bruk/avsetning bundne fond er en korreksjon som er godt beskrevet i litteraturen, for eksempel i boken Kommuneregnskapet av Øyvind Sunde. Mange kommuner gjør slik korreksjon når årsresultatet skal analyseres. Korreksjonen viser at resultatet for 2015 og 2016 fremstår som noe svakere, mens resultatet for 2018 er omtrent uendret. Se kapittel 4.7 selvkost for en nærmere beskrivelse av behovet for korrigering.

Metode 2: Korrigerer for at premieavvik og amortisering av premieavvik pensjon har påvirket netto driftsresultat. Føring av premieavvik og amortisering inneholder differansen mellom betalt pensjonspremie og teoretisk beregnet gjennomsnittlig pensjonskostnad for både året (årets avvik er premieavvik) og tidligere år (tilbakeføring av tidligere års premieavvik er amortisering). Beløpene er derfor ikke relevante for betalte premier for året. Effekten av dette korrigeres derfor bort slik at tallene blir mer representative for året. Tallene for 2018 blir i liten grad påvirket av korrigering, mens det er relativt store korreksjoner i årene før 2018. Årsaken til at korrigeringsbehovet avtar, er at inntektsført premieavvik bare avviker ca 650.000 kr fra utgiftsført amortisering. I årene som kommer vil amortiseringsdelen (utgiftsføring av premieavvik som er inntektsført i tidligere år) øke, uten at det er gitt at premieavviket skal øke. Økt amortisering og lavere årlig premieavvik har sammenheng med at Kommunaldepartementet har gjort flere tilpasninger i beregningen av pensjonskostnad. Amortiseringsperioden er kortere, rentesatser endret mv. Fram til i år har regnskapsresultatet i kommunen fått en relativ stor forbedring som følge av at inntektsføringen langt oversteg amortiseringskostnaden. Dette forholdet mellom premieavvik og amortisering har avtatt gradvis som følge av at amortiseringsandelen øker. Det er derfor ikke usannsynlig at forholdet snur fra inntektsføring til utgiftsføring i årene som kommer. Korrigering for premieavvik og amortisering er også en type korrigering som ofte gjøres i analysene hos mange kommuner og his KS og Kommunal Rapport.

Metode 3: Skatteveksten nasjonalt de siste tre årene har vært langt over det som ble varslet i statsbudsjettet. Varslet skattevekst er basert på prognoser fra Finansdepartementet. Det har vist seg at faktisk skattevekst har ligget langt høyere enn prognosene, noe som har gitt prognoseavvik over det normale nivået. Det er ingen grunn til å tro at dette vil bli en varig situasjon. For å normalisere skatteveksten har vi her byttet ut faktisk skatteinntang med den skatteinntangen som lå i

statsbudsjettprognosene. Dette vil være et mer nøkternt anslag på normalsituasjonen. Korrigering for merskatt svekker årsresultatene betydelig i 2016 til 2018.

Vi har i år også tatt inn andre poster vi mener er ekstraordinære (altså ikke representative for normalåret). Samlet korreksjon er slik, beløp i hele tusen:

Ekstraordinære poster	2015	2016	2017	2018
Skatteinntekter	728	-11 185	-7 791	-11 278
Oppretting 13. kjøring lønn	-8 715			8 715
Eiendomskatt	-460	-460	-460	2 300
Totalt ekstraordinære poster	-8 447	-11 645	-8 251	-263

Selv om skattetallene for 2018 er «oppblåste», så er det et par elementer som trekker motsatt vei. Kommunen måtte rette opp prinsippene for periodisering av lønn. Det medførte en ekstra utgift på 8,7 mill kr. Denne korrigeringen ble finansiert fra disposisjonsfond. Ekstraavgiften påvirker ikke årsresultatet, men netto driftsresultatet påvirkes. Dette fordi netto driftsresultat er definert som et resultat av eksterne poster. Bruk av fond er da ikke en ekstern post. Netto driftsresultat hadde vært 8,7 mill kr bedre om denne ekstra utgiften ikke hadde vært regnskapsført i 2018.

Videre er det et engangstap i eiendomsskatteinntekter på 2,3 mill kr.

Korrigert for alle 3 forhold viser tallene nå at netto driftsresultat er omtrent på nivå med det korrigerende tallet. Netto driftsresultat ligger fortsatt som et negativt tall.

Metode 4: Her erstattes avdrag med avskrivninger, slik at det er verditapet på eiendeler som påvirker resultatet, og ikke nedbetaling av lån. Dette er tilnærmet slik det ville blitt gjort i et regnskap etter regnskapsloven, og er slik sett det resultatet som ligger tettest opp til årsresultatet for en bedrift. Det er nå gjort så mange korrigeringer at måltallet på 2% netto driftsresultat ikke gir samme mening. Men det er åpenbart at en virksomhet som fører etter regnskapsloven må ha overskudd for å vedlikeholde egenkapitalen. Dermed må resultatet ligge over 0% i normalåret. De korrigerende tallene for 2018 ligger på minus 2,7%. Endringen fra i fjor er påvirket av at investeringer er på vei opp. Dette betyr at vi har mere anlegg som har verditap, og det kreves mer margin for å opprettholde kapitalen. Tallene påvirkes også av at årets gjennomgang av anleggsregister viser at det er gjort beregningsfeil i tidligere år som har gitt kommunen for lave avskrivningsutgifter. Avskrivninger påvirker hverken netto driftsresultat eller årsresultatet til kommunen, slik at de tallene er riktige. Men indirekte påvirkes avdragskravet, og blir dermed en av flere årsaker til at avdragene øker i årene.

Den store virkningen avskrivninger gjør på de korrigerende tallene gir grunn til ettertanke med utgangspunkt i at kommunen skal inn i en periode med store investeringer. Nye investeringer og låneopptak vil øke renter og avskrivninger (kapitalslit på bygninger). Svake resultat etter metode 4 kan

Vedlegg – underlagsmateriale brukt i årsberetningen - Årsberetning § 27 samarbeid: Kemner, IKT og Jus

således være en indikasjon på at det er behov for omstillingstiltak for å rydde plass til økte utgifter til investeringene.

7.3 Årsberetning § 27 samarbeid: Kemner, IKT og Jus

Årsberetningen er lagt inn i den form den foreligger i regnskap til Levanger kommune. Levanger er vertskommune for samarbeidet.

Levanger kommunene på vegne av vedtatt fordelingsskema.

Kommunesamarbeid Kemner, IKT, Innkjøp og Jus (KIJK)

I vedtektenes kap 3 er samarbeidets formål angitt:

«KIJK skal utføre oppgaver på vegne av de deltagende kommunene:

- *Kommunens oppgaver og myndighet etter skattebetalingsloven*
- *Drift og utvikling av kommunens ikt-infrastruktur*
- *Anskaffelser og oppfølging av innkjøpsavtaler*
- *Juridisk bistand og advokattjenester til den kommunale organisasjonen»*

Samarbeidet er opprettet fra 01.01.2018, og enhetene i samarbeidet har tidligere ikke vært i samme enhet. 2018 er derfor vårt første driftsår, og året har i stor grad blitt brukt til å kartlegge utfordringer og forsøke å finne strukturer både innad i samarbeidet og ut mot de samarbeidende kommunene.

Ut fra utgangspunktet som vi hadde med oss inn i samarbeidet 01.01.2018 er det daglig leders vurdering at samarbeidet har utført de over nevnte tjenester på en så god måte som mulig. Vi har gjennom året hatt god utvikling på alle utfordrende områder som IKT, kommuneadvokat og innkjøp.

Kemneren blir i mindre grad påvirket av endringer i organisering, og arbeidet på dette området har i 2018 vært stabilt godt.

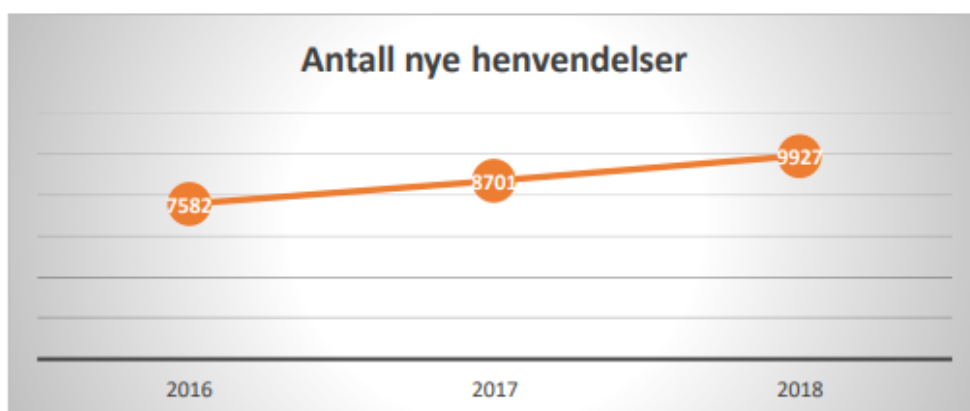
Innkjøp og kommuneadvokat:

Innkjøpsfunksjonen har i 2018 bestått av 2 hele stillinger som ble overført fra økonomienheten i Innherred Samkommune. Fra fagansvarlig for innkjøp har det i lengre tid og i hele 2018 vært varslet om at enheten ikke har tilstrekkelig ressurser til å møte alle behov i de samarbeidende kommunene. Enheten har i tillegg til de definerte oppgaver tatt ekstra ansvar for blant annet bilordningen både i Verdal og Levanger kommune fram til begge kommuner fikk på plass bilansvarlige. Dette har vært en meget tidkrevende oppgave. Innkjøp har vært aktive bidragsytere i store anskaffelser, samt ansvarlig for utrulling av e-handel i kommunene. Parallelt med daglig drift har fagansvarlig innkjøp i tillegg vært aktiv i arbeidet med planlegging av et nytt innkjøpssamarbeid mellom kommunene Verdal, Levanger, Inderøy, Steinkjer, Verran og Snåsa. Samarbeidet hadde oppstart 01.01.2019.

Ved oppstart av samarbeidet i januar 2018 besto det juridiske teamet av en advokat, som også er daglig leder for selskapet, og en advokatfullmektig. Etterspørsel etter advokattjenester har hele året vært stor, og var første halvdel av 2018 så stor at det ikke var mulig å være i nærheten av å møte de samarbeidende kommunenes behov. Dette viste seg spesielt på barnevernssiden, hvor kjøp av eksterne advokattjenester over flere år hadde vært veldig høyt. Styret besluttet derfor at det juridiske teamet skulle utvides med en fast stilling om advokat, og stillingen ble besatt fra 15.08.18. I etterkant av dette har det juridiske teamet fungert bedre mer helhetlig som juridiske veiledere/internadvokater og vi ser at kjøp av eksterne advokattjenester har gått betraktelig ned, spesielt innenfor barnevern. Vi ser også at et mer systematisk og tettere samarbeid opp mot barneverntjenestene er en stor fordel både for alle enheter. Siste halvdel av 2018 har to hele advokatstillinger i hovedsak vært benyttet til barnevernssaker. Som følge av at IKT sjefen sa opp sin stilling og i praksis forlot stillingen sin 15. juli, har daglig leders ressurs i stor grad vært benyttet på IKT siste halvår av 2018. I ordinær drift vil enheten ha økt kapasitet også på andre områder enn barnevern.

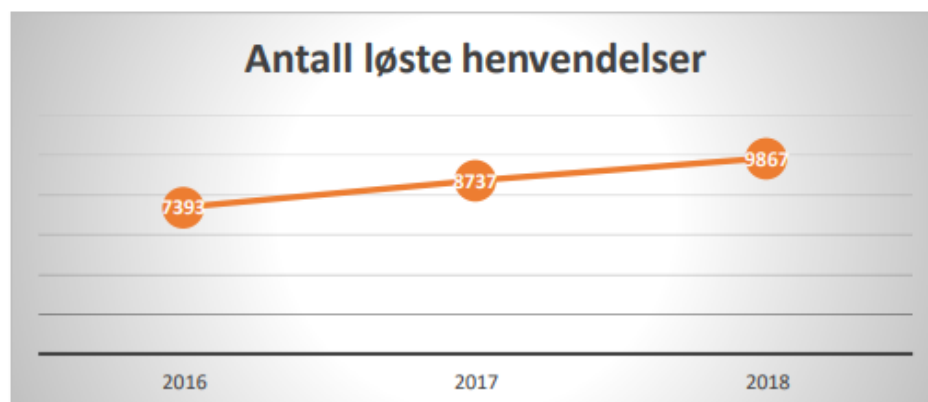
IKT

Aktiviteten hos IKT-enheten har vært høy gjennom hele året. Utviklingen av antall henvendelser inn via vårt kundeoppfølgingssystem, har økt med ca 25% i løpet av siste to år. Tendensen er at henvendelse blir mer komplekse og krever lengre saksbehandlingstid.

FIGUR 1: UTVIKLINGEN AV HENVENDELSER TIL IKT-ENHETEN

Økt aktivitet i tjenesteområdene ute i kommunene og de eksterne kundene IKT-enheten støtter, medfører økt volum på aktiviteter, prosjekter, oppgaver og henvendelser som IKT-enheten behandler. Den økte mengden medfører at uløste henvendelser inn til IKT-enheten blir med over til neste periode. Det vil si at antall henvendelser inn er større enn antall løste saker.

FIGUR 2: UTVIKLINGEN AV ANTALL LØSTE SAKER HOS IKT-ENHETEN

Antall lisensierte brukere IKT-enheten håndterer henvendelser fra, eksklusive elever, er totalt 3896. Totalt er det 6018 påloggende PCer som driftes, inklusive elever-PCer, og antall servere som driftes og vedlikeholdes er over 200.

I tillegg til dette opplever IKT-enheten økt etterspørsel og behov for deltakelse fra enheten i ulike utviklingsprosjekt i kommunene.

Fokus i 2018 for IKT-enheten var å etablere infrastruktur som støtter moderne samhandling og de kravene som må være på plass for at kommunene skal kunne starte sin digitale transformasjon. En kommune er en kompleks organisasjon, hvor umoderne og eldre fagsystem ikke støtter dagens krav til integrasjon og modernisering. Den umoderne arkitekturen krever mye ressurser og det har vært jobbet med automatisering av de mest tidkrevende manuelle henvendelsene. Identitetsforvaltning har vært hovedfokus, og det fortsetter i 2019. Etablering av ny løsning for lukket nett applikasjoner ble startet i 2018 og fortsetter i 2019. Denne ble pilotert i 2018, med svært gode tilbakemeldinger på brukervennlighet.

2018 har vist at det er behov for en grunnleggende gjennomgang av grensesnittet opp mot de samarbeidende kommunene. Dette gjelder innenfor alle sektorer og både i forhold til økonomi og arbeidsprosesser. Dette arbeidet er planlagt og klart for igangsetting fra 2019.

Kemner

I henhold til skattebetalingsloven av 17.06.2005 nr. 67 § 2-8 jf. «Instruks for skatteoppkrevere» fastsatt av Skattedirektoratet 8. april 2014 har Kemnerkontoret har følgende hovedoppgaver:

- Føre, avstemme og avlegge skatteregnskapene for Levanger og Verdal i samsvar med gjeldende instruks og retningslinjer
- Sikre og innfordre de krav Kemnerkontoret har til innkreving

- Kontrollere at arbeidsgiverne i Levanger og Verdal etterlever sine plikter etter ligningsloven, skattebetalingsloven og folketrygdloven og forskrifter gitt med hjemmel i disse lovene (arbeidsgiverkontrollen)

I tillegg har Kemnerkontoret i 2018 vært sekretariat for skatteutvalgene i Levanger og Verdal.

Resultatrapportering vedrørende innfordringen (krav fastsatt av Skatteetaten v/Skatt Midt-Norge):

Styringsparameter	Skatteart	Resultat pr. 31.12.2018	Resultatkrav	Differanse
Andel totalt innbetalt skatt og avgift av sum krav:	Restskatt personlige skattytere, 2016:	97,8 %	96,5 %	1,3 %
	Utskrevet forskuddsskatt personlige skattytere, 2017	99,9 %	99,4 %	0,5 %
	Forskuddstrekk, 2017	100,0 %	99,9 %	0,1 %
	Arbeidsgiveravgift, 2017	100,0 %	99,8 %	0,2 %
	Restskatt upersonlige skattytere, 2016	99,8 %	99,4 %	0,4 %
	Utskrevet forskuddsskatt upersonlige skattytere, 2017	99,9 %	99,9 %	0,0 %

Resultatrapportering vedrørende arbeidsgiverkontrollen (krav fastsatt av Skatteetaten):

Styringsparameter	Resultat pr. 31.12.2018	Resultatkrav 2018
Antall arbeidsgivere i Levanger og Verdal som har vært gjenstand for kontroll:	Antall: 65 (5,0 %)	Antall: 64 (5,0 %)*
Andel avdekkingskontroller med avdekket beløp:	86 %	50,0 %
Saksbehandlingstid hos SKO (Påbegynt til Fullført kontroll (EK01-PÅ) til (EK01-FU))	88 % 94 % 100,0%	80 % innen 4 mnd 95 % innen 6 mnd
		100 INNEN 1 ÅR

Økonomisk status

Kostnadene fordeles mellom deltakerkommunene etter innbyggertall pr. 01.01. i regnskapsåret. Innen enkelte deler av området ble det ved utarbeidelsen av budsjettet ikke tatt høyde for alle kostnadene som ville påløpe innen området, spesielt gjaldt dette enkeltposter innen innkjøp og jus. Gjennom hele 2018 er det rapportert et merforbruk fra enheten, dette var spesielt knyttet til IKT og økte kostnader innen området. Lisenser og service/driftsavtaler er områder hvor det oppleves en vekst utover det som det var tatt høyde for i budsjettene. Dette er områder hvor det må forventes en

vekst også i årene som kommer, ikke minst på bakgrunn av økt digitalisering av tjenester. Mer forbruket ble redusert gjennom vakanser i stillinger gjennom året, men ikke nok til å dekke inn merforbruket.

Kompetanseplanlegging og rekruttering

Kemneren i Innherred kommunesamarbeid har pr. 31.12.2018 tilstrekkelig ressurser og kompetanse til å løse de lovpålagte arbeidsoppgavene innen skatteregnskap, innfordring og arbeidsgiverkontroll. Alle medarbeiderne har i løpet av året deltatt på kurs og møter for kompetanseheving og oppdatering. Det er tilsatt en ny medarbeider som har oppstart i 2019. Tilsettingsprosessen viste at man hadde flere søkere med etterspurt bakgrunn og det oppleves ikke som vanskelig å rekruttere innen dette feltet.

Det er i 2018 rekruttert en ny advokat, og man hadde bare to søkere på stillingen. På dette området er det en utfordring at det pr. i dag er meget godt arbeidsmarked også innenfor privat sektor i Trøndelag. For fremtiden må man sikre at kommunen har et godt og attraktivt fagmiljø, samtidig som man sikrer at kommunen kan tilby konkurransedyktige lønnsvilkår.

Den totale kompetansen i IKT-enheten skal gjenspeile de kravene enheten har for sine leveranser til kommunene. Det er stort sprik mellom hva ansatte ute i virksomhetsområdene forventer av IKT og det enheten klarer å levere med den totale ressurskapasiteten. Innenfor fagområdet skjer det enorme endringer, som krever kompetanseheving i form av kurs og annen opplæring.

IKT-enheten starter en kartlegging ute i virksomhetsområdene for å avklare kompetansebehovet. På kort sikt er det omprioritering av oppgaver, som medfører forringet kvalitet på IKT-enhetens leveranser. Det langsiktige er å økte antall ansatte med ny kompetanse som kan bidra direkte til å understøtte de endrede behovene til kommunene.

Utfordringen med å rekruttere riktig og nødvendig kompetanse i dag og fremtiden er lønnskostnader. Konkurransen om kompetansen og den rette medarbeideren er sterk, da både privat og offentlig står foran den store endringen i hvordan tjenesteproduksjonen gjennomføres.

7.4 Årsberetning § 27 Brann og Redning

Årsberetningen er lagt inn i den form den foreligger i regnskap til Levanger kommune med unntak figur brannutrykninger Levanger. Levanger er vertskommune for samarbeidet.

Innherred brann og redning (IHBR)

Brann og redning (IHBR) har i 2018 med sikkerhet aktivt reddet minst 4 menneskelig og mange dyreliv. Videre har det bl.a. blitt reddet store verdier pga. hurtig innsats under brannen i Kirkegata sommern 2018.

IHBR har samarbeidet med ulike enheter i kommunen for å bedre brannsikkerheten både for den enkelte innbygger, men også for å ivareta fredet og vernet trehusmiljø.

IHBR har samarbeidet også med andre offentlige etater, private aktører og blant befolkningen ellers for å bedre både brannsikkerhet og å minske risiko for ulykker.

IHBR har gjennomført aktiviteter i 2018 i samsvar med planlagte/ budsjettert. Det vil alltid være noen endringer på dette i forhold til antall og type utrykninger, samt hva som kommer av innspill til aktivitet fra Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap

IHBR har arbeidet godt sammen med andre enheter for å sette fokus på brannrisikoreduserende tiltak blant risikoutsatte grupper.

IHBR har startet opp og fått veldig god respons på tilsyn og feiing på fritidsboliger.

IHBR har samarbeidet godt med byantikvaren for å på plass brannsikringsplan for trehusbyen.

IHBR har gjennomført aktiviteter i 2018 i samsvar med planlagte/ budsjettert. Det vil alltid være noen endringer på dette i forhold til antall og type utrykninger, samt hva som kommer av innspill til aktivitet fra Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap

Årsregnskapet for IHBR viser et regnskapsmessig mer-/mindreforbruk på kr. 0,-. Regnskapet viser at det ikke har vært noen økning i totale utgifter etter at IHBR ble eget juridisk selskap. I regnskapet er fordeling av utgiftene foretatt i henhold til vedtektene. Etter at Levanger kommune har dekket kostnaden ved drift av «Beredskap Ytterøy» særskilt, er det tilbakeført drøy 286.000,- kroner til deltakerkommunene på bakgrunn av vedtatt fordelingsnøkkel.

